

156-423

78440

7.2

การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู
ต่างกันและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน

ปริญญานิพนธ์

ของ

แจ่มจันทร์ เกียรติกุล

20 ส.ค. 2532

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

กันยายน 2531

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

167614

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำคณิศรและคณะกรรมการสอบได้พิจารณา
ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

.....*นส. อ.วิเศษ*..... ประธาน
.....*ดร. อ.*..... กรรมการ

คณะกรรมการสอบ

.....*นส. อ.วิเศษ*..... ประธาน
.....*ดร. อ.*..... กรรมการ
.....*ดร. อ.วิเศษ*..... กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาในการให้คำแนะนำให้กำลังใจ และการช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภรณ์ ชูรัตน์ รองศาสตราจารย์ ดร. ผ่องพรรณ เกศพิทักษ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฉันทนา ภาคบงกช อาจารย์ ดร. พัฒนา ชัยพงศ์ และอาจารย์วิไล อัมสมบูรณ์ ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ได้กรุณาตรวจและให้คำแนะนำในการแก้ไขเครื่องมือ

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์วิจิตร น้าเพชร ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลบุรี ตลอดจนคณะอาจารย์ประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1 และปีที่ 2 ที่ได้กรุณาให้ความสะดวกและให้ความร่วมมือในการดำเนินการวิจัยอย่างดียิ่ง

ขอขอบพระคุณ คุณยงยศ เกียรติกุล ตลอดจนเพื่อนนิสิตปริญญาโท สาขาการศึกษาปฐมวัยทุกท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา โดยเฉพาะ อาจารย์วรี เกียรติกุล ที่ได้กรุณาสละเวลามาทำหน้าที่ผู้ช่วยวิจัย ตลอดระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล

คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ ที่ผู้อ่านได้รับจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของคุณพ่อ คุณแม่ พี่ ๆ ทุกคน ตลอดจนครู อาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ช่วยให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการศึกษา

แจ่มจันทร์ เกียรติกุล

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	6
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
การศึกษาปฐมวัยกับการพัฒนาบุคลิกภาพ	10
ทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพ	15
ความเชื่อมั่นในตนเอง	22
ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง	22
ความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง	24
ปัจจัยในการส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง	27
วินัยในตนเอง	28
ความหมายและความสำคัญของวินัยในตนเอง	29
วิธีส่งเสริมให้เด็กเกิดวินัยในตนเอง	32
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวินัยในตนเอง	35
อิทธิพลที่มีต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กปฐมวัย	38
การอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพเด็กปฐมวัย	38
พฤติกรรมครูที่มีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กปฐมวัย	46
บุคลิกภาพและลักษณะของครูปฐมวัย	46

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน	50
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	60
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	61
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	61
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	63
วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล	73
การวิเคราะห์ข้อมูล	76
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	77
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	80
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	81
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	81
5 สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ	96
ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า	96
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	96
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	97
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	97
การวิเคราะห์ข้อมูล	98
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	98
อภิปรายผล	99
ข้อเสนอแนะ	111

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม	113
ภาคผนวก	126

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนผู้ปกครองของกลุ่มประชากรที่ใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 3 แบบ ...	62
2	ค่าความเชื่อมั่นของการสังเกตพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครู	74
3	คะแนนจากการสังเกตพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครู	76
4	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้เหตุผลและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน	81
5	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน	82
6	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ..	83
7	เปรียบเทียบความแตกต่างของความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน และอยู่ในชั้นเรียนเดียวกัน	84
8	เปรียบเทียบความแตกต่างของความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเดียวกันและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน	85
9	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคู่ของความเชื่อมั่นในตนเอง	86
10	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้เหตุผลและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน	88
11	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน	89

ตาราง	หน้า
12 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย	90
13 เปรียบเทียบความแตกต่างของวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับ การอบรมเลี้ยงดูต่างกันและอยู่ในชั้นเรียนเดียวกัน	91
14 เปรียบเทียบความแตกต่างของวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับ การอบรมเลี้ยงดูแบบเดียวกันและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรม ทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน	92
15 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคู่ของวินัยในตนเอง	94

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการได้ให้ความสำคัญแก่ช่วงต้นของชีวิต คือตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งอายุประมาณ 6 ปี ว่าเป็นระยะสำคัญที่สุดของการพัฒนาทั้งทางร่างกาย สติปัญญา สังคม และบุคลิกภาพ ประสบการณ์ที่เด็กได้รับในช่วงแรกของชีวิต มีอิทธิพลมากต่อการเสริมสร้างฐานความพร้อมสำหรับการพัฒนาในขั้นต่อไป การที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงจำเป็นต้องเน้นการอบรมเลี้ยงดู เพื่อส่งเสริมพัฒนาการตั้งแต่ในวัยเด็กเล็ก โดยเฉพาะพัฒนาการทางด้านอารมณ์และสังคม ซึ่งมีอิทธิพลต่อการปรับตัวและการสร้างบุคลิกภาพของเด็ก แต่การที่เด็กจะปรับตัวได้ดีเพียงใด นั้นขึ้นอยู่กับแบบแผนการอบรมเลี้ยงดู ในช่วงปฐมวัย ในวัยทารกเด็กมีความจำเป็นต้องพึ่งพาพ่อแม่เพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของตน เนื่องจากเด็กยังช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ แต่เมื่ออายุมากขึ้นมีวุฒิภาวะเพิ่มขึ้น เด็กจะเริ่มช่วยเหลือตัวเองได้ การพึ่งพาคนอื่นจะค่อย ๆ ลดลง ผู้ใหญ่จึงควรเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาพฤติกรรมต่าง ๆ อย่างอิสระ ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีความมั่นใจในตัวเอง มีความเป็นตัวของตัวเองในการที่จะไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่นตลอดไป มันทิงเจอร์ (Munsinger. 1975 : 429) กล่าวว่า ครอบครัวเป็นแหล่งปลูกฝังบุคลิกภาพที่เป็นอิสระให้แก่เด็ก การควบคุมของพ่อแม่มีผลต่อการส่งเสริมหรือยับยั้งพฤติกรรมพึ่งพาคนอื่นของเด็ก (Dependency) บุคคลที่มีความเป็นอิสระสามารถช่วยเหลือตนเองได้ จะมีความสามารถในการพัฒนาตนเองให้เป็นคนที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงกว่าคนที่ต้องคอยพึ่งพาคนอื่น วัตสัน (Watson. 1973 : 66 - 67) และ มุสเสน (Mussen. 1973 : 67 - 68) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การที่

เด็กเรียนรู้ที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองนั้น มีส่วนมาจากทัศนคติของพ่อแม่ที่มีต่อการพึ่งตนเอง

นอกจากนี้สิ่งแวดล้อมหรือสภาพสังคมของเด็ก ก็มีความสำคัญต่อการพัฒนาลักษณะนิสัยของเด็ก เด็กที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เป็นอิสระจะมีโอกาสได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และสามารถพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองได้ดีกว่าเด็กที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่เปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลองกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง

ในสภาพปัจจุบันสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป ทำให้มีผลกระทบต่อสถาบันครอบครัว แม้บ้านส่วนใหญ่ต้องทำงานนอกบ้านเพื่อหารายได้ ช่วยเหลือครอบครัวประกอบกับความนิยมในการแยกตัวออกไปตั้งครอบครัวใหม่หลังการแต่งงาน ทำให้เด็กปฐมวัยขาดผู้ดูแลที่บ้าน โรงเรียนอนุบาลหรือศูนย์เด็กจึงเปรียบเสมือนบ้านที่สองของเด็ก ครูหรือผู้ดูแลเด็กจะทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูและให้ความรักความอบอุ่นแทนพ่อแม่ในตอนกลางวัน เด็กจะใช้เวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนมากกว่าที่บ้าน ดังนั้นบทบาทของครูตลอดจนการอบรมสั่งสอนและปลูกฝังลักษณะนิสัย จะส่งผลต่อการปรับพฤติกรรมและการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของเด็ก (เอื้อพร โอนพรัตน์วิบูล 2526 : 2) บัญญัติ กุศลสถาพร (บัญญัติ กุศลสถาพร 2515 : 244) กล่าวถึงความสำคัญของครูว่า ครูเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในระบบการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ บรรานัน (สมชาติ เทตแฮม 2522 : 2 อ้างอิงมาจาก Brown, n.d.) ซึ่งกล่าวได้ว่า ครูมี อิทธิพลสำคัญยิ่งกว่าสิ่งอื่นใดในการศึกษา บรรดาหลักสูตร อุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ จะไร้ประโยชน์ถ้าครูไม่ช่วยทำให้สิ่งเหล่านั้นเป็นประโยชน์แก่ความเจริญก้าวหน้าของนักเรียน คุณลักษณะและพฤติกรรมของครูย่อมมีอิทธิพลต่อเด็กเป็นอย่างมากในอันที่จะช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียน ตลอดจนปลูกฝังทัศนคติและวินัยที่ดีโดยเฉพาะกับเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นวัยที่กำลังเล็งเห็นแบบบทบาทและพฤติกรรมจากบุคคลแวดล้อมตัวเด็ก

ในแต่ละวันเด็กจะใช้เวลาอยู่ในโรงเรียนประมาณ 5 - 6 ชั่วโมง การที่เด็กได้มีโอกาสใกล้ชิดกับครูเป็นเวลานานเช่นนี้ เด็กกับครูย่อมมีการสื่อสารกันตลอดเวลา ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ จากครูเป็นอันมาก และสิ่งเหล่านี้ย่อมมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของเด็ก ซึ่ง เบรดฟอร์ด (ผ่องพรรณ เอกอาวุธ 2525 : 3 อ้างอิงมาจาก Bradford. 1960) ได้สนับสนุนว่า กระบวนการเรียนการสอนเป็นการติดต่อระหว่างบุคคล ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนซึ่งอยู่ในรูปของการกระทำและคุณลักษณะของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งย่อมมีอิทธิพลต่อกันและกัน พฤติกรรมของครูจึงมีผลทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมของนักเรียนโดยเฉพาะเด็กในระดับปฐมวัย ดังที่ เบญจา แสงมะลิ (เบญจา แสงมะลิ 2518 : ไม่มีเลขหน้า) ได้กล่าวว่า "การปลูกฝังและการอบรมเด็กวัยนี้จะต้องประกอบด้วยขั้นตอนหลักการและวิธีปฏิบัติอย่างละเอียดรอบคอบ ผู้ที่ทำหน้าที่ปลูกฝัง สิ่งสอน จะต้องเป็นผู้รอบรู้เข้าใจความหมายอย่างแท้จริง จัดวิธีการอย่างถูกต้องและมีวิธีการโดยเฉพาะจึงจะสามารถนำเด็กไปสู่เป้าหมายได้"

จากความสำคัญของบทบาทของผู้ปกครองและครูปฐมวัยดังที่กล่าวมาแล้ว แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้ใหญ่มีอิทธิพลอย่างมากต่อเด็ก เนื่องจากเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่เด็กอยากรู้ อยากเห็น ช่างสำรวจ ช่างซักถามและเลียนแบบถ้าผู้ใหญ่สามารถสนองธรรมชาติในข้อนี้ของเด็กได้ จะเป็นการกระตุ้นให้เด็กรู้จักคิดหาเหตุผล สังเกตสิ่งแวดล้อมรอบตัวและปลูกฝังนิสัยใฝ่ความรู้ตามทฤษฎีการของ อีริกสัน (พรณี ช.เจนจิต 2528 : 68 - 69 อ้างอิงมาจาก Erikson n.d.) กล่าวว่า เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการอยู่ในขั้นความเป็นตัวของตัวเอง หรือความไม่มั่นใจในตนเอง (Autonomy v.S. Doubt) ถ้าเด็กได้รับอนุญาตให้ทำสิ่งต่าง ๆ และได้รับการกระตุ้นให้กำลังใจให้ลองทำในสิ่งที่เด็กได้ทำตามความสามารถแล้ว เด็กก็จะพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองและเมื่อเด็กอายุประมาณ 4 - 5 ขวบ เด็กจะเริ่มพัฒนาบุคลิกภาพในขั้นความคิดริเริ่มหรือความรู้สึกผิด (Initiative v.S. Guilt) เด็กจะมีความรู้สึกอยากมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และมี

ความริเริ่มอยากทำกิจกรรม ถ้าพ่อแม่หรือครูมีเวลาให้กับเด็กในการตอบคำถาม การเปิดโอกาสให้เด็กได้ลองทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองก็ย่อมเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีแนวโน้มที่จะค้นคว้าสำรวจ แต่ถ้าเด็กรู้สึกว่าผู้ใหญ่เข้มงวดกับการกระทำของเขา ไม่เปิดโอกาสให้ทำสิ่งที่เขาสนใจอยากรู้และอยากลงมือกระทำเองหรือตอบคำถามที่เด็กต้องการรู้ เด็กจะรู้สึกไม่กล้าที่จะคิดทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งจะเป็นการยับยั้งการสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง

สมาคมการศึกษาเด็กแห่งอเมริกา (สุมาลี วงศ์ปลุกแก้ว 2526 : 16) อ้างอิงมาจาก Child Study Association of America. 1952) แสดงความคิดเห็นไว้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเองจะเกิดขึ้นกับเด็กที่ประสบผลสำเร็จในการทำสิ่งต่าง ๆ เสมอ เมื่อเด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง เขาจะรู้สึกตัวว่าตนเองไม่ถูกข่มขู่จากบุคคลอื่น สามารถรับฟังความคิดเห็นหรือคำนิยามของผู้อื่นได้ด้วยลักษณะของคนมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ สุชา จันทน์เอม (สุชา จันทน์เอม 2510 : 147) ที่กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นบุคลิกภาพทางสังคมอย่างหนึ่งที่ต้องปลูกฝังและส่งเสริมให้กับเด็ก เพราะคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีบุคลิกภาพที่ดี มองโลกในแง่ดี และมีความรู้สึกละเอียดถี่ถ้วนแสดงออก และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้

นอกเหนือจากความเชื่อมั่นในตนเองแล้วคุณลักษณะที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัยคือ ความมีวินัยในตนเอง ซึ่งหมายถึงความสามารถในการควบคุมตนเอง หรือความสามารถที่จะยับยั้งเป็นตัวของตัวเอง การมีวินัยในตนเองนี้แสดงถึงความเป็นตัวของตัวเองของเด็ก (ดวงเดือน หันธุมทาวิน 2523 : 6)

ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย นอกจากทักษะพื้นฐานต่าง ๆ ที่เด็กจะต้องได้รับการฝึกแล้ว เด็กควรจะได้รับการศึกษาให้รู้จักการควบคุมตนเองด้วยเพราะ

การควบคุมตนเองเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาลักษณะนิสัยของเด็ก เด็กจะเรียนรู้ว่าเขาไม่สามารถจะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขโดยปราศจากการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ดังนั้นเด็กจะต้องเรียนรู้การควบคุมพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาของสังคม และพยายามสร้างพฤติกรรมที่ดีให้เกิดขึ้นในตนเอง

เด็กปฐมวัย เมื่ออายุประมาณ 4 - 5 ขวบ จะเริ่มมองเห็นคุณค่าของการได้รับรางวัลต้องการให้ตนเองเป็นที่ยอมรับของคนอื่น จึงเห็นได้ว่าเด็กวัยนี้ควรจะได้รับการเรียนรู้เรื่องคุณธรรม การปฏิบัติตนตามแนวที่สังคมยอมรับ ซึ่งเป็นวัยที่เหมาะสมอย่างยิ่งในการปลูกฝังนิสัยที่ดีงาม การมีระเบียบวินัยและศีลธรรม (สุมน อมรวิวัฒน์ และองค์การ อินทรมพรรย 2524 : 44) ซึ่งพฤติกรรมที่พึงปรารถนานั้นจะต้องมีการปลูกฝังอย่างถูกวิธี และต้องมีการกระตุ้นให้พฤติกรรมเหล่านั้นเกิดขึ้นให้มากด้วย โดยให้เด็กมีโอกาสดำเนินการกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง การให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมมีโอกาสได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ การมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับเด็กและเด็กต่อเด็กด้วยกัน รวมทั้งการมีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างของครู ทั้งความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองนั้นไม่ได้เป็นคุณลักษณะที่ติดตัวมาแต่กำเนิด แต่เป็นลักษณะที่สามารถสร้างให้เกิดขึ้นในตัวเด็กได้โดยอาศัยการอบรมเลี้ยงดูและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับสิ่งแวดล้อม (มุสตี กุญอินทร์ และคนอื่น ๆ 2526 : 48 - 52)

สืบเนื่องจากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่าวิธีการอบรมเลี้ยงดูและพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครูน่าจะมีส่วนอย่างมากต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะในด้านความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเอง ทั้งนี้เพราะพ่อแม่และครูเป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเด็กอย่างใกล้ชิด และมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็ก ถ้าศึกษาเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งอาจจะทำให้ไม่สามารถยืนยันได้ว่า บุคลิกภาพของเด็กนั้นเป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูของ

ผู้ปกครองหรือพฤติกรรมของครู ในการศึกษารังนี้ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง ร่วมกับพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครูและนอกจากนั้นยังศึกษาเปรียบเทียบว่าการอบรมเลี้ยงดูและพฤติกรรมของครูแบบใดที่จะส่งผลต่อความเชื่อมั่นในตนเอง และวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยแตกต่างกันเล็กน้อยเพียงใด ผลจากการวิจัยจะเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เด็กได้รับการอบรมสั่งสอนที่ถูกต้อง และเป็นแนวทางในการพัฒนาเด็กให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสมและดีงาม เพื่อจะได้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพของประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ *ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบระดับความเชื่อมั่นในตนเอง วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่อยู่ในชั้นเรียนเดียวกัน และได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้เหตุผลและแบบเข้มงวด
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความเชื่อมั่นในตนเอง วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ที่อยู่ในชั้นเรียนของครู ซึ่งมีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลาง และแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับความเชื่อมั่นในตนเอง วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน และอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน

ผลของการศึกษาค้นคว้า ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษารังนี้จะช่วยกระตุ้นให้ผู้ปกครองและครูปฐมวัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูและการแสดงพฤติกรรมต่อเด็ก อันจะเป็นแนวทาง

ในการให้การอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมแก่เด็กปฐมวัย ตลอดจนเป็นแนวทางสำหรับครู ในการปรับปรุงพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางให้เหมาะสม ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนา ความเชื่อมั่นในตนเอง และวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย นอกจากนี้ยังเป็นแนวทาง สำหรับผู้บริหารการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากรในระดับ ปฐมวัยในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ตลอดจนการจัดหลักสูตรในการพัฒนาบุคลากร ให้มีความรู้ ทักษะ ตลอดจนพฤติกรรมที่เหมาะสมในการอยู่ร่วมกับเด็ก

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มประชากร

กลุ่มประชากรของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้น อนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลลพบุรี จังหวัดลพบุรี ปีการศึกษา 2530 จำนวน 251 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลลพบุรี จังหวัดลพบุรี ปีการศึกษา 2530 จำนวน 60 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ

2.1.1 พฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครู ซึ่งมี 2 แบบ

คือ

2.1.1.1 พฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครู

เป็นศูนย์กลาง

2.1.1.2 พฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบเด็ก

เป็นศูนย์กลาง

2.1.2 การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง ซึ่งมี 2 แบบ คือ

2.1.2.1 แบบใช้เหตุผล

2.1.2.2 แบบเข้มงวด

2.2 ตัวแปรตาม

2.2.1 ความเชื่อมั่นในตนเอง

2.2.2 วินัยในตนเอง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง นักเรียนที่อายุ 5 - 6 ปี ที่กำลังเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 3 ปีการศึกษา 2530 โรงเรียนอนุบาลลพบุรี จังหวัดลพบุรี

2. พฤติกรรมทางวาจาและท่าทาง หมายถึง การพูดและการแสดงกริยาอาการของครูในระหว่างที่มีกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 แบบ ดังนี้

2.1 พฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครูแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง หมายถึง พฤติกรรมของครูในด้านการถามคำถาม การยอมรับความรู้สึกพฤติกรรมของนักเรียน การชมเชยและให้กำลังใจนักเรียน และการกระตุ้นให้นักเรียนแสดงออกอย่างอิสระ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวของครูสามารถสังเกตได้โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้คะแนนสูงกว่าร้อยละ 60 ซึ่งเกณฑ์นี้ได้มาโดยการกำหนดของผู้เชี่ยวชาญ

2.2 พฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครู แบบครูเป็นศูนย์กลาง หมายถึง พฤติกรรมของครูในด้านการถามคำถาม การยอมรับความรู้สึกและพฤติกรรมของนักเรียน การชมเชยและให้กำลังใจนักเรียนและการกระตุ้นให้นักเรียนแสดงออก

อย่างอิสระ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวของครูสามารถสังเกตได้โดยใช้แบบสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 40 ซึ่งเกณฑ์นี้ได้มาโดยการกำหนดของผู้เชี่ยวชาญ

3. ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการตัดสินใจที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จในด้านต่อไปนี้ การกล้าแสดงออก การพึ่งตนเอง การเป็นตัวของตัวเองและการมีความสามารถในการปรับตัวให้กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถวัดได้โดยใช้แบบวัดความเชื่อมั่นในตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. วินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการควบคุมตนเองในด้านต่อไปนี้ การตั้งใจทำงาน การเคารพสิทธิของผู้อื่น การตรงต่อเวลา และการปฏิบัติตามระเบียบของห้องเรียนซึ่งสามารถวัดได้โดยใช้แบบวัดวินัยในตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5. การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองให้คำแนะนำสั่งสอน และดูแลเด็ก ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

5.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองรู้สึกว่าคุณเองปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรัก เอาใจใส่ยอมรับความคิดเห็นและความสามารถของเด็ก ช่วยเหลือเมื่อเด็กมีปัญหา และใช้การอธิบายเหตุผลอย่างเหมาะสมในการสนับสนุนหรือห้ามปรามการกระทำของเด็ก

5.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองต้องการให้เด็กปฏิบัติตามที่คาดหวังไว้ มีการกำหนดระเบียบให้กับเด็ก ถ้าเด็กไม่ปฏิบัติตามจะตำหนิหรือลงโทษ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ค้นคว้าเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. การศึกษาปฐมวัยกับการพัฒนาบุคลิกภาพ
2. การพัฒนาบุคลิกภาพ
 - 2.1 ทฤษฎีพัฒนาบุคลิกภาพ
 - 2.2 ความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 2.3 วินัยในตนเอง
3. อิทธิพลที่มีต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กปฐมวัย
 - 3.1 การอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กปฐมวัย
 - 3.2 พฤติกรรมครูที่มีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กปฐมวัย

1. การศึกษาปฐมวัยกับการพัฒนาบุคลิกภาพ

การจัดการศึกษาและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย เป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง เรื่องหนึ่งสำหรับประเทศที่เห็นความสำคัญของทรัพยากรมนุษย์ เด็กจำเป็นจะต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูและการเอาใจใส่เป็นอย่างดีให้มีพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และเด็กจะต้องเรียนรู้การเข้าสู่สังคม รู้จักควบคุมตนเอง ปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น ยอมรับผู้อื่นและในขณะเดียวกันก็ต้องมีความเป็นตัวของตัวเองด้วย การสร้างเสริมลักษณะนิสัยทางสังคมที่ดีให้แก่เด็กก่อนวัยเรียนนี้เป็นการวางรากฐาน ที่มั่นคงให้แก่ชีวิตของเด็กและต่อสังคมโดยรวม การที่ครูช่วยจัดประสบการณ์และ สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมจะเป็นการส่งเสริมให้เด็กเข้าใจตนเองและสังคมที่เด็กอยู่ มีเจตคติที่ดีสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น มีบุคลิกภาพที่ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง (มุสตี กุญอินทร์ และคนอื่น ๆ 2526 : 45)

สำหรับความสำคัญของการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยนี้ สมาคมการศึกษาของสหรัฐอเมริกา (ห้องพรรค เอกอาวุธ และคนอื่น ๆ 2524 : 4 อ้างอิงมาจาก Educational Politic Commission) ได้แถลงการณ์เมื่อเดือนพฤษภาคม 1966 โดยมีใจความว่า หัวใจของการศึกษาในระยะเริ่มแรกก็คือการที่จะช่วยให้สติปัญญาของเด็กได้รับการพัฒนา เพราะเด็กเพิ่งได้รู้จักกับโลกภายนอก โรงเรียนจะช่วยทำให้ประสบการณ์ของเด็กขยายกว้างออกไป นอกจากการพัฒนาทางด้านสติปัญญาแล้วประสบการณ์ที่เด็กได้รับในช่วงปฐมวัยจะช่วยพัฒนาทางด้านอารมณ์ของเด็กแต่ละคนด้วย กล่าวคือ จะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกที่มั่นคงปลอดภัย รู้จักการยกย่องนับถือตนเอง และที่สำคัญคือ ทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าเขาได้ประสบกับความสำเริง นั่นคือ การที่เด็กสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง เด็กจะเกิดความรู้สึกว่าตัวเองเป็นที่ยอมรับและมีคุณค่า ดังนั้น การศึกษาในระดับนี้จึงนับว่ามีความสำคัญยิ่ง และควรจะเป็นส่วนหนึ่งของวัยเด็ก

นอกจากนี้ ก็เซลส์ (ห้องพรรค เอกอาวุธ 2524 : 5 อ้างอิงมาจาก Getzels.) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการศึกษา สำหรับเด็กปฐมวัยไว้ว่าการศึกษาระยะนี้มีความสำคัญแก่เด็กมาก เนื่องจากเป็นวัยที่เด็กจะต้องเรียนรู้ว่าตนเองจะทำอะไรเป็นระยะขั้นพื้นฐานที่เด็กจะสรรหาเครื่องมือทุกอย่างที่จะใช้สำหรับการเรียนรู้ในระดับต่อไป ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับความคิดเห็นของ ฟรอสต์ (Frost. 1977 : 7) ที่กล่าวว่า เด็กที่มีอายุย่างเข้า 4 ขวบทุกคน ควรที่จะมีโอกาสได้เข้าโรงเรียน ทั้งนี้เนื่องจากผลการศึกษาค้นคว้าวิจัยได้แสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า ช่วงอายุ 4 - 5 ปี แรกของชีวิตเด็ก เป็นช่วงเวลาที่มีความเจริญทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจเป็นไปอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังมีความรู้สึกที่ไวมากต่ออิทธิพลของสิ่งแวดล้อมภายนอก

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาต่างก็มีความเห็นตรงกันว่า การจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กในช่วงแรกของชีวิตเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้เด็กพัฒนาต่อไปด้วยดีเกี่ยวกับเรื่องนี้ เฮบบ์ (พรวณีย์ ช.เจนจิต 2528 : 40 อ้างอิงมาจาก Hebb. 1949) กล่าวว่า การจัดสิ่งแวดล้อมที่ดีในช่วงแรกของชีวิตจะเป็นเสมือนพื้นฐานสำหรับการทางด้านสติปัญญาต่อไป นักจิตวิทยาอีกท่านหนึ่งคือ สปินฮอลล์ (พรวณีย์ ช.เจนจิต 2528 : 41 อ้างอิงมาจาก Spinkthall. 1974 : 66) กล่าวว่า ในช่วงปีแรกของมนุษย์เป็นช่วงวิกฤตของชีวิต เป็นระยะสำคัญที่สุดในการวางรากฐานบุคลิกภาพ ซึ่งเด็กจะมีการเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงพฤติกรรมที่ตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม โดยการตอบสนองนี้มีผลมาจากวุฒิภาวะทางร่างกาย สติปัญญา และประสบการณ์ของเด็ก

จะเห็นได้ว่าทั้งนักจิตวิทยาและนักการศึกษาต่างก็มีความเห็นสอดคล้องกัน นอกจากนี้ยังมีผู้ทำการวิจัยเกี่ยวกับผลของการได้รับบริการด้านการศึกษาปฐมวัยไว้หลายคน ดังนี้

บรอนเฟนเบรเนอร์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2528 : 3 อ้างอิงมาจาก Bronfenbrenner. 1974) ได้ชี้ให้เห็นว่า โครงการเด็กปฐมวัยนี้มีผลต่อเด็กยากจนระยะยาว และผลเกิดกับเด็กในมิติที่กว้างขึ้น เช่น พัฒนาการด้านสังคม รวมทั้งการปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข การจัดการศึกษาสำหรับเด็กวัยนี้ช่วยลดจำนวนเด็กที่จะต้องเข้าเรียนในโครงการศึกษาพิเศษลงได้มาก นอกจากนี้ยังทำให้เด็กที่มาจากครอบครัวที่ยากจนสามารถเรียนได้ตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดและไม่เป็นผู้ที่ประสบความล้มเหลวในการศึกษา

เลเซอร์และดาร์ลิงตัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2528 : 193 อ้างอิงมาจาก Lazer and Darlington. 1979)

ได้จัดโครงการการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยพบว่า โครงการการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นโครงการที่มีผลต่อการพัฒนาการของเด็ก โดยช่วยลดจำนวนเด็กที่จะต้องเข้า โครงการการศึกษาพิเศษ ช่วยลดอัตราการเข้าชั้น และช่วยเพิ่มพูนความสามารถ ของเด็ก

ลอเรนซ์และสตีเวน (สุรศักดิ์ หลาบมาลา 2529 : 9 อ้างอิงมาจาก Lawrence and Stewen. 1984 : 20) รายงานการประเมินผลเด็กของ South Carolina สหรัฐอเมริกา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเด็กที่ผ่านการเรียนในระดับอนุบาลมีความพร้อมทางการเรียนในระดับประถมศึกษา และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเด็กที่ไม่ได้ผ่านการเรียนชั้นอนุบาล นอกจากนี้อัตราการเข้าชั้นของเด็ก ที่ผ่านชั้นอนุบาลน้อยกว่าเด็กที่ไม่ได้ผ่านชั้นอนุบาล และเด็กสามารถนำประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนในระดับอนุบาลไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยเด็กที่มาจาก ครอบครัวที่ยากจน ก็สามารถพัฒนาตนเองไปในทางที่ดีขึ้นและมีความสามารถในการแก้ปัญหาให้กับตนเองได้ดี

ในเรื่องของการจัดการศึกษาปฐมวัย ใ้มีผู้ศึกษาไว้หลายท่านและแต่ละโครงการก็ประสบผลสำเร็จเช่นเดียวกัน สุรศักดิ์ หลาบมาลา (สุรศักดิ์ หลาบมาลา 2529 : 6 - 8) ได้กล่าวถึงโครงการ Perry Preschool Project ซึ่งสหรัฐอเมริกาได้จัดโครงการการศึกษาเด็กก่อนระดับประถมศึกษาในเขตผู้ปกครอง ยากจนขึ้น และมีการติดตามผลอีก 20 ปีต่อมา ผลการวิจัยพบว่าโครงการพัฒนาเด็ก ก่อนวัยเรียนช่วยให้เด็กสามารถแก้ปัญหาของตนเองได้และมีผลต่อชีวิตของเด็กเป็น ระยะเวลานาน เด็กที่เข้ารับบริการจากโครงการสามารถแก้ปัญหาความยากจน ให้กับตนเองได้ มีการปรับตัวในสังคมได้ดี มีอัตราการติดยาเสพติดและปัญหา อาชญากรรมน้อยกว่าเด็กที่ไม่ได้เข้ารับบริการ

ส่วนผลการวิจัยภายในประเทศนั้น วิทยาลัยครูสวนกุหลาบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา 2520 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเตรียมความพร้อมทางการเรียนแก่เด็กวัยก่อนเกณฑ์บังคับเรียน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กก่อนวัยเรียนในย่านชุมชนคลองเตย การศึกษาครั้งนี้เป็นการเปรียบเทียบความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของเด็กที่ผ่านการเตรียมความพร้อมมาบ้างกับเด็กที่ไม่เคยผ่านการเตรียมความพร้อม ผลการศึกษาพบว่าเด็กที่ผ่านการเตรียมความพร้อมมีความพร้อมทางการเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่าเด็กที่ไม่เคยผ่านการเตรียมความพร้อม

จากเอกสารและงานวิจัยทั้งหมดที่กล่าวมาแล้ว ย่อมชี้ให้เห็นว่าการศึกษาปฐมวัยเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับเด็ก เพราะเป็นการวางพื้นฐานที่ดีทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งเป็นการพัฒนาคุณภาพของประชากรให้ดียิ่งขึ้น

2. การพัฒนาบุคลิกภาพ

แบบแผนทางบุคลิกภาพของเด็ก ซึ่งได้วางรากฐานมาแล้วตั้งแต่วัยทารกเริ่มจะมีรูปแบบเด่นชัดขึ้นในวัยเด็กตอนต้น เด็กเรียนรู้ที่จะคิดและรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง โลกทางสังคมของเด็กส่วนใหญ่ได้แก่ พ่อแม่ พี่น้อง ความรู้สึกเกี่ยวกับเด็กและวิถีปฏิบัติของบุคคลดังกล่าวนี้ จึงเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาความคิดเกี่ยวกับตนเองของเด็ก ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าความคิดเกี่ยวกับตนเองของเด็กสร้างขึ้นจากความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เมื่อถึงวัยที่เด็กเข้าโรงเรียน บุคลิกภาพของเด็กแต่ละคน ยังได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ทางสังคมด้วย ทำให้

แบบแผนทางบุคลิกภาพของเด็กมีความแตกต่างกัน เช่น เด็กบางคนมีลักษณะเป็นผู้นำ ผู้ตาม ว่องไว หรือปรับตัวได้ดี เป็นต้น จากการศึกษาติดตามเด็กเป็นเวลานาน ๆ พบว่า แบบแผนทางบุคลิกภาพยังคงงัดแน่นไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงเมื่อโตขึ้น ดังนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่พ่อแม่และครูควรสร้างบุคลิกภาพที่ดีให้แก่เด็กตั้งแต่วัยเด็ก (ประภต เค้าฉิม 2529 : 217 - 219)

2.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพ

2.1.1 ทฤษฎีจิตเพศของฟรอยด์ (Freud's Psychosexual Theory) (ประภต เค้าฉิม 2529 : 219)

ฟรอยด์ (Freud) ได้เน้นว่าประสบการณ์ในวัยเด็กและความสำคัญของการตอบสนองความต้องการทางร่างกายซึ่งจะแสดงออกทางอวัยวะต่าง ๆ มีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กมาก (ประภต เค้าฉิม 2529 : 221 - 222)

พัฒนาการทางเพศของฟรอยด์ (Psychosexual Development) แบ่งออกเป็น 5 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นความพอใจอยู่บริเวณปาก

เป็นช่วงที่เด็กอายุ 0 - 1 ปี เด็กจะมีความสนใจที่บริเวณปาก ปากจะนำความสุขมาให้ทารกมากที่สุด เมื่อได้ดูดอาหารสนองความต้องการของความหิว เด็กก็คลายความตึงเครียดทางร่างกาย และมีความสุข ถ้าไม่ได้รับการตอบสนองก็อาจจะทำให้เกิดความคับข้องใจ

ขั้นที่ 2 ขั้นความพอใจอยู่บริเวณทวารหนัก

เป็นช่วงอายุ 1 - 2 ปี เป็นระยะที่เกี่ยวข้องกับขับถ่าย เด็กจะเกิดการเรียนรู้เรื่องการขับถ่าย ถ้าเด็กไม่ถูกบังคับเด็กก็จะเกิดความพอใจ ไม่เกิดความรู้สึกขัดแย้ง และไม่เกิดความตึงเครียดทางอารมณ์

ขั้นที่ 3 ขั้นความพอใจอยู่ในบริเวณวัยวะเพศ

เป็นช่วงอายุ 3 - 5 ปี เป็นระยะที่เกี่ยวกับวัยวะสืบพันธุ์ คือเด็กจะเกิดความสนใจและความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับสภาพทางร่างกาย ซึ่งแตกต่างกันไปตามเพศ เด็กจะเรียนรู้ถึงบทบาททางเพศของตน โดยเลียนแบบบทบาทของพ่อแม่ของตน ดังนั้นช่วงอายุในตอนนี้เด็กจะต้องการความรัก และความอบอุ่นจากพ่อแม่มาก

ขั้นที่ 4 ขั้นก่อนวัยรุ่น

เป็นช่วงอายุ 6 - 12 ปี เป็นระยะที่เด็กเริ่มสนใจสังคม เพื่อนฝูง ระยะเวลาต่าง ๆ ในขั้นทั้ง 3 ยังแฝงอยู่ไม่แสดงปรากฏออกมาชัดเจน เด็กจะพยายามปรับตัวให้มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น ๆ

ขั้นที่ 5 วัยรุ่น

เป็นช่วงอายุ 13 - 18 ปี เป็นขั้นที่เด็กมีความสนใจในเพศตรงกันข้ามมากขึ้น เป็นการเริ่มต้นของความรักระหว่างเพศ

ทฤษฎีพัฒนาการทางเพศของ فروยด์ ทั้ง 5 ขั้นนี้ เชื่อว่าเด็กทุกคนจะมีพัฒนาการเป็นไปตามขั้นทั้ง 5 นี้ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพของเด็กซึ่งจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไป

2.1.2 ทฤษฎีพัฒนาการของอีริกสัน (Erikson's Theory of Development) (พรรณี ช.เจนจิต 2528 : 68 - 70)

อีริกสัน มีความเห็นว่าพัฒนาการทางบุคลิกภาพเกิดขึ้นได้เนื่องจากการที่คนมีการติดต่อกับสัมพันธ์กับสังคมและแต่ละขั้นจะมีช่วงวิกฤต สำหรับที่จะพัฒนาการเรื่องนั้น ๆ โดยเฉพาะ ดังนั้นจึงมีช่วงวิกฤตตลอดชีวิต ถ้าในช่วงชีวิตใดพัฒนาการเป็นไปด้วยดี มีลักษณะทางบวกมากกว่าทางลบ พัฒนาการทางบุคลิกภาพก็จะเป็นไป

ในทางดี ซึ่งอิริคสันหมายถึงผู้ที่มีสุขภาพจิตดี ซึ่งจะเป็นลักษณะของคนที่สามารถเผชิญปัญหาหรือแก้ปัญหาและสามารถตัดสินใจได้ในทางตรงกันข้ามถ้าในช่วงชีวิตที่พัฒนาการเป็นไปในทางลบมากกว่า เด็กผู้นั้นจะมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพไม่สมบูรณ์ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นผู้ที่มีปัญหาในการปรับตัวและอิริคสันชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลที่แต่ละขั้นมีต่อกันโดยที่พัฒนาการในขั้นหลังจะได้รับอิทธิพลจากขั้นก่อนนั้น สำหรับเด็กปฐมวัยจะมีพัฒนาการอยู่ระหว่าง ขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 4 จึงขอกล่าวเฉพาะพัฒนาการทั้ง 4 ขั้น เท่านั้น

1. ความไว้วางใจ - ความไม่ไว้วางใจ (0 - 1 ปี)

วัยนี้เป็นวัยที่เด็กยังช่วยตนเองไม่ได้ ยังต้องคอยพึ่งพาผู้อื่น โดยเฉพาะแม่พ่อ ดังนั้นขั้นนี้จึงเป็นขั้นที่เด็กจะพัฒนาความไว้วางใจ ความไว้วางใจทั้งต่อตนเองและต่อบุคคลอื่น ประสบการณ์ในช่วงนี้เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนา "ความไว้วางใจ" ต่อไป ซึ่งสิ่งสำคัญที่จำเป็นต้องคำนึงถึง คือสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่ลูก ดังนั้นในช่วงนี้ถ้าความต้องการของเด็กได้รับการตอบสนองอย่างเหมาะสม ประกอบกับความรักใคร่ผูกพันที่เป็นไปอย่างจริงใจของพ่อแม่ ย่อมทำให้เด็กคิดว่า โลกนี้ปลอดภัย น่าอยู่สามารถที่จะไว้วางใจได้ ในทางตรงข้ามถ้าเด็กได้รับการเลี้ยงดูอย่างไม่เหมาะสม ไม่มีความคงเส้นคงวา เด็กจะคิดว่าโลกนี้เต็มไปด้วยอันตราย ไม่น่าอยู่ มีความหวาดระแวงซึ่งจะพัฒนาความไม่ไว้วางใจทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่นต่อไป

อิริคสันกล่าวว่า "พัฒนาการของความไว้วางใจจะเป็นรากฐานของความ เป็นเอกลักษณ์ของการที่จะรู้สึกว่าคุณเองเป็นผู้มีความสามารถ เป็นตัวของตัวเอง พึ่งตนเองและนำตนเองได้ ตลอดจนการที่จะกลายเป็นคนได้ตามที่ผู้อื่นวางใจว่า เขาสามารถที่จะเป็นไปได้อ"

2. ความเป็นตัวของตัวเอง - ความไม่มั่นใจในตัวเอง (2 - 3 ปี)

ถ้าเด็กได้รับอนุญาตให้ทำสิ่งต่าง ๆ ได้รับการกระตุ้นให้กำลังใจในสิ่งที่เด็กทำได้ ตามความสามารถและวิธีการของเด็กแต่ละคนแล้วก็จะพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง ถ้าพ่อแม่ไม่มีความอดทน ไม่ให้โอกาสเด็กหรือทำทุก ๆ สิ่งแทนเด็กเสียหมด เด็กจะเกิดความเคลือบแคลงสงสัยในความสามารถของคนในการที่จะทำสิ่งต่าง ๆ

3. ความคิดริเริ่ม - ความรู้สึกผิด (4 - 5 ปี)

หมายถึงความสามารถในการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนการใช้ภาษา ซึ่งจะไปสนับสนุนขึ้นความเป็นตัวของตัวเอง ในแง่ของการดำเนินการวางแผนและริเริ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ อันตรายสำหรับขั้นนี้คือ ความรู้สึกผิดว่าตนเอง ไม่มีความสามารถในการทำสิ่งใหม่ ๆ ถ้าเด็กได้รับอิสระในการที่จะคิดทำกิจกรรมต่าง ๆ และถ้าพ่อแม่หรือครูมีเวลาให้กับเด็กในการตอบคำถาม ไม่เอ็ดหรือดัดบท เพราะเมื่อรำคาญก็ยอมจะเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีแนวโน้มที่จะค้นคว้าศึกษาสำรวจ แต่ถ้าเด็กรู้สึกว่าผู้ใหญ่เข้มงวดกับการกระทำไม่เปิดโอกาสให้ได้ซักถามสิ่งที่สนใจอยากรู้ ทำให้รู้ว่าการกระทำของเด็กเป็นสิ่งที่ก่อความรำคาญให้ผู้ใหญ่รำคาญใจ ทุกเรื่องไร้สาระ เด็กจะรู้สึกผิด ในการที่จะคิดทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง

4. ความขยันหมั่นเพียร - ความรู้สึกต่ำต้อย (6 - 11 ปี)

เป็นวัยเด็กที่มีความต้องการเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น โดยการพยายามคิดทำ คิดผลิตสิ่งต่าง ๆ ซึ่งจะไปช่วยพัฒนาความขยันขันแข็ง อันตรายสำหรับการพัฒนาของเด็กในขั้นนี้คือความรู้สึกต่ำต้อย ช่วยตนเองไม่ได้ ถ้าเด็กได้รับการกระตุ้นให้ทำสิ่งต่าง ๆ ให้กำลังใจในการทำงานสำเร็จ และให้คำชมเชยในความพยายามของเด็ก จะเป็นแรงกระตุ้นให้เด็กเกิดความมานะพยายาม แต่ถ้าเด็กทำสิ่งใดขึ้นมาแล้วผู้ใหญ่ไม่ให้ความสนใจเห็นว่าน่าเบื่อ เด็กจะพัฒนาความรู้สึกต่ำต้อย

2.1.3 ทฤษฎีความต้องการของ มาสโลว์ (Maslow's Theory of Need Gratification) (พรรณี ช.เจนจิต 2528 : 72 - 75)

แนวคิดของมาสโลว์เห็นว่า มนุษย์ทุกคนล้วนแต่มีความต้องการที่จะสนองความต้องการให้กับตนเองทั้งสิ้น มาสโลว์จึงได้จัดความต้องการของมนุษย์เป็นลำดับชั้น โดยเริ่มจากความต้องการขั้นต่ำสุด ขึ้นไปหาความต้องการขั้นสูงสุด ดังนี้ (พรรณี ช.เจนจิต 2528 : 239 - 242)

1. ความต้องการทางกายภาพ
2. ความต้องการความปลอดภัย
3. ความต้องการความรักและเป็นเจ้าของ
4. ความต้องการที่จะเป็นที่ยอมรับและได้รับการยกย่อง
5. ความต้องการที่จะตระหนักในความสามารถของตนเอง

มาสโลว์ได้อธิบายถึงลักษณะและความต้องการในแต่ละชั้นไว้ให้ชัดเจนดังนี้

1. ความต้องการทางกายภาพ

เป็นความต้องการที่ดีว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุด ซึ่งได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ การหลับนอน การขับถ่าย ฯลฯ ถ้าความต้องการขั้นต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วขาดหมดทุกอย่าง ตั้งแต่อาหาร ความปลอดภัย ความรัก การตระหนักในความสามารถของตนเอง สิ่งที่จะเป็นตัวกระตุ้นให้คนแสดงพฤติกรรมมากที่สุดคือ ความต้องการอาหาร ตราบใดที่เรายังมีความหิว ตราบนั้นเราจะไม่มีความต้องการในเรื่องอื่น เช่น คนที่กำลังมีความหิวจะทำได้แม้แต่การลงชิงวิ่งราวหึง ๆ ที่รู้ว่าทำแล้วถ้าตำรวจจับได้จะมีอะไรเกิดขึ้น หรือการที่เด็กในห้องเรียนเกิดความหิว ย่อมไม่มีจิตใจที่จะมาให้ความสนใจกับบทเรียนของครู แม้ว่าครูผู้นั้นจะได้เตรียมการสอนมาอย่างดีแล้วก็ตาม

2. ความต้องการความปลอดภัย

ถ้าความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ มนุษย์ก็
จะมีความต้องการในเรื่องอื่นต่อไปอีก คือความต้องการความปลอดภัย ซึ่งได้แก่
ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย ความเป็นปึกแผ่น ความต้องการการคุ้มครองปกป้อง
ความรู้สึกที่ปลอดภัยจากการคุกคาม ปลอดภัยจากความวิตกกังวล ความต้องการที่จะอยู่
ในระเบียบ ความต้องการกฎหมายคุ้มครอง ตลอดจนต้องการความแข็งแกร่งของผู้คุ้มกัน

ในกรณีของเด็กนักเรียน เด็กทุกคนจะต้องไปโรงเรียนแต่เด็กจะไม่อยาก
ไปโรงเรียนถ้ารู้สึกว่ายี่สิบโรงเรียนมีไข้ที่ปลอดภัย เด็กจะหนีไปอยู่ที่อื่นซึ่งเด็กคิดว่ามี
ความปลอดภัยมากกว่า ทั้งนี้เพราะมนุษย์ทุกคนล้วนแต่ต้องการความปลอดภัยทั้งสิ้น

3. ความต้องการความรักและเป็นเจ้าของ

ถ้าความต้องการทั้งทางด้านร่างกายและความปลอดภัยได้รับการตอบสนอง
อย่างเพียงพอ คนก็จะมีความต้องการในเรื่องความรักและความเป็นเจ้าของขึ้นมาอีก
คนทุกคนต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่ตนเองจะต้องเกี่ยวข้องด้วย ไม่มีใครทนได้
ถ้ารู้สึกว่าไม่ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม มนุษย์ทุกคนอยากได้รับความรักจากคนอื่น
อยากได้เป็นเจ้าของคนอื่นและในขณะเดียวกันก็อยากให้เป็นที่ยรักและเป็นของใคร
สักคน

4. ความต้องการจะเป็นที่ยอมรับและได้รับการยกย่อง

เป็นความต้องการที่จะรู้สึกว่าตนเองมีค่าทั้งในสายตาตนเองและในสายตา
ของผู้อื่น คนที่ยอมรับนับถือในตนเองมองเห็นคุณค่าและความสามารถในตนเองนั้น
มี 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกเป็นคนที่มองเห็นคุณค่าในตนเอง และมีความรู้สึก
มั่นคงปลอดภัย คนประเภทนี้จะเป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองให้ความร่วมมือและ
เป็นมิตร จะเป็นคนที่มีลักษณะยอมรับผู้อื่นเห็นคุณค่าและศักดิ์ศรีในตัวผู้อื่นเช่นเดียวกับ

ที่มีต่อตนเอง ดังนั้นจึงเป็นผู้ที่สร้างสัมพันธภาพได้ดี เพราะไม่มีลักษณะข่มขู่ ลักษณะที่สองเป็นคนที่มองเห็นคุณค่าในตนเอง แต่มีความรู้สึกไม่ใคร่มั่นใจคงปลอดภัย ดังนั้นจะเป็นคนที่มีลักษณะค่อนข้างมั่นใจในตนเอง เห็นคุณค่าในตนเองแต่ฝ่ายเดียวโดยที่ไม่ใคร่ยอมรับหรือเห็นคุณค่าในตัวผู้อื่นเป็นคนที่สร้างสัมพันธภาพได้น้อยกว่าพวกแรก

5. ความต้องการที่จะตระหนักในความสามารถของตนเองหรือรู้จักตนเอง

เมื่อความต้องการต่าง ๆ ดังกล่าวทั้ง 4 ขึ้นได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอมนุษย์จะมีความต้องการที่จะรู้จักตนเองตรงตามสภาพที่ตนเองเป็นอยู่ เข้าใจถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และความต้องการของตนเองโดยไม่มี การปกป้องและบิดเบือนพร้อมที่จะเปิดเผยตนเอง พิจารณาตนเองอย่างใจเป็นธรรมยอมรับได้ทั้งในส่วนที่เป็นข้อบกพร่องของตนเอง เป็นความต้องการที่คนแต่ละคนต้องการที่จะเป็นคนชนิดที่เราเป็นได้ดีที่สุด

จากทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลิกภาพดังที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าพัฒนาการในช่วงวัยต้นของชีวิต มีความสำคัญอย่างมาก การที่เด็กได้มีโอกาสปะทะสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ ในสังคม ได้รับการส่งเสริมอย่างเหมาะสม และมีตัวแบบที่ดีสำหรับเด็ก จะทำให้เด็กมีโอกาสในการพัฒนา และสร้างรูปแบบพฤติกรรมขึ้นเป็นบุคลิกภาพของตนเองต่อไป โดยในช่วงทารก บ้านเป็นสิ่งแวดล้อมอันดับแรกที่จะส่งเสริมการพัฒนากุศลภาพของเด็กให้เจริญเติบโตเป็นบุคคลที่สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข หลังจากนั้นโรงเรียนจะเป็นสิ่งแวดล้อมอีกแห่งหนึ่งของเด็ก ที่จะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับกลุ่มเพื่อนและครู ถ้าเด็กมีความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมรอบตัวและมีความสุข เด็กจะมีการปรับตัวก็มีลักษณะยอมรับสภาพของตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้ มีความเป็นประชาธิปไตยสนใจคนอื่นและสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี (ดิวิล รักชลธิ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาบุคลิกภาพของเด็กปฐมวัยในด้านความเชื่อมั่นในตนเอง และวินัยในตนเอง ผู้วิจัยเห็นว่าคุณลักษณะทั้ง 2 ประการนี้เป็นผลจากประสบการณ์ที่เด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และจากพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครูในชั้นเรียน ซึ่งเบเกอร์ และเฟน (Baker and Fane. 1967 : 147) กล่าวว่าหากผู้ใหญ่ให้กำลังใจเด็ก ยอมรับว่าเด็กมีความสามารถตามวัยแล้วจะช่วยให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นและมีความภูมิใจในตนเอง

2.2 ความเชื่อมั่นในตนเอง

เด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะเป็นเด็กที่มีความกล้าที่จะติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นก่อนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น และกล้าที่จะตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งได้ด้วยตนเอง การเริ่มติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นก่อนช่วยให้เด็กมีเพื่อนเพิ่มขึ้น การกล้าแสดงความคิดเห็นช่วยให้เด็กรู้จักฝึกที่จะคิดและสามารถทดสอบความคิดของตนว่าถูกต้องหรือไม่จากการสังเกตปฏิกริยาที่คนอื่นมีต่อตนหรือจากการฟังความคิดเห็นของคนอื่นที่มีต่อความคิดเห็นของตน ทำให้เด็กมีความคิดกว้างขึ้น และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การกล้าตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ทำให้เด็กไม่ค่อยแต่พึ่งพาความคิดของคนอื่น หรือไม่ต้องคอยถามคนอื่นอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ผลของการตัดสินใจในครั้งแรก ๆ ยังจะเป็นบทเรียนสำหรับการตัดสินใจในครั้งต่อไป ซึ่งจะส่งผลไปถึงการตัดสินใจได้ถูกต้องและเป็นประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวมมากขึ้น

2.2.1 ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง

สมิท (Smith. 1961 : 185) ได้ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองว่า หมายถึงการพึ่งพอใจในตนเอง ความภูมิใจในตนเอง หรือการยอมรับตนเองความเชื่อมั่นในตนเองจะมีในบุคคลใดมากน้อยเพียงใดนั้น

สามารถพิจารณาได้จากความขัดแย้งระหว่างคนตามอัตภาพกับคนตามปณิธาน ถ้าความขัดแย้งเกิดขึ้นมากจะเป็นเหตุทำให้คนมีความรู้สึกว่ามีค่า ไม่เหมาะสมและไม่พึงพอใจในตนเอง อันหมายถึง ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เกิดความวิตกกังวล ขาดความอบอุ่นใจและชอบฟังผู้อื่น

บุคคลที่เชื่อมั่นในตนเองจะไม่ชอบจําแนกสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยสิ้นเชิงที่เดียว ต่างกับคนที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองคือ มีความขลาดกลัวและไม่แน่ใจในตนเอง ซึ่งใช้เวลาส่วนใหญ่ไปในทางนึกว่าภาพเอาเองในสิ่งที่ตนต้องการหรือปรารถนา สิ่งใดก็จะไม่ทำตามลำดับขั้นแห่งความจริง เนื่องจากเกิดความหวาดกลัววันวิบัติ จนกลายเป็นคนไม่ทำอะไรเลย อาจกล่าวได้ว่าปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้คนเราขาดความเชื่อมั่นในตนเองคือ ขาดความรู้ ขาดความกล้าหาญในทางชอบธรรมและมีความเกียจคร้าน นอกจากนี้ยังอาจเนื่องมาจากความเชื่อที่ยังลึกลงในจิตใจหรือบางทีก็เป็นผลของความล้มเหลวในอดีต (Symonds. 1955 : 85 - 89)

ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง ความแน่ใจหรือมั่นใจหรือความกล้าหาญของบุคคลที่จะเผชิญต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ หรือเผชิญต่อความจริงตลอดจนการกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงได้ตามที่บุคคลมั่นใจ แม้จะมีเหตุการณ์หรือสิ่งอื่นใดมาเป็นอุปสรรคก็ไม่หวั่นไหว ยังคงกล้าเผชิญต่อเหตุการณ์นั้น ๆ หรือการกระทำนั้น ๆ ต่อไปได้อย่างแน่วแน่ใจว่าตนสามารถกระทำสิ่งที่ยังกระทำอยู่ให้สำเร็จลุล่วงด้วยความถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้ต้องไม่ยึดมั่นในความคิดเห็นของตนโดยไม่ฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเลย (สมพร พลอยงาม 2526 : 115)

สุชา จันทน์เอม (สุชา จันทน์เอม 2510 : 147) ให้ข้อคิดเห็น ว่าความเชื่อมั่นในตนเองเป็นบุคลิกลักษณะทางสังคมอย่างหนึ่งซึ่งควรปลูกฝังให้เด็กและส่งเสริมให้พัฒนาอยู่เสมอ เพราะคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีบุคลิกลักษณะ มองโลก

ในแง่ดี และมีความรู้สึกลบลดทกภัยกล้านแสดงออกในทางที่ถูกต้องที่ควร มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงานของตน และสามารถประสบความสำเร็จในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้

ลัดดา สุวรรณรัตน์ (ลัดดา สุวรรณรัตน์ 2512 : 7) ได้สรุปความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง จาก Encyclopedia Child Care and Guidance ไว้ว่า ความมั่นใจในตนเองไม่มีผู้ใดจะให้เด็กได้โดยตรง แต่สามารถจัดบรรยากาศและโอกาสที่ความมั่นใจของเด็กจะพัฒนาขึ้นได้ หมายความว่า การให้ความช่วยเหลือและการให้คำปรึกษาหารือของบิดามารดา ครู อาจารย์ ที่ถูกต้องหลักเกณฑ์นั้น สามารถที่จะให้เด็กพัฒนาอย่างอิสระและทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าคุณสมบัติของตัวเองมีความสามารถที่จะจัดการกับปัญหาในชีวิตประจำวันได้ เด็กจะสามารถแก้ปัญหาได้ก็ขึ้นถ้าเขาเชื่ออย่างแท้จริงว่า เขาเป็นบุคคลที่น่าพึงพอใจ นอกจากนี้ความมั่นใจในตนเองยังเกิดขึ้นเมื่อความต้องการของเด็กประสบผลสำเร็จอย่างน่าพึงพอใจ การได้รับความรักจากบิดา มารดา ครู อาจารย์ เพื่อนและคนอื่น ๆ หรือรู้สึกว่าตัวเองเป็นที่พึงปรารถนาของคนอื่น มีความรู้สึกว่าคุณสมบัติของตัวเองมีความสามารถในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง

2.2.2 ความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง

สวนา พรพัฒน์กุล (สวนา พรพัฒน์กุล 2520 : 17) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเองตอนหนึ่งว่า ปัจจัยที่จะช่วยส่งเสริมความสำนึกในหน้าที่พลเมืองหรือความสำนึกในทางการเมืองอีกประการหนึ่งคือ ความเชื่อมั่นในตนเองซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงว่าบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและมีความหมายต่อสังคม ถ้าทุกคนมีความเชื่อมั่นในตนเองแล้วก็จะไม่เฉยเมยต่อภาวะการณ์ต่าง ๆ

ในสังคมของตนจะไม่ยอมอดทนต่อภาวะกดดันทางการเมืองและกล้าเข้าไปมีส่วนร่วมตามสิทธิและหน้าที่ที่ถูกต้อง ดังนั้นความเชื่อมั่นในตนเองจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้นให้ทุกคนกล้าแสดงออกซึ่งความคิดเห็นต่อทุก ๆ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและความอยู่รอดของสังคม

ผลของการขาดความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กคือ เด็กจะคอยแต่พึ่งพาผู้อื่นอยู่เสมอ ซึ่งทำให้เด็กขาดความกล้าที่จะเผชิญต่ออุปสรรคหรืองานที่ยากลำบาก ข้างหน้าเมื่อปราศจากบิคารมารดาแล้ว (ละม้ายมาศ สรทัตต์ และจรรยา สุวรรณพิศ 2510 : 98) ผู้ที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองย่อมกระทำการสิ่งใดสำเร็จได้ยากเพราะความเชื่อมั่นในตนเองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการไต่หาความสำเร็จในชีวิต (เกโซ ส่วนานนท์ 2510 : 127) ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การเป็นผู้ขาดความเชื่อมั่นในตนเองเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งในการพัฒนาบุคคลอันเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติในที่สุด

เบรคเคนริดจ์ (Breckenridge. 1955 : 80 - 249) ก็ได้อ้างถึงการศึกษาของ สโตรทเธอร์ (Strother) แจ็ค (Jack) และเพจ (Page) ซึ่งพบว่าการได้รับการยอมรับจากครอบครัวจะเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เด็กสามารถพัฒนาความคิด เรื่องการนับถือตนเองและความเชื่อมั่นในตนเอง เด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีความสามารถในการควบคุมตนเอง มีความรับผิดชอบและมีความสามารถแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมด้วย

นอกจากนี้ จากผลการวิจัยต่าง ๆ เช่น การวิจัยของ โบว์แมนและแมททิว รวมทั้งการวิจัยของ แมกซ์เวลล์ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2524 : 39 อ้างอิงมาจาก Bowman and Mathews. 1969 และ Maxwell. 1969)

สรุปผลได้ตรงกันว่าลักษณะบุคลิกภาพที่สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับนักเรียนที่ประสบความสำเร็จในการเรียนคือ การที่เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การมีความเชื่อมั่นในตนเองนั้นมีความสำคัญต่อเด็กมาก เพราะเป็นพื้นฐานของการเป็นผู้นำ เป็นพื้นฐานของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และเป็นพื้นฐานสำคัญส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.2.3 ปัจจัยในการส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

จากเอกสารประกอบการสอนชุดการพัฒนาพฤติกรรมเด็ก

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช 2524 . 38 - 40) กล่าวถึงปัจจัยในการส่งเสริมให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเองไว้ดังนี้

เนื่องจากประสบการณ์สิ่งแวดล้อมมีผลต่อการเกิดความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก ดังนั้นบุคคลผู้เป็นปัจจัยสำคัญต่อการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กก็คือผู้ที่มีส่วนในการสร้างประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมให้กับเด็ก ซึ่งได้แก่ พ่อแม่ ผู้ใกล้ชิด ครู เพื่อน และบุคคลที่เด็กรู้จักนั่นเอง นอกจากนี้สิ่งแวดล้อมทางบ้าน สิ่งแวดล้อมทางโรงเรียนและสิ่งแวดล้อมทางสังคมก็เป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็กด้วย

2.2.3.1 ครอบครัวกับการส่งเสริมความเชื่อมั่นใน

ตนเองของเด็ก

สถาบันครอบครัวมีความสำคัญต่อการพัฒนาการของเด็ก เป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลมาก และมีอยู่ตลอดไป ครอบครัวจะมีบทบาทมากต่อการพัฒนาการด้านบุคลิกภาพของเด็ก การสร้างลักษณะเฉพาะ หรืออุปนิสัยของเด็กแต่ละคนเกิดจากการเลียนแบบผู้ใหญ่ หรือการที่แสดงพฤติกรรมออกมาแล้วบุคคลในครอบครัวยอมรับ พอใจ ลักษณะเช่นนี้เด็กจะเรียนรู้และแสดงออกเสมอ ๆ จน

กลายเป็นลักษณะนิสัยเฉพาะตัวของเด็ก นอกจากนี้ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม
ในสังคม ศาสนา ก็เป็นสิ่งที่เด็กได้รับถ่ายทอดโดยผ่านทางครอบครัวทั้งสิ้น
(กวีรินทร์ ธรรมนุต 2522 : 17 - 18)

2.2.3.2 ครูกับการส่งเสริมความเชื่อมั่นใน

ตนเองของเด็ก

เนื่องจากครูเป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์
กับเด็กโดยรับช่วงจากพ่อแม่ ดังนั้นเด็กที่มาพบกับครูจึงมีลักษณะของการมีหรือ
ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเองมาบ้างแล้วจากบ้าน การส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเอง
ของเด็กสำหรับครูในระยะเริ่มแรกก็คือการสร้างบรรยากาศที่ช่วยให้เด็กทุกคนรู้สึก
อบอุ่นเมื่ออยู่กับครูด้วยการแสดงความเป็นมิตรกับเด็ก พูดคุยกับเด็กอย่างเป็นกันเอง
อดทนที่จะฟังเขาพูดอย่างตั้งใจ เปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกอย่างเต็มที่ และยอมรับ
ความสามารถที่เด็กมีอยู่ต่างกันโดยไม่เอาความสามารถที่เหนือกว่าของเด็กคนหนึ่ง
ไปเปรียบเทียบกับอีกคนหนึ่ง แล้วทำให้คนหลังรู้สึกว่าตนไม่สามารถทำได้เท่าเทียม
แต่ควรยกย่องหรือชี้ให้เด็กแต่ละคนเห็นว่าทุกคนนั้นต่างก็มีความสามารถพิเศษ
เฉพาะอย่างต่างกัน เด็กแต่ละคนควรแสดงความสามารถของตนให้เต็มที่

2.2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง

เพนเตอร์ (Painter. 1968 : 760 - B) ได้ศึกษาความสัมพันธ์
ระหว่างความสามารถในการจุใจกับความเชื่อมั่นในตนเอง ผลการวิจัยพบว่า
ความเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความสามารถในการจุใจ กล่าวคือ
คนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงจะมีความสามารถในการจุใจและมักจะได้เป็นผู้นำ
และในปีเดียวกัน เบรุช (Baruch. 1968 : 138) ได้ศึกษาพบว่า ผู้นำ
จะต้องมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบและมีความเชื่อมั่นในตนเอง สำหรับ

ดักเกอร์ (Dugger. 1969 : 1817 -A) ได้ศึกษาพบว่า ผู้นำจะมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงและมีบุคลิกภาพแสดงตัว ส่วน เมดินุส และจอห์นสัน (Medinus and Johnson. 1969 : 595) ได้ศึกษาคุณสมบัติของผู้นำพบว่า ผู้นำมีคุณสมบัติประกอบด้วยลักษณะเด่นหลายประการ เช่น สติปัญญา ความรู้ดี ปรับตัวเก่ง มีความคิดสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบ และมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงด้วย และ มุสเซิน (Mussem. 1969 : 261) ได้ศึกษาพบว่า พ่อแม่ที่ปล่อยให้เด็กเป็นอิสระในการช่วยเหลือตนเอง และสนองความต้องการใน ด้านความอยากรู้อยากเห็นจะทำให้เด็กมีความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง ทั้งตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ กล้าพูด กล้าแสดงออก สามารถเผชิญสถานการณ์ใหม่โดยไม่วิตกกังวลและมีความเชื่อมั่นในตนเอง

จากผลการวิจัยข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า บุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง จะมีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว กล้าแสดงออก มีความวิตกกังวลต่ำ อีกทั้งความเชื่อมั่นในตนเองเป็นคุณลักษณะที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ในตัวบุคคล โดยอาศัยวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้องซึ่งจะส่งผลให้เด็กประสบความสำเร็จในการทำงาน สามารถเข้าใจตนเอง กล้าที่จะเผชิญอุปสรรค นอกจากนี้ยังทำให้มีบุคลิกภาพที่ดีปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม

2.3 วินัยในตนเอง

เนื่องจากเด็กมีพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ไม่เหมือนกัน จึงทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมต่างกันออกไป การฝึกให้เด็กมีวินัยจึงเป็นสิ่งจำเป็น วินัยจะเกิดขึ้นได้จากการอบรมและฝึกฝน ครูและผู้ปกครองจะต้องให้เด็กเข้าใจว่าอะไรเป็นสิ่งที่ดีสำหรับเด็กและสำหรับผู้อื่นด้วย และหาทางให้เด็กได้กระทำในสิ่งที่ดี โดยยึดมั่นกับการตัดสินใจของตน ระเบียบต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นต้องให้เด็ก

ได้มีส่วนเสนอขึ้นมาเองร่วมอภิปรายและเห็นชอบ (กาญจนา หาสิตะพันธ์ 2510 : 139) ซึ่งการฝึกให้สมาชิกของสังคมได้เรียนรู้และปฏิบัติตามระเบียบวินัยของสังคม ตั้งแต่เยาว์วัยนั้นเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

2.3.1 ความหมายและความสำคัญของการมีวินัยในตนเอง

ศุภนิศย์ วัฒนธาดา (ศุภนิศย์ วัฒนธาดา 2518 :

119) ได้แบ่งประเภทของวินัยออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. วินัยในตนเอง หมายถึง วินัยที่กำหนดขึ้นเพื่อบังคับตนเองให้ปฏิบัติตาม เด็กจะต้องรู้จักควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้บรรลุจุดหมาย มีความรับผิดชอบ

2. วินัยส่วนรวมหรือวินัยสำหรับคณะ หมายถึง วินัยที่มาจากอำนาจภายนอก เพื่อบังคับให้ส่วนรวมปฏิบัติตามให้เกิดความเป็นระเบียบ

นวลศิริ เปาโรหิตย์ และคนอื่น ๆ (นวลศิริ เปาโรหิตย์ และคนอื่น ๆ 2515 : 155 - 157) กล่าวว่า วินัยเป็นสิ่งที่ช่วยแนะแนวความประพฤติของเด็ก และคำว่าวินัย หมายถึง การที่เด็กต้องเรียนรู้วิถีทางในการดำเนินชีวิตตามวัฒนธรรมของสังคมของเขา การฝึกวินัยจะเป็นการช่วยให้เด็กได้กระทำการต่าง ๆ โดยคำนึงถึงตนเองและผู้อื่นด้วย เด็กจำเป็นจะต้องได้รับการช่วยเหลือในการสร้างควมมีวินัย เพื่อจะช่วยให้เขาได้กระทำในสิ่งที่สังคมยอมรับเพื่อเขาจะได้มีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น และในขณะที่เขยวกันตัวเขาเองก็จะรู้สึกพึงพอใจด้วย (Crow and Crow. 1962 : 398)

โครว์ และโครว์ (Crow and Crow. 1962 : 106) ได้กล่าวไว้ว่า คำว่าวินัย หมายถึง การช่วยให้เด็กได้พัฒนาเกี่ยวกับควมมีวินัยแห่งตน คือ ไม่ได้มุ่งแต่เพียงให้เด็กปฏิบัติตามระเบียบวินัยต่าง ๆ เท่านั้น แต่มุ่งให้เด็กได้มี การพัฒนาในการควบคุมตนเอง นอกจากนั้นยังกล่าวต่อไปว่าถ้าหากเราได้ให้เด็กมีอำนาจ

มีความรับผิดชอบแต่เพียงตัวคนเดียว ๆ และแนะนำให้เขาได้ใช้อ่านหรือเสรีภาพนั้นอย่างฉลาด จะช่วยให้เขาสามารถพัฒนาการควบคุมตนเองได้ดีกว่าการบังคับจากผู้อื่น นอกจากนี้ เชเวียคอฟ และ ฟรีทซ์ (Sheviakov and Fritz. 1955 : 8 - 4) และ ออซูเบล (Ausubel. 1965 : 189 - 190) มีความเห็นตรงกันว่า ประเภทของวินัยที่ควรปลูกฝังในเด็กควรจะเป็นวินัยในตนเองที่มีรากฐานมาจากการควบคุมดูแลที่เหมาะสม

อิงลิช และ อิงลิช (English and English. 1958 : 487) ได้ให้ความหมายของวินัยในตนเองว่า เป็นลักษณะของการนำตนเองหรือเป็นการควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามความตั้งใจ

สโนว์ สุมิตร (สโนว์ สุมิตร 2515 : 22) ได้ให้ความเห็นว่า เด็กพร้อมเสมอที่จะอยู่ในระเบียบวินัย ถ้าหากมีระเบียบวินัยที่ดี และมีความยุติธรรม และในปัจจุบันนี้มีการเน้นด้านการปลูกฝังอบรมให้เด็กมีระเบียบวินัยในตนเองมากขึ้น

สุชา จันทน์เอม (สุชา จันทน์เอม 2511 : 9) ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการมีวินัยในตนเองว่า เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาอุปนิสัยของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ เชเวียคอฟ และฟรีทซ์ (Sheviakov and Fritz. 1955 : 8 - 14) ที่ว่าการศึกษาพบว่าประเภทของวินัยที่ควรปลูกฝังให้แก่เด็กควรจะเน้นในเรื่องวินัยในตนเอง ซึ่งในเรื่องนี้องค์ประกอบภายนอกที่มีอิทธิพลต่อวินัยในตนเองของบุคคลอย่างหนึ่งก็คือบิดามารดาและสังคมที่อยู่รวมทั้งการอบรมเลี้ยงดู และวัฒนธรรมในสังคมนั้น (Ohles. 1963 : 76) ส่วน คอลลีย์ (Doyle. 1961 : 361) กล่าวว่า ความเป็นพลเมืองดีเป็นวิถีทางของชีวิตซึ่งเริ่มต้นมาที่บ้าน และจะพัฒนาอย่างดีที่สุดในระยะเริ่มแรกของชีวิต บิดามารดาที่มีวินัยในตนเองจะเป็นผู้ทำให้ตัวอย่างแก่เด็กทั้งโดยการกระทำ การพูด และความรู้สึก ซึ่งแสดงให้เห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อการเกิดวินัยในตนเอง ส่วนการศึกษาของ เพค (Peck. 1958 : 347 - 350)

ก็พบว่า การที่เด็กจะมีความรู้สึกผิดชอบสูงขึ้นอยู่กับการฝึกวินัย จากการสังเกต พฤติกรรมของพ่อแม่พบว่า ความใกล้ชิดซึ่งกันและกันระหว่างพ่อแม่กับลูก การให้ ความรักของพ่อแม่ การฝึกวินัยที่ได้ผล และทำให้เด็กมีการควบคุมจากภายใน อย่างแท้จริง จะต้องใช้การฝึกวินัยโดยอาศัยความรัก จะทำให้เด็กมีพัฒนาการด้าน ความรู้สึกผิดชอบสูง และจากผลการวิจัยของ มุสเสน (Mussen. 1969 : 335 - 341) พบว่าการฝึกวินัยให้แก่เด็กโดยการใช้เหตุผล และให้ความรักเป็น วิธีการฝึกวินัยที่ได้ผลดีที่สุด และช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสมองของเด็ก เพราะ ช่วยให้เด็กเข้าใจเหตุผลหรือมาตรฐานสังคมที่พ่อแม่ต้องการ การฝึกวินัยด้วยวิธีนี้ จะทำให้เด็กมีวินัยในตนเองสูง และจากการฝึกวินัยที่ได้ผลตามต้องการนี้ มุสเสน (Mussen. 1969 : 513 - 514) ให้ข้อคิดเห็นไว้ว่าพ่อแม่ควรจะใช้วินัยที่มี เป้าหมายระยะยาวโดยมุ่งให้เด็กยอมรับค่านิยมต่าง ๆ เข้าเป็นส่วนหนึ่งของจิตใจ ของเด็กด้วย การให้เหตุผล ให้ความรักแก่เด็ก เนื่องจากการฝึกวินัยเป็นการฝึก ให้เด็กแสดงพฤติกรรมในทางที่ดี ถ้าพ่อแม่ควบคุมมากเกินไปจะมีผลทำให้เด็กขาด ความเชื่อมั่นขาดความสามารถในการปกครองตนเอง และไม่เชื่อถือตนเอง และ จากงานวิจัยของ ชูชีพ อ่อนโคกสูง (ชูชีพ อ่อนโคกสูง 2516 : 15) ชี้ให้เห็นว่าการลงโทษเป็นสาเหตุหนึ่งอันเป็นผลให้บุคคลขาดวินัย

วินัยในตนเองนอกจากจะเกิดจากการสะสมประสบการณ์จากการอบรมเลี้ยงดู มาตั้งแต่เด็กของบุคคลแล้ว ลักษณะวินัยในตนเองยังอาจเกิดจากการเลียนแบบ ลักษณะการควบคุมตนเองของบิดามารดาหรือผู้ที่ใกล้ชิดเด็ก ดังเช่นจากการศึกษาของ เฮียร์ส และคณะ (Hoffman. 1963 : 295 - 318 Citing Sears. 1957) ได้รายงานผลการวิจัยซึ่งศึกษาพฤติกรรมการทำตามคำสั่งโดยไม่ต้องมีผู้ใหญ่ ควบคุมของเด็ก 5 ขวบหลายคน โดยเด็กแต่ละคนอยู่ในห้องเก็บของเล่นเด็ก และ

มีชาวชนมวาทอยู่บนโต๊ะ ผู้วิจัยสั่งให้เด็กคอยควบคุม มิให้เด็กอื่น ๆ เข้ามาหยิบขนมรับประทาน จากนั้นผู้วิจัยก็ออกไปนอกห้องและส่งเด็กเล็ก ๆ คนหนึ่งเข้ามาในห้อง เด็กเล็กนี้จะเดินไปหาชาวชนมวาททันที เด็ก 5 ขวบในห้องแต่ละคนจะมีปฏิกิริยาไปต่าง ๆ กัน เด็ก 5 ขวบบางคนจะเข้าไปหยิบขนมรับประทานกับเด็กเล็ก แต่หลายคนจะพยายามทำตามคำสั่งโดยพยายามเอาของเล่นหลอกล่อเด็กเล็กมิให้หยิบขนม บางคนรู้เด็กเล็กว่าจะตีหาหยิบขนม จากนั้น เขียวก็สัมภาษณ์มารดาของเด็ก 5 ขวบเหล่านั้นทุกคน ผลปรากฏว่าเด็กที่ทำตัวเหี้ยมเถียงกับมารดามากจะเป็นเด็กที่ทำตามคำสั่งของผู้วิจัยมากกว่าเด็กที่เหี้ยมเถียงกับมารดาแต่น้อย แสดงให้เห็นว่า บุคลิกภาพเป็นผลมาจากประสบการณ์ที่เด็กได้รับมาตั้งแต่แรกเกิด จนถึงวัยเด็ก ซึ่งรวมถึงสิ่งแวดล้อมทางบ้าน ทางโรงเรียนและสังคมทุกด้าน

2.3.2 วิธีส่งเสริมให้เด็กเกิดวินัยในตนเอง

สุชา จันทน์เอม (สุชา จันทน์เอม 2511 : 52)

ได้เสนอวิธีส่งเสริมให้เด็กมีวินัยในตนเอง ซึ่งสามารถทำได้ทั้งที่บ้านและโรงเรียน ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ผู้ใหญ่จะต้องสร้างสัมพันธภาพอันดีกับเด็ก ไม่ควรจะบังคับขู่เข็ญให้เด็กทำตามกฎบังคับที่วางไว้ การให้เด็กทำอะไรสักอย่างหนึ่งควรจะให้คำแนะนำ และชี้แจงแต่โดยดี เพื่อช่วยให้เด็กเข้าใจสิ่งนั้นอย่างแจ่มแจ้งและควรยอมให้เด็กมีอิสระในการพัฒนาตนเอง ไม่ควรควบคุมเด็กอยู่ตลอดเวลา ผู้ใหญ่ควรส่งเสริมให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ ที่เขาสามารถทำได้ ไม่ควรมอบความรับผิดชอบให้แก่เด็กจนเกินกำลังของเด็ก และพยายามอธิบายคำถามต่าง ๆ ที่เด็กสนใจและรับฟังเหตุผลต่าง ๆ ของเด็ก ให้ความนับถือในตัวเด็ก ควรปล่อยให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง นอกจากนี้ควรยกย่องหรือให้คำชมเชยเด็ก เพื่อเป็นการส่งเสริมกำลังใจและแสดงความพอใจ

ต่อการกระทำของเด็ก ผู้ใหญ่ต้องเป็นคนมีเหตุผลและคงเส้นคงวาสามารถอธิบายเหตุผลต่าง ๆ ให้เด็กเกิดความเข้าใจก่อนที่จะให้เด็กเชื่อฟังและกระทำตาม ควรลงโทษด้วยเหตุผลอย่าใช้อารมณ์

พ่อแม่ผู้ปกครองและครูมีหน้าที่รับผิดชอบในการอบรมและสั่งสอนเด็ก ควรจะพยายามหาทางส่งเสริมให้เด็กรู้จักควบคุมตนเอง รู้จักตัดสินใจด้วยตนเองอย่างดีที่สุด เพราะวินัยมีส่วนช่วยเด็กให้เรียนรู้ในสิ่งซึ่งจะทำให้ชีวิตเด็กสมบูรณ์ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม วิธีส่งเสริมให้เด็กเกิดวินัยในตนเองมีหลายประการดังนี้

1. ความแน่นอนสม่ำเสมอ

เด็ก ๆ อยากรู้อย่างชัดเจนว่าผู้ใหญ่ต้องการอะไรจากเขา ควรมีการตัดสินใจที่แน่นอน ถ้าหากมีการเปลี่ยนแปลงต้องอธิบายเหตุผลว่าทำไม ควรกำหนดกิจวัตรประจำวันที่แน่นอน เด็กจะรู้สึกสบายใจ ถ้าเขารู้หมายกำหนดการของตัวเองได้ล่วงหน้า เช่น กำหนดเวลารับประทานอาหาร อาบน้ำ เล่นและเวลานอน และตั้งกฎเกณฑ์ที่เห็นว่ามีควมสำคัญ และเด็กเองมีความสามารถที่จะทำตามที่ตั้งไว้ได้ เช่น "ต้องเก็บของเล่นให้หมดก่อนพังกิน" "เมื่อเขียนรูปควยดินสอสีต้องนั่งโต๊ะ" และต้องกำหนดไว้ให้ชัดเจน ถ้าเกิดมีการไม่เชื่อกฎ เช่น "ถ้าเอาดินสอสีไปเขียนตามฝาผนังจะไม่ให้ดินสอสีก"

2. ชมเชยและให้กำลังใจ

เด็ก ๆ ต้องการที่จะได้รับความสนใจและการยอมรับที่สม่ำเสมอจากผู้ใหญ่ ควรบอกเด็ก ๆ ให้รู้ถึงความต้องการ เช่น "วาดรูปและระบายสีบนกระดาษ ไม่ใช่บนฝาผนัง" "เล่นได้ที่กองทราย ห้ามไปเล่นที่กองดอกไม้" หรือบอกให้ชัดเจน เช่น "ถือไว้ทั้งสองมือ" ถือว่าจะบอกว่า "ถืออย่างระมัดระวัง" ชมเชยเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ดี

3. ทำเป็นตัวอย่าง

เด็ก ๆ จะเลียนแบบสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ถ้าผู้ใหญ่แสดงกิริยาที่ไม่ดี เวลาโกรธเด็กก็จะแสดงกิริยาเช่นนั้น เวลาชักเยื้องใจด้วยเช่นกัน ดังนั้นจึงทำตัวอย่างที่ดีให้เด็กเห็นถ้าต้องการให้เด็กเป็นอย่างที่หวังไว้

4. ใช้เหตุผลที่ถูกต้องตามสถานการณ์

เด็ก ๆ จะแตกต่างกัน และจะมีการพัฒนาไปตามวิถีทางของตัวเอง การพัฒนาด้านร่างกายและการพัฒนาทางอารมณ์ของเด็กแต่ละคนนั้นจะพัฒนาไปตามวิถีทางของเขาในเวลาที่แตกต่างกันก่อนที่จะรีบด่วนใช้วินัย จะต้องพิจารณาก่อนว่าเด็กกำลังเหนื่อย ป่วย หิวหรือไม่กำลังไม่สบายใจ บางทีเขาอาจจะเลิกกินไปกว่าที่จะเป็นอย่างที่หวัง เช่น เด็กอายุเพียง 2 ขวบ จะหวังให้แต่งตัวเองย่อมไม่ได้ หรือจะให้เด็กอายุ 4 ขวบ นั่งอยู่นิ่ง ๆ ก็เป็นไปได้เช่นเดียวกัน

5. การลงโทษ

เด็ก ๆ จะต้องได้รับการแสดงออกถึงการไม่ยอมรับ ถ้าหากว่าเขาได้กระทำหรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง เมื่อการพูซ้ำแรงหรือการกระทำโดยวิธีอื่นไม่สามารถแก้ไขได้จำเป็นต้องมีการลงโทษ การลงโทษบางอย่างหรือสิทธิบางประการ ก็ควรเว้นให้หรือการไม่พูดด้วยระยะเวลาหนึ่ง

การปลูกฝังวินัยในตนเองให้แก่เด็กนั้น ต้องเริ่มจากผู้ที่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด คือ พ่อแม่ ที่จะต้องสร้างสัมพันธภาพอันดีกับลูก เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ลูกและยอมให้เด็กมีอิสระในการพัฒนาตนเอง แต่เมื่อเด็กเข้ามาสู่ระบบโรงเรียน ระยะเวลาที่เด็กได้รับการอบรมสั่งสอนและประสบการณ์ต่าง ๆ ในโรงเรียนนั้นเป็นเวลานาน ประสบการณ์ที่เด็กแต่ละคนได้รับ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมทางสังคม รวมทั้งความสำเร็จ ความภาคภูมิใจ หรือความล้มเหลวในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ล้วนมีอิทธิพลในการ

กำหนดลักษณะนิสัยและแบบแผนพฤติกรรมต่าง ๆ แก่เด็กทั้งสิ้นเพราะการเรียนรู้ของเด็กเกิดขึ้นได้ทั้งจากการได้รับการสั่งสอนโดยตรงและจากการเลียนแบบพฤติกรรม

อุทม สำอังกกุล (อุทม สำอังกกุล 2519 : 21) กล่าวว่าวินัยในตนเองและความเชื่อมั่นในตนเองเกิดขึ้นด้วยองค์ประกอบ 4 อย่างคือ

1. ทราบในสิ่งที่ตนต้องการ
2. คิดในสิ่งที่ตนเห็นว่าจะกระทำสำเร็จ
3. สามารถตัดสินใจได้
4. ลงมือกระทำจริง ๆ กับสิ่งที่ได้ตัดสินใจแล้ว

จากทัศนะดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าถ้าสภาพของบ้านและโรงเรียนที่ไม่เข้มงวดจนเกินไป ส่งเสริมให้เด็กแสดงออกอย่างอิสระบ้าง ในขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้เด็กรู้จักช่วยกันสร้างวินัยมากกว่าจะใช้วิธีการบีบบังคับ ให้เด็กรู้จักแสดงความคิดเห็น รู้จักให้ความร่วมมือ และเรียนรู้วิธีการตัดสินใจโดยยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น จะเป็นสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองไปในทางที่ดี

2.3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวินัยในตนเอง

เบรคเคนริดจ์ (Breckenridge. 1955 : 80 - 249) ได้อ้างถึงการศึกษาของ สโตรทเธอร์ (Strother) แจ็ค (Jack) และ เพจ (Page) ซึ่งได้พบว่าการได้รับการยอมรับจากครอบครัวจะเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาความคิด เรื่องการนับถือตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเอง เด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีความสามารถในการควบคุมตนเอง มีความรับผิดชอบและมีความสามารถแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมด้วย

การศึกษาของเบรุช (Baruch. 1949 : 4 - 5) ก็ได้ผลสอดคล้องกับการศึกษาของ สตรอทเทอร์ แจ็ค และเพจ โดยเบรุช ได้พบว่าวินัยในตนเองจะเกิดขึ้นกับบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง และยังพบว่าผู้นำจะต้องมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง

วิกกินส์ (Wiggins. 1971 : 289) ได้อ้างอิงถึงผลการวิจัยของ (Gough) ที่ศึกษาเกี่ยวกับวินัยในตนเอง พบว่า ผู้ที่มีวินัยในตนเองสูง จะมีความรับผิดชอบมาก มีความวิตกกังวลน้อย มีความอดทน มีเหตุผล มีความยืดหยุ่น ในความคิดและพฤติกรรมทางสังคม และยังพบว่าโดยทั่วไปจะมีสุขภาพดีกว่าผู้ที่ขาดวินัยในตนเองด้วย

เลียวนาร์ด (สุรเกียรติ์ ลิ้มเจริญ 2522 : 12 อ้างอิงมาจาก Leonard.n.d.) ให้ข้อคิดว่า พ่อแม่ ครู และผู้ใหญ่อื่น ๆ อาจจะเป็นผู้ที่ให้บทเรียนที่แก่เด็กในการพัฒนาการบังคับตนเอง และในขณะเดียวกันก็อาจจะยับยั้งการพัฒนานั้นด้วยบุคคลเหล่านี้ไม่ได้สร้างบรรยากาศของความรักและช่วยเหลือเด็กหรือมีการคาดหวังเอาากับเด็กมากเกินไป ผู้ที่วินัยเข้มงวดเกินไป จนขาดความเข้าใจต่อความรู้สึกของเด็กซึ่งจะกลายกลายเป็นการสร้างปัญหาให้แก่เด็ก

จะเห็นได้ว่า พ่อแม่ เพื่อน ครู ผู้ใหญ่อื่น ๆ และสังคมแวดล้อม เป็นสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของการเกิดวินัยในตนเองของเด็กมาก

เจอร์ซิลด์ (Jersild. 1975 : 146) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแรงผลักดันภายในตัวเด็กพบว่า พ่อแม่มีอิทธิพลยิ่งในการสร้างวินัยให้กับเด็ก บิดามารดาจะต้องไม่ตามใจหรือเข้มงวดกับเด็กจนเกินไป อีสุภภาพจำเป็นต่อการเรียนรู้และการเจริญเติบโตของเด็ก แต่ก็ควรมีขอบเขตที่เหมาะสม ถ้ามากเกินไปเด็กมักจะยุ่งยากใจและถ้าน้อยเกินไปเด็กก็จะเกิดความรู้สึกต่อต้าน ซึ่งสอดคล้องกับที่ เซียร์และเลวิน

(Sears and Levin. 1957 : 339) ได้สัมภาษณ์พ่อแม่ของเด็กอนุบาลจำนวน 379 คน เกี่ยวกับการฝึกอบรมเด็ก ปรากฏว่าการอบรมเด็กแบบให้ความรักและการยอมรับในฐานะที่เป็นสมาชิกของครอบครัวและการฝึกวินัยโดยใช้เหตุผลจะช่วยให้เด็กทำตามที่ต้องการและมีพัฒนาการด้านความรู้สึกผิดชอบสูง เช่นเดียวกับงานวิจัยของ มุสเสน (Mussen. 1969 : 513 - 514) ที่พบว่า การฝึกวินัยแก่เด็กโดยการให้เหตุผลและการให้ความรักเป็นวิธีการฝึกที่ได้ผลและช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสมองของเด็ก เพราะช่วยให้เด็กเข้าใจเหตุผลหรือมาตรฐานสังคมที่พ่อแม่ต้องการ และจะทำให้เด็กมีวินัยในตนเองสูง ซึ่งสัมพันธ์กับผลการวิจัยของฮอฟแมน ที่พบว่า บิดามารดาที่ฝึกวินัยโดยการให้เหตุผลจะทำให้เด็กมีวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กที่ได้รับการฝึกวินัยจากบิดามารดาโดยวิธียึดยั้งความรัก และวิธีการรวบอำนาจ (Hoffman. 1970 : 339 - 349)

เบอร์นาร์ด (Bernard. 1972 : 206 - 207) ได้ให้ความคิดเห็นว่าเด็กต้องการวินัยที่เกิดจากความรู้จักเข้าใจและการยอมรับนับถือมากกว่าวินัยที่เกิดจากการใช้อำนาจบังคับ

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาทั้งหมดชี้ให้เห็นว่า การฝึกวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยให้เกิดขึ้นนั้น เป็นสิ่งสำคัญและมีผลต่ออย่างมากต่อตัวเด็ก ดังนั้นพ่อแม่และครูจะต้องเป็นผู้คอยแนะแนวทางการสร้างวินัยในตนเองให้แก่เด็ก และวินัยที่ดีนั้นจะต้องเกิดจากความรัก ความอบอุ่นที่เด็กได้รับจากครอบครัว สัมพันธภาพระหว่างครูและเด็ก ระเบียบวินัยของห้องเรียน ลักษณะการอบรมสั่งสอนของครูที่สอดคล้องกับความต้องการและธรรมชาติของเด็ก จึงจะเป็นผลที่สนับสนุนให้เด็กเกิดวินัยในตนเอง

3. อิทธิพลที่มีต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กปฐมวัย

3.1 การอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพเด็กปฐมวัย

บุคลิกภาพและการพัฒนาการของมนุษย์ขึ้นอยู่กับ การอบรมเลี้ยงดูมาตั้งแต่ วัยเด็ก เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้วยความรักความอบอุ่นจะมีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถปรับตัวและสร้างสัมพันธภาพกับคนอื่น ๆ ได้ การอบรมเลี้ยงดูมีอิทธิพลต่อ พัฒนาการของเด็กในหลาย ๆ ด้าน ละม้ายมาศ ศรีหัตถ์ (ละม้ายมาศ ศรีหัตถ์ และจรรยา สุวรรณหัต 2510 : 1) กล่าวว่า บุคลิกภาพโดยส่วนรวมของ บุคคลนั้น ส่วนใหญ่เป็นผลสืบเนื่องจากการอบรมเลี้ยงดูทางบ้านและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลได้รับตั้งแต่วัยทารก และวัยเด็ก แม้เมื่อเจริญวัยขึ้นบุคคลนั้นจะมีประสบการณ์ เพิ่มขึ้นอีกมาก แต่ประสบการณ์เหล่านี้ไม่มีอิทธิพลลึกซึ้งไปถึงประสบการณ์เดิมที่เป็น รากฐานที่สะสมมาตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ไมเออร์ (Maier. 1969 : 175 - 176) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูว่า การอบรม ของพ่อแม่มีอิทธิพลสำคัญยิ่งต่อชีวิตของเด็ก พ่อแม่จะเป็นตัวแทนทางสังคมที่ดีในการ ช่วยเหลือเด็กให้เรียนรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ

นักจิตวิทยาพัฒนาการมีความเชื่อว่าวิธีที่เด็กถูกอบรมเลี้ยงดูตั้งแต่วัยทารก เป็นปัจจัยร่วมกับลักษณะทางสรีระของเด็กในอันที่จะปลูกฝังให้เด็กมีลักษณะนิสัยและ บุคลิกภาพต่าง ๆ กัน (ทิพวรรณ กิตติวิบูลย์ 2522 : 24)

ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูจึงมีความสำคัญมาก บทบาทของพ่อแม่ที่มีต่อลูกคือ การให้ความรัก ความอบอุ่น การเอาใจใส่ตั้งแต่แรกเกิด ช่วยเหลือลูกเติบโต ทางกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม อย่างดีที่สุด จัดประสบการณ์สิ่งแวดล้อมที่ดี ช่วยพัฒนาการด้านสติปัญญาให้กับลูกเพื่อให้ลูกมีความพร้อมเพื่อจะเรียนรู้ประสบการณ์ ใหม่ ๆ และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ครอบครัวจะทำหน้าที่ได้ดีเพียงไรขึ้นอยู่กับ

บรรยากาศของการอบรมเลี้ยงดูแต่ละครอบครัวสร้างขึ้น หัตถ์นึกของพ่อแม่ในเรื่องชีวิตครอบครัว ความประพฤติของพ่อแม่ที่มีต่อลูก เหล่านี้รวมกันออกมาเป็นบรรยากาศของครอบครัว ซึ่งหมายถึงวิธีการปฏิบัติที่พ่อแม่แสดงออกแก่ลูก ซึ่งนักการศึกษา นักจิตวิทยา และนักสังคมวิทยาได้แบ่งออกเป็นหลายประเภท ได้แก่

ละม้ายมาศ สรหัตต์ และจรรยา สุวรรณหัตต์ (ละม้ายมาศ สรหัตต์ และจรรยา สุวรรณหัตต์ 2510 : 18) ได้กล่าวถึงการแบ่งประเภทการอบรมเลี้ยงดูว่ามีอยู่ 3 แบบ คือ

1. แบบประชาธิปไตย คือ การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ร่วมกันรับผิดชอบในการอบรมเลี้ยงดูลูก สมาชิกทุกคนในครอบครัวมีโอกาสเสนอความเห็น การตัดสินใจใด ๆ เกิดขึ้นจากความเห็นชอบของสมาชิกในครอบครัว ลูก ๆ มีโอกาสรับผิดชอบกิจกรรมต่าง ๆ ของครอบครัว มีโอกาสใช้ความคิดริเริ่ม กล้าแสดงความคิดเห็นมีความเชื่อมั่นในตนเองและพึ่งตนเองได้

2. แบบอิตาเลียน คือ การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่มีอำนาจสิทธิขาดในกิจการทุกอย่างของครอบครัว กฎเกณฑ์ทุกอย่างของครอบครัวมาจากพ่อแม่ ลูกเป็นเพียงผู้ปฏิบัติตาม ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกมีน้อยมาก ลูกจะรู้สึกขาดความอบอุ่น ไม่มั่นคงและปลอดภัย การที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งอยู่ตลอดเวลาทำให้เด็กขาดความคิดริเริ่ม ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น

3. แบบปล่อยตามใจ คือ การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ใช้อารมณ์กับลูกมากกว่าเหตุผล ลูกจะรู้สึกขาดความรักและมักมองโลกในแง่ร้าย ไม่เชื่อความยุติธรรม ขาดความเป็นระเบียบ วินัย ขาดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่มีความขยันขันแข็ง และไม่มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

ต่อมา จรรยา สุวรรณทัต ดวงเดือน พันธุมนาวัน และเพ็ญแข ประจวบจันทึก (จรรยา สุวรรณทัต ดวงเดือน พันธุมนาวัน และเพ็ญแข ประจวบจันทึก 2521 : 26) ได้สรุปว่าการอบรมเลี้ยงดูเด็กของพ่อแม่ไทยนั้นมีอยู่ 3 แบบ ดังนี้

1. แบบให้ความรัก คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความอบอุ่นเป็นกันเอง และยกย่องเด็กให้รางวัลเด็กด้วยการแสดงความรักและตามใจเด็กพอสมควร มักพบมากในครอบครัวที่พ่อแม่อยู่ด้วยกัน

2. แบบลงโทษ คือ การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ใช้การลงโทษเด็ก เมื่อเด็กทำผิดการคุกคามหรือเฆี่ยนตีตามแต่ลักษณะของความผิดและมักพบมากในครอบครัวที่พ่อแม่ถึงแก่กรรมหรือแยกกันอยู่

3. แบบเรียกร้องจากเด็ก เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่คาดหวังว่าลูกของตนจะต้องเป็นไปตามที่ตนตั้งไว้ พ่อแม่เป็นผู้กำหนดพฤติกรรมต่าง ๆ ให้ลูกทุกอย่าง ซึ่งจะพบในครอบครัวคนไทยโดยทั่วไป

สแตนลีย์ และมิทเชลล์ (อัจฉรา สุCHARมณ และคนอื่น ๆ 2528 : 11 อ้างอิงมาจาก Staines and Mitchell. 1978) ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 แบบ คือ

1. แบบปล่อยตามสบาย การเลี้ยงดูแบบนี้พ่อแม่ให้อิสระไม่กวดขัน ไม่บังคับ และไม่อบรมเด็ก ปล่อยให้เด็กตัดสินใจเลือกสิ่งที่เขาคิดว่าดีที่สุดสำหรับตัวเอง พ่อแม่เพียงแต่ต้องให้คำแนะนำบ้างเป็นครั้งคราว การอบรมเลี้ยงดูแบบนี้มักเป็นไปกับพ่อแม่ที่ได้รับการบีบคั้นทางเศรษฐกิจ ต้องการใช้เวลาทำมาหากินจนไม่มีเวลาอบรมเลี้ยงดูลูก

2. แบบใช้อำนาจ เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ชอบใช้อำนาจกับลูก แต่ก็ทราบว่สิ่งใดควรละเว้น สิ่งใดควรอบรมสั่งสอน กล่าวคือพ่อแม่รู้ว่าลูกกำลังเติบโต

ควรจะอบรมสั่งสอนให้ลูกรู้จักอะไรบ้าง แล้วพ่อแม่ก็อบรมสั่งสอนในเรื่องนั้น ๆ และจะต้องประพฤติปฏิบัติไปตามที่พ่อแม่ได้อบรมสั่งสอนไว้ หากไม่ทำตามก็จะถูกลงโทษได้

3. แบบพัฒนาทางจิตใจ การเลี้ยงลูกแบบนี้เป็นการเลี้ยงลูกที่พ่อแม่รู้ถึงอารมณ์ความรู้สึกผูกพันระหว่างพ่อแม่กับลูกที่อยู่ในวัยเติบโต พ่อแม่จะให้คำแนะนำอบรมที่ดีให้แก่ลูกโดยพ่อแม่ยอมรับและให้ความเชื่อถือในการปรับปรุงตนเองของลูก พ่อแม่จะเป็นผู้วางระเบียบและกฎเกณฑ์ให้ลูกปฏิบัติและคอยควบคุมให้ลูกปฏิบัติตาม

โรเจอร์ (อัจฉรา สุชารมณ์ และคนอื่นๆ 2528 : 11 อ้างอิงมาจาก Rogers. 1972) ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงลูกออกเป็น 3 แบบ ดังนี้ :

1. การอบรมเลี้ยงลูกแบบประชาธิปไตย คือ การอบรมเลี้ยงลูกที่พ่อแม่ให้ความรักความอบอุ่น มีเหตุผล ยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของลูก ให้ลูกมีส่วนร่วมรับรู้ในกิจกรรมบางอย่าง และให้ความร่วมมือกับลูกตามโอกาสอันควร การอบรมเลี้ยงลูกแบบนี้ทำให้เด็กรู้สึกว่าเขาเองได้รับความยุติธรรม

2. การอบรมเลี้ยงลูกแบบให้ควบคุมเคร่งเกินไป เป็นการอบรมเลี้ยงลูกที่พ่อแม่ทะนุถนอม ไม่ยอมให้ลูกตัดสินใจหรือลงมือทำอะไรด้วยตนเอง พ่อแม่จะเป็นผู้ทำให้เสียตลอด ทำให้เด็กไม่เป็นตัวของตัวเอง ไม่รู้จักคิด ไม่รู้จักตัดสินใจและมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นเด็กอยู่เสมอ

3. การอบรมเลี้ยงลูกแบบคาดหวัง คือ การอบรมเลี้ยงลูกที่พ่อแม่คาดหวังจากลูกและให้ลูกทำตามความต้องการของพ่อแม่ เด็กมักมีความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับความยุติธรรมจากพ่อแม่

เดโช สวานานท์ (เดโช สวานานท์ 2516 : 67 - 68) ได้กล่าวถึงลักษณะการอบรมเลี้ยงลูกของบิดามารดาที่มีต่อลูก ในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งมีผลกระทบกระเทือนต่อบุคลิกภาพของลูกในอนาคต คือ บิดามารดาที่ไม่เอาใจใส่ลูก ย่อมทำให้

ลูกมีความรู้สึกไม่ปลอดภัยทางอารมณ์ รู้สึกว่าเหงา ไม่มั่นคงและส่งผลให้มีพฤติกรรมที่ออกมาในรูปปฏิเสธ เป็นคนขาดความรักและยังให้ความรักกับใครไม่เป็นอีกด้วย ส่วนบิดามารดาที่ให้ความปกป้องคุ้มครองด้วยการบังคับออกคำสั่งอยู่ตลอดเวลา จะทำให้ลูกขาดความฉกริเรม ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มีแนวโน้มว่าจะต้องพึ่งพาผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา บิดามารดาที่ใช้ระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัดย่อมทำให้ลูกมีลักษณะลงโทษตัวเอง และจากการศึกษาของ ฮอฟแมน (Hoffman, 1970 : 279) ได้รวบรวมผลงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักกับลักษณะที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม 4 ประการ คือ การยึดหลักภายในตน การมีความรู้สึกรับผิดชอบ การอดทนต่อสิ่งชั่วร้ายใจ และยอมรับสารภาพผิด ปรากฏว่าเด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบที่ได้รับความรักมาก คือ ผู้เลี้ยงดูรักและเข้าใจในความสำคัญแก่เด็ก พยายามอธิบายสิ่งต่าง ๆ ให้เด็กฟัง ให้การลงโทษให้เจ็บกายแต่น้อย และให้เหตุผลในการบังคับเด็กเสมอทั้งชายหญิง อายุ 4 - 13 ปี เป็นเด็กที่มีลักษณะทางจริยธรรมทั้ง 4 ประการสูงกว่าเด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบรักน้อย

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบก็มีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันออกไป ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ ส่งผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กทั้งสิ้น

วราภรณ์ รักวิจัย (วราภรณ์ รักวิจัย 2528 : 14 - 17) ได้กล่าวถึงผลของการอบรมเลี้ยงดูประเภทต่าง ๆ ที่มีต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก ดังนี้

ผลของการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หรือแบบใช้เหตุผล เด็กจะมีลักษณะดังนี้

- จะเป็นคนเปิดเผยเป็นตัวของตัวเอง มีเหตุผล
- มีความรับผิดชอบ
- มีอารมณ์ขัน ร่าเริงแจ่มใส มองโลกในแง่ดี
- สามารถปรับตัวได้ดีและกล้าแสดงออกอย่างมั่นใจ

- สามารถช่วยเหลือตัวเองและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี
- มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง
- ให้ความร่วมมือกับผู้อื่นได้ดี มีความมั่นคงทางอารมณ์
- รู้จักใช้เหตุผล เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น

ผลของการเลี้ยงดูแบบคาดหวังกับเด็ก เด็กจะมีลักษณะดังนี้

- ไม่มีความมั่นใจในตนเอง
- ไม่สามารถค้นพบความสามารถของตนเอง เด็กบางคนไม่ประสบผลสำเร็จ

ในชีวิต

- เป็นคนว่านอนสอนง่าย เชื่อฟังผู้ใหญ่ทุกอย่าง
- ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่กล้าตัดสินใจด้วยตนเอง
- ขาดความริเริ่มสร้างสรรค์ ชอบพึ่งพาผู้อื่น

ผลของการเลี้ยงดูแบบรักทะนุถนอมมากเกินไป เด็กมีลักษณะดังนี้

- เป็นคนที่เอาแต่ใจตนเอง ขาดความริเริ่มสร้างสรรค์ และความ

เชื่อมั่นในตนเอง

- ต้องคอยพึ่งพาผู้อื่นอยู่เสมอ พึ่งตนเองไม่ได้
- ไม่สามารถจะแก้ปัญหาด้วยตนเอง ปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้ยาก

นอกจากนี้แล้ว ยังมีผลงานวิจัยหลายเรื่องทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ที่ได้ศึกษาผลของการอบรมเลี้ยงดูแบบต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก ในด้านต่าง ๆ ดังเช่น จากการศึกษาของ สมพงษ์ ตีรพัฒน์ (สมพงษ์ ตีรพัฒน์ 2517 : 35 - 36) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความเชื่อมั่นในตนเอง และความรู้สึกรับผิดชอบใจแบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 2 มิติ คือ

แบบประชาธิปไตยและแบบเข้มงวด ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่พ่อแม่เข้มงวดมาก - ประชาธิปไตยน้อย และกลุ่มที่พ่อแม่เข้มงวดมาก - ประชาธิปไตยมาก มีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำกว่ากลุ่มที่พ่อแม่เข้มงวดน้อย - ประชาธิปไตยน้อย และกลุ่มที่พ่อแม่เข้มงวดน้อย - ประชาธิปไตยมาก และยังพบอีกว่ากลุ่มที่พ่อแม่เข้มงวดมาก - ประชาธิปไตยน้อย มีความรับผิดชอบน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ นอกจากนั้นพบว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดมีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำ

ชูศรี หลีกเพชร (ชูศรี หลีกเพชร 2517 : 94 - 95) ได้ทำการศึกษากับเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น จำนวน 350 คน พบว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวาดขัน ดาแกนและมอสส์ (ดาแกน และมอสส์ 2522 : 17 อ้างอิงมาจาก Kagan and Moss. 1960) ศึกษาพบว่าพ่อแม่ที่อบรมเลี้ยงดูลูกแบบเข้มงวดกวาดขันเสมอ ๆ จะสัมพันธ์กับการพึ่งผู้อื่น ในเด็กหญิงจากวัยเด็กจนกระทั่งถึงวัยรุ่น แต่สำหรับเด็กชายจะตรงกันข้ามคือแม่ที่อบรมเข้มงวดกวาดขันในระยะอายุ 0 - 3 ปี จะสัมพันธ์กับการพึ่งตนเองในวัยรุ่นใหญ่ และในขณะที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวาดขัน ในช่วงอายุ 3 - 6 ปี จะสัมพันธ์กับการพึ่งผู้อื่นในวัยรุ่นใหญ่

ซิมมอนส์ (Symonds. 1955 : 32) ได้ศึกษาค้นคว้าถึงวิธีการเลี้ยงดูของพ่อแม่ ซึ่งจะมีผลต่อบุคลิกภาพของลูกดังนี้

1. พ่อแม่ที่ปล่อยปละละเลยลูกจะมีลักษณะเป็นคนก้าวร้าว เจ้าคิดเจ้าแค้น ชอบพูดปด ลึกเล็กขโมยน้อย เหนียวเรียนเป็นนิจ
2. พ่อแม่ที่ประคบประหงมลูกมากเกินไป ลูกจะมีลักษณะเป็นคนไม่ให้ความร่วมมือ พึ่งตนเองไม่ได้
3. พ่อแม่ที่มีอำนาจเหนือลูก ลูกจะเป็นคนเจ้าระเบียบ สุภาพเรียบร้อย

อยู่ในโอวาทสามารถปรับตัวเข้ากับผู้ใหญ่ได้ดี วานอนสอนง่าย สงบเสงี่ยม ขึ้นอยู่กับผู้มีอำนาจ ขาดความคิดริเริ่ม

4. พ่อแม่ที่ยอมจำนนต่อลูก ลูกจะขาดความรับผิดชอบ ไม่อยู่ในโอวาท เห็นแก่ตัว ถือดี และทำอะไรตามใจชอบ

เชียร์และคณะ (ชูศรี หลีกเพชร 2517 : 13 อ้างอิงมาจาก Sears and others) พบว่า พ่อแม่ที่เข้มงวดกวดขันมักจะควบคุมลูก ในบ้านต่อไปนี้

ความปลอดภัยของเด็กมักปกป้องมากเกินไป ความประณีต ความเป็นระเบียบของบ้านและเครื่องตกแต่งบ้าน การกำหนดให้ทำงานบ้าน การดูโทรทัศน์ เวลาไปนอน การส่งเสียงดัง การเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ และจากผลการศึกษาของ ประณต เล็กสวาสส์ (ประณต เล็กสวาสส์ 2517 : 11) พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดหรือควบคุมนี้จะทำให้เด็กมีการพึ่งตนเองน้อยมาก และจะทำให้ขาดความมั่นใจในตนเอง

ในทำนองเดียวกันจากการศึกษาของ สมาน กำนัด (สมาน กำนัด 2520 : 36) ได้พบว่าวิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่แตกต่างกัน จะทำให้เด็กมีการปรับตัวแตกต่างกันเด็กที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จะปรับตัวดีกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และแบบเข้มงวดกวดขัน

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แสดงให้เห็นได้ชัดเจนว่าการอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบต่าง ๆ ของพ่อแม่ ผู้ปกครองนั้น มีอิทธิพลอย่างมากต่อการพัฒนาบุคลิกภาพและความสามารถในการด้านต่าง ๆ ด้วยเหตุผลนี้ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองร่วมกับการแสดงพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครู ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกประเภทของการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อการมีความเชื่อมั่นในตนเอง และวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยอย่างเด่นชัดไว้ 2 แบบ คือ แบบใช้เหตุผล กับแบบเข้มงวด

3.2 พฤติกรรมครูที่มีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยเป็นการปูพื้นฐานทางการศึกษาและส่งเสริมพัฒนาการทางธรรมชาติของเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา แต่เนื่องจากเด็กวัยนี้ยังไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้มากนัก การเข้าสู่ระบบโรงเรียนของเด็กจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในชีวิตวัยเด็ก ซึ่งต้องเผชิญกับสังคมที่ต่างไปจากครอบครัว การที่เด็กต้องออกจากบ้านมาอยู่ในสถานที่แห่งใหม่ ท่ามกลางเพื่อน ๆ และครูที่ไม่คุ้นเคยกันอีกทั้งต้องมี การเปลี่ยนแปลงกิจวัตรประจำวันที่เคยปฏิบัติ สิ่งเหล่านี้อาจทำให้เด็กเกิดปัญหาในเรื่องการปรับตัว ครูจึงเป็นบุคคลสำคัญที่สุด ครูมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ ความรู้สึก และทัศนคติต่อโรงเรียนของเด็ก ดังนั้นครูจะต้องให้คำแนะนำ ตลอดจนจัดกิจกรรมและประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ ที่จะช่วยให้เด็กเจริญเติบโต สามารถช่วยเหลือตนเองได้ดีขึ้น รู้จักการเล่นกับเพื่อน การเข้าสังคม นอกจากนี้ครูยังต้องมีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ที่จะส่งเสริมความเจริญเติบโตทางร่างกายให้เด็กมีสุขภาพดี สามารถใช้มือ ใช้แขน ใช้ขาได้ดี ตลอดจนสามารถควบคุมอารมณ์รวมทั้งได้รับการฝึกการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ครูที่สอนระดับปฐมวัยจึงมีได้ทำหน้าที่ครูหรือมีความรู้ด้านวิชาครูเท่านั้น แต่ต้องมีความสามารถ บทบาท หน้าที่ และภาระพิเศษนอกเหนือจากนี้ด้วย คือจะต้องทำหน้าที่แทนมารดาของเด็กตลอดจนเป็นเพื่อนและพี่เลี้ยงของเด็กไปในขณะเดียวกัน (ชุตินา ลวสุตานันท์ 2525 : 1)

3.2.1 บุคลิกภาพและลักษณะของครูปฐมวัย

เด็กปฐมวัยนั้นเป็นวัยที่กำลังเลียนแบบบุคคลที่อยู่แวดล้อมตัวเด็ก ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นการกระทำต่าง ๆ กิริยา ท่าทาง คำพูด และบุคลิกของผู้ใหญ่ ย่อมจะมีอิทธิพลต่อเด็กทั้งสิ้น ครูปฐมวัยซึ่งเปรียบเสมือนแม่แบบของเด็ก จึงควรมีบุคลิกและลักษณะที่ดีเพื่อเป็นตัวอย่างแก่เด็ก

นักการศึกษาหลายท่านก็ได้กล่าวถึงลักษณะของครูปฐมวัยไว้ดังเช่น บุญเยี่ยม จิตรคอน (บุญเยี่ยม จิตรคอน 2520 : 13 - 15) ได้เขียนเกี่ยวกับ ลักษณะครูปฐมวัยที่ดีว่า จะต้องมิจิตใจรักเด็ก พร้อมทั้งจะอุทิศเวลาเพื่อเด็กพยายามหาแนวทางที่จะช่วยนำเด็กไปสู่จุดมุ่งหมายในการพัฒนาเด็ก ลักษณะของครูปฐมวัยควรเป็นดังนี้

1. จะต้องรักเด็ก ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลให้โอกาสเด็กแต่ละคนได้ประสบผลสำเร็จ เพื่อส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และสามารถปรับตัวเข้ากับกลุ่มได้
2. พยายามมองหาส่วนที่ดีในตัวเด็ก พร้อมทั้งแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่ดีของเด็ก
3. ชมเชยและให้กำลังใจเด็กเปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมโดยมีขอบเขต
4. พูดสุภาพ ช้า ๆ ชัดถ้อยชัดคำ

จากหนังสือ The World Book Encyclophedia

อ้างอิงจาก ชุติมา ลวสุตานันท์ 2525 : 43) ได้เขียนเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูปฐมวัยว่า "สิ่งที่ครูปฐมวัยควรมีคือ ต้องเป็นคนที่สามารถเข้ากับเด็กได้ ทำงานร่วมกับเด็กได้ มีความอดทน สามารถพูดกับเด็กได้เข้าใจ ครูจะเป็นผู้ช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกเป็นอิสระ แต่ขณะเดียวกันต้องฝึกฝนให้เด็กเป็นคนมีระเบียบวินัย มีสุขนิสัย และเป็นผู้ส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็ก"

คลลิน (ชุติมา ลวสุตานันท์ 2523 : 37 อ้างอิงมาจาก Culkin. 1949) ได้กล่าวถึงลักษณะครูปฐมวัยว่า จะต้องเข้าใจเด็ก เข้าใจพัฒนาการ ต้องมีคุณลักษณะที่พึงปรารถนาของเด็ก เช่น มีความกระตือรือร้นในการทำงาน เป็นเพื่อนกับเด็ก และมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน นอกจากนี้นักจิตวิทยาหลายท่านก็ได้ให้ความสำคัญ

ในเรื่องบทบาทของครูปฐมวัยด้วย ดังเช่น มาสโลว์ (พรรณี ช.เจนจิต 2528 : 248 อ้างอิงมาจาก Maslows.) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูปฐมวัยว่า ในฐานะที่เป็นครูจะต้องพยายามช่วยทุกวิถีทางที่จะให้ความต้องการในขั้นต่ำของเด็ก ได้รับการตอบสนอง เพื่อที่จะไ้แสวงหาความต้องการในขั้นสูงต่อไป เด็กจะเกิดความอยากรู้อยากเห็นอยากเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ถ้าเด็กรู้สึกว่ามีคามสบายทางร่างกาย รู้สึกว่าห้องเรียนนั้นเป็นที่ปลอดภัย ไม่มีการคุกคามขู่ขวัญ เด็กจะมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของห้อง ได้รับความรัก และการยอมรับจากเพื่อน

ก่อ สวัสดิพิพาณิชย์ และคนอื่น ๆ (ก่อ สวัสดิพิพาณิชย์ และคนอื่น ๆ 2505 : 178 - 181) ให้ความเห็นว่า โรงเรียนเป็นสถานที่ที่สำคัญในการปลูกฝัง บุคลิกภาพของเด็กเป็นอย่างยิ่งเนื่องจาก

1. ครูเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดเด็ก ย่อมจะถ่ายทอดพฤติกรรมและทัศนคติให้แก่เด็ก ครูที่มีความเข้าใจในธรรมชาติของเด็กตามวัย ยอมรับสภาพสติปัญญาและความสามารถของแต่ละบุคคล ช่วยให้เด็กแต่ละคนเจริญงอกงามทั้งความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ช่วยให้เด็กรู้สึกว่าได้ประสบความสำเร็จเป็นขั้น ๆ และให้คำยกย่องชมเชยตามสมควร

2. หลักสูตรและการสอน หลักสูตรที่จัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของเด็ก มีเนื้อหาอย่างกว้าง ๆ และยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมแก่เด็กและของสภาพท้องถิ่น รวมทั้งการสอนให้เหมาะสมแก่บทเรียนและตัวเด็ก ให้เด็กมีส่วนร่วมในการค้นคว้าหาความรู้ให้มีส่วนในการออกความคิดเห็น จะช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพของเด็กในด้านความรับผิดชอบ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และการเป็นผู้นำ

ครูมีความสำคัญ เนื่องจากเป็นผู้ที่ทำให้นักเรียนเปลี่ยนพฤติกรรมไปตามที่ ต้องการ วิธีสอนของครูเป็นการสร้างเสริมความรู้ให้สมบูรณ์เป็นแบบฉบับแก่นักเรียน

และเป็นการวางเงื่อนไขว่า สิ่งใดควรหรือไม่ควรปฏิบัติ ซึ่ง Bellack (ซูสรี เอมละอง 2525 : 23 อ้างอิงมาจาก Bellack. 1963) ได้แบ่ง พฤติกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนระหว่างครูและนักเรียนเป็น 2 ประเภท คือ

1. พฤติกรรมทางวาจา (Verbal Behavior) หมายถึง พฤติกรรมที่ครูและนักเรียนแสดงออก เพื่อสื่อความหมายระหว่างกันโดยการพูด
2. พฤติกรรมที่ไม่ใช่ทางวาจา (Non-verbal Behavior) หมายถึง พฤติกรรมที่ครูและนักเรียนไม่ได้แสดงออกทางวาจา แต่เป็นการแสดงออก ทางท่าทาง เช่น การเขียน การพยักหน้า หรือสั่นศีรษะ เป็นต้น

พฤติกรรมของครูทั้งพฤติกรรมทางวาจาและพฤติกรรมที่ไม่ใช่ทางวาจา ย่อมมีส่วนเกี่ยวข้องในการเรียนการสอนและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มีอิทธิพลต่อนักเรียน ทั้งสิ้น

แฟลนเดอร์ส (อิรวิน นิงเนตร 2526 : 84 อ้างอิงมาจาก Flanders. 1959) ได้ประมวลผลการวิจัยในด้านที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่าง ครูกับนักเรียน พบว่าการกระทำในลักษณะของอิทธิพลทางอ้อม ซึ่งช่วยให้นักเรียนมี อิสระในการแสดงออก เช่น การยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน การยกย่องชมเชย มีความสัมพันธ์กับเจตคติที่ดีและช่วยให้นักเรียนมีนิสัยในการทำงานที่ดีขึ้น และสรุปว่า ลักษณะปฏิสัมพันธ์ที่มีการยกย่อง ให้ความสำคัญนักเรียนและรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน จะช่วยกระตุ้นให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีทางด้านอารมณ์ และสังคมภายในห้องเรียน

แกสดา และคณะ (Gazda, et al. 1977 : 10) ได้สรุปผลงาน การวิจัยของนักการศึกษาหลาย ๆ ท่านที่ศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับบรรยากาศภายใน ห้องเรียน ซึ่งมีผู้ศึกษาดังต่อไปนี้ วิทฮอล (Withall) (1949), แฟลนเดอร์ส (1951), เพอร์กิน (Perkins) (1951) และ วิทฮอลและเลวิส (Withall and Lewis) (1963) พอสรุปได้ว่า

1. พฤติกรรมของครูเป็นตัวกำหนดที่สำคัญของการสร้างบรรยากาศภายในห้องเรียน

2. สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนจะมีอิทธิพลต่อจิตใจของนักเรียน

3. การปฏิบัติของครูต่อนักเรียนจะมีผลต่อเจตคติของนักเรียนที่มีต่อสังคม และการปฏิบัติของนักเรียนต่อบุคคลอื่น นั่นคือทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องมนุษย์สัมพันธ์นั่นเอง

มีผลงานวิจัยที่สนับสนุนผลของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน คือ ผลงานวิจัยของแกริสัน (พิไลลักษณ์ จำเมือง 2525 : 6 อ้างอิงมาจาก Garrison. 1967) ซึ่งพบว่าพฤติกรรมของนักเรียนสัมพันธ์กับพฤติกรรมของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญมากที่สุด ในการที่จะแปรเปลี่ยน พฤติกรรมของนักเรียนให้เป็นไปในทิศทางบวกและทางลบ ถ้าครูช่วยให้นักเรียนเกิด พฤติกรรมทางบวกมากขึ้นเท่าไร ก็เท่ากับช่วยให้นักเรียนมีความสุขในการเรียน ตลอดจน การดำเนินชีวิตในภายหน้าได้เป็นอย่างดี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

อมิดอน และ แฟลนเคอร์ส (พิมพ์พันธุ์ จันทรเพ็ญ 2525 : 26 อ้างอิงมาจาก (Amidon and Flanders. 1963) ได้ใช้แบบวิเคราะห์กิจกรรมร่วมทางวาจาของแอฟลนเคอร์ส ศึกษาอิทธิพลของครูที่มีต่อนักเรียน พบว่า การใช้ อิทธิพลทางอ้อมในการเรียนการสอน ได้แก่ การยอมรับความรู้สึกของนักเรียน การยกย่องชมเชย การนำความคิดเห็นของนักเรียนมาใช้ การถามคำถามจะช่วยให้ผู้เรียนมีความกล้าที่จะแสดงออก มีความเชื่อมั่นในตนเองและประสบผลสำเร็จใน

การเรียนรู้สูงกว่าการเรียนรู้การสอนที่เป็นการใช้อธิพลทางตรง ได้แก่การบรรยาย การออกคำสั่ง และการวิจารณ์

ปี ค.ศ. 1945 แอนเดอร์สัน (Withall and Lewis. 1971 : 35 - 36 citing Anderson. 1945) ได้ศึกษาถึงอิทธิพลของครูที่มีผลต่อพฤติกรรมของนักเรียนในห้องเรียนระดับอนุบาลและประถมศึกษาตอนต้น โดยจัดประเภทของพฤติกรรมของครูเป็น 26 ประเภท และจัดเป็น 2 รูปแบบ รูปแบบแรกคือ พฤติกรรมที่ครูเป็นผู้ควบคุมมี 3 ชนิด คือ 1) ควบคุมด้วยความขัดแย้ง 2) ควบคุมโดยไม่มี ความขัดแย้ง 3) ควบคุมด้วยการทำงานด้วยกัน อีกรูปแบบหนึ่งคือ การรวมเข้าด้วยกันมี 2 ชนิด คือ 1) ติดต่อกันด้วยการทำงาน 2) ติดต่อกันโดยปราศจากการทำงานด้วยกัน ประเภทของพฤติกรรมมีทั้งทางท่าทางและทางวาจา การติดต่อของครูกับนักเรียนแต่ละคน หรือกลุ่ม จะถูกบันทึกลงในแบบบันทึกตัวอย่าง พฤติกรรมที่ครูควบคุมนักเรียน เช่น (1) บอกให้นักเรียนย้ายที่นั่ง (2) เตือน, ช่มชู้ (3) ทำโทษโดยให้เด็กไปอยู่นอกห้อง (4) เรียกให้นักเรียนสนใจที่ครูสอน พฤติกรรมที่รวมเข้าด้วยกัน เช่น (1) ถามคำถาม (2) ช่วยนักเรียนหาคำจำกัดความหรือหาคำตอบเพื่อแก้ปัญหา (3) แสดงความพึงพอใจ ยกย่องชมเชย และยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน (4) ถามคำถามที่นักเรียนสนใจ ผลการศึกษาของแอนเดอร์สัน แสดงให้เห็นบุคลิกภาพและพฤติกรรมของครูในห้องเรียนที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักเรียน ครูที่ใช้เทคนิคการควบคุมจะทำให้นักเรียนก้าวร้าวและมีพฤติกรรมเป็นศัตรู ซึ่งจะแสดงต่อทั้งกับครูและกับเพื่อน ในขณะที่เดียวกันถ้าครูใช้การรวมเข้าด้วยกัน นักเรียนจะมีพฤติกรรมความเป็นเพื่อนช่วยเหลือกันและเป็นตัวของตัวเอง

เลวิน และลิปพิท (สุมาลี วงศ์ปลุกแก้ว 2525 : 9 อ้างอิงมาจาก Lewin and Lippit n.d.) ได้ทำการศึกษาถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนโดยแบ่งปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนออกเป็น 3 แบบ คือ แบบ อัตตาธิปไตย แบบประชาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย ผลการศึกษาพบว่า

ก. กลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นแบบอัติตาธิปไตย แบบนี้ให้ผลดีในการเรียน เด็กทำงานสำเร็จและมีผลสำเร็จในการเรียนดี แต่ในด้านบุคลิกภาพจะทำให้เด็กเป็นคนก้าวร้าวเนื่องจากรู้สึกตนเองว่าถูกบังคับกดขี่ ในขณะที่กลับหลังครูเด็กจะขาดความรับผิดชอบ ขาดการริเริ่มและความเป็นผู้นำ

ข. กลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นแบบปล่อยปละละเลย ปฏิสัมพันธ์แบบนี้ไม่ส่งเสริมบุคลิกภาพที่ดี เด็กจะเป็นคนทำงานไม่เป็น ไม่รู้จักรับผิดชอบและไม่สามารถเป็นผู้นำที่ดีได้

ค. กลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแบบประชาธิปไตย ปฏิสัมพันธ์แบบนี้จะทำให้เด็กมีส่วนร่วม และเคารพซึ่งกันและกัน มีลักษณะความเป็นผู้นำการริเริ่มในการสร้างสรรค์ และมีความรับผิดชอบ

จากการประมวลผลการวิจัย ได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูและอิทธิพลของผู้ใกล้ชิดเด็กที่มีต่อเด็กในฐานะเป็นตัวอย่างให้เด็กเลียนแบบนั้นเป็นปัจจัยสำคัญในการฝึกอบรมให้เด็กมีวินัยในตนเองและความเชื่อมั่นในตนเอง

ส่วนงานวิจัยภายในประเทศ ได้มีผู้ศึกษาพฤติกรรมการเรียนการสอนของครูและพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนไว้หลายท่าน ดังต่อไปนี้

วรารักษ์ ชัยโอภาส (วรารักษ์ ชัยโอภาส 2515 : 45) ได้ทำการสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยใช้เครื่องมือที่ดัดแปลงมาจากเครื่องมือวิเคราะห์พฤติกรรมทางวาจาระหว่างครูและนักเรียนของ แฟลนเดอร์ส

มาทดลองใช้ ผลปรากฏว่า พฤติกรรมการพูดตอบสนองและพฤติกรรมการพูดริเริ่ม
 ของนักเรียน จะสัมพันธ์กับวิธีการสอนของครูคือ ถ้าครูใช้พฤติกรรมการสอนทาง
 อ้อมมาก เช่น มีการชมเชย หรือมีการเสริมกำลังใจ ยอมรับความรู้สึกและ
 ความคิดเห็นของนักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม แสดงความคิดเห็น หรือ
 ครูใช้คำถามแบบกว้าง มีคำตอบหลายทาง เป็นต้น นักเรียนจะมีพฤติกรรมการพูด
 ริเริ่ม หรือพูดแสดงความคิดเห็นได้มากกว่า การที่ครูใช้พฤติกรรมการสอนที่มี
 อิทธิพลทางตรงที่ครูเป็นฝ่ายแสดงโดยการบรรยาย อธิบาย สั่ง นักเรียนเป็น
 ฝ่ายต้องปฏิบัติตาม ทำให้พฤติกรรมนักเรียนเป็นการพูดตอบสนอง หรือนักเรียนตอบ
 ตอบคำถามแบบแคบ ในระดับความจำหรือความเข้าใจเท่านั้น

ชูศรี เอมละออง (ชูศรี เอมละออง 2525 : 114 - 117)

ได้ศึกษาพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนของหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับ
 ปฐมวัยในภาคใต้พบว่า พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนที่ปรากฏมากที่สุด
 คือ นักเรียนแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อครูทางวาจามากที่สุด รองลงมาคือ ครู
 บรรยายด้วยท่าทางและทางวาจา และครูใช้คำสั่งทางวาจา แสดงว่าบทบาทของ
 นักเรียนเป็นการตอบสนองครูมากกว่าการริเริ่มการแสดงออกของนักเรียนเอง และ
 จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า สภาพห้องเรียนในระดับปฐมวัยส่วนใหญ่จะเป็นไป
 ในทำนองนักเรียนอ่านตามครู พูดตามครู และท่องบทท่องจำ อ่าน ก - ย
 นับเลข 1 - 10 ตามที่ครูสั่ง ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ล้วนเป็นการตอบสนองครูทั้งสิ้น
 ส่วนในด้านการเรียนการสอนที่ปรากฏขึ้นในชั้นเรียน อันดับรองลงมาคือ ครูบรรยาย
 ด้วยท่าทางและวาจากับครูใช้คำสั่งทางวาจา ซึ่งเป็นอิทธิพลทางตรงของครูนั้น
 สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บัวบุษชา ชื่อตรง (บัวบุษชา ชื่อตรง 2521 : 64)
 คือครูใช้อิทธิพลทางตรงมากกว่าอิทธิพลทางอ้อม พฤติกรรมทางวาจาของครูเป็นลักษณะ
 การบรรยายมากกว่าวิธีอื่นและการพูดของนักเรียนนั้นมักพูดตอบสนองครูมากกว่าพูดขึ้นเอง

ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สรุปผลได้ว่า ครูใช้อธิพลทางตรงมากกว่าอิทธิพลทางอ้อม โดยครูยึดถือตัวเองเป็นศูนย์กลางซึ่งผลการเรียนโดยวิธี "ครูเป็นศูนย์กลาง" นี้ อคุลย์ วิเชียรเจริญ (อคุลย์ วิเชียรเจริญ 2514 : 6) ได้กล่าวว่า การสอนวิธีนี้จะทำให้เกิดผลเสียคือ ไม่ได้ปลูกฝังสร้างคนให้เป็นนักคิด หรือช่วยให้เกิดความคิดอ่าน เกิดความเคยชินในการแก้ปัญหา และแสวงหาเหตุผล หรือเกิดวิจรรณญาณขึ้นอย่างใด การสอนวิธีนี้จะทำให้เกิดทัศนคติที่จะยอมรับสิ่งต่าง ๆ โดยไม่มีการตั้งคำถาม ไม่วิพากษ์วิจารณ์ แม้จะไม่เห็นด้วย ก็ไม่โต้แย้งหรือหักท้วง การเรียนการสอนในลักษณะนี้ควรแก้ไขโดยการเปลี่ยนเป็นยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเรื่องนี้ แชนเดอร์สัน (ชูศรี เอมละออง 2525 . 116 อ้างอิงมาจาก Handerson. 1967) ได้ทำวิจัยพบว่า การยึดเด็กเป็นศูนย์กลางจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมไปในทางที่ดีเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น

และจากการศึกษาของ อรพินท์ ภาณุรัตน์ (อรพินท์ ภาณุรัตน์ 2525 : 127 - 135) ซึ่งได้ศึกษาพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน เปรียบเทียบระหว่างหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับปทุมวัยในภาคกลาง ผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นมากคือ นักเรียนตอบสนองครูทั้งทางวาจาและท่าทาง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลมาจากครูสั่ง พฤติกรรมที่เกิดขึ้นมากอีกพฤติกรรมหนึ่งคือ ครูบรรยายหรืออธิบาย ครูตำหนิ ชู้ วิจรรณ ซึ่งผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในห้องเรียนส่วนใหญ่เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากครูแทบทั้งสิ้น และพฤติกรรมที่ไม่เกิดขึ้นอีกอย่างหนึ่งคือ ครูยอมรับความรู้สึกและพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความรู้สึกของนักเรียนและหรือยอมรับบรรยากาศในห้องเรียนทั้งทางบวกและทางลบ โดยไม่ยกย่องชมเชยหรือตำหนิ

ในทำนองเดียวกัน ผ่องพรรณ เอกอาวุธ (ผ่องพรรณ เอกอาวุธ 2525 : 165 - 170) ก็ได้ศึกษาเรื่องเดียวกัน แต่เปรียบเทียบระหว่างหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยในภาคเหนือ พบว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นมากที่สุดคือพฤติกรรมของครูในการบรรยายและใช้คำสั่ง พฤติกรรมของนักเรียนจึงออกมาในรูปของการตอบสนองต่อคำสั่งของครูมากที่สุดไม่ว่าโรงเรียนของหน่วยงานใด ในรูปแบบใดก็ไม่มีความแตกต่างกัน สภาพการจัดกิจกรรมภายในห้องเรียนจะเหมือนกันหมด คือ ครูพูด อธิบาย และใช้คำสั่ง นักเรียนมีหน้าที่ปฏิบัติตามคำสั่งของครู พฤติกรรมของครูที่ไม่เกิดขึ้นเลยคือพฤติกรรมครูยอมรับความคิดเห็นและนำความเห็นของนักเรียนไปใช้ เนื่องจากครูยังคงมีพฤติกรรมยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางอยู่ การให้ความสำคัญต่อตัวนักเรียนจึงมีน้อย และพบว่าครูในกลุ่มที่ 3 คือศูนย์เด็กประเภทต่าง ๆ มีพฤติกรรมลงโทษนักเรียนโดยตีสูงกว่าครูในกลุ่มอื่น

ณัฐรา แก้วสุวรรณ (ณัฐรา แก้วสุวรรณ 2525 : 132 - 145) ได้ศึกษาพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน เปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนอนุบาลและศูนย์เด็กปฐมวัยในกรุงเทพมหานคร พบว่าในด้านพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนของโรงเรียนอนุบาลและศูนย์เด็กในกรุงเทพมหานคร นั้น นักเรียนส่วนใหญ่จะตอบสนองต่อครูทั้งท่าทางและทางวาจา และในการเรียนการสอนครูจะใช้วิธีอธิบายและใช้คำสั่งอยู่มาก การเรียนการสอนจะเป็นในลักษณะที่เรียกว่าครูเป็นฝ่ายให้นักเรียนเป็นฝ่ายรับมากกว่าอย่างอื่น ครูยังใช้วิธีการสอนแบบสั่งให้นักเรียนทำตามด้วยวิธีการพูด

ส่วนพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ที่ครูใช้กันในระดับปานกลาง ได้แก่ ครูถามคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ คือ ถามขึ้นมอลอย ๆ โดยมีลักษณะคล้ายคำสั่งกลาย ๆ การใช้คำทักท้วง ชู วิจารณ์เด็ก การถามคำถามส่วนพฤติกรรมที่อยู่ในกลุ่มน้อย คือครู

ยังใช้คำสั่งท่าทางและวาจาพร้อมกันน้อย การถามมักไม่ถามเกี่ยวกับความต้องการของเด็ก การใช้คำชมเชยของครูยังมีน้อย ครูยังไม่แสดงท่าทางหรือพูดยอมรับเด็กในความรู้สึกของเด็กมากนัก

ในเรื่องเดียวกันนี้ หิมพ์พันธุ์ จันทรเพ็ญ (หิมพ์พันธุ์ จันทรเพ็ญ 2525 : 122 - 131) ได้ศึกษาพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน เปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด กับโรงเรียนอนุบาลเอกชน ผลการศึกษาพบว่าสภาพทั่วไปของห้องเรียนระดับอนุบาลมีพฤติกรรมนักเรียนตอบสนองทางวาจามากที่สุด รองลงมาคือครูบรรยายทั้งทางท่าทางและทางวาจา แสดงให้เห็นว่านักเรียนอนุบาลมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม แต่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้ส่วนใหญ่เป็นการตอบสนองต่อพฤติกรรมที่ครูเป็นผู้ริเริ่มคือ ครูยังเป็นศูนย์กลางของห้องเรียนที่มีบทบาทมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับที่ ดีวอี้ (Dewey) กล่าวถึงการจัดการศึกษาระดับอนุบาลหรือเด็กก่อนวัยเรียนว่า เด็กควรจะได้มีเสรีภาพในการคิด การแสดงออก การศึกษาจะต้องถือเด็กเป็นศูนย์กลาง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2522 : 14)

ส่วนพฤติกรรมนักเรียนแสดงความคิดริเริ่มนั้นเกิดขึ้นน้อยมาก ทั้ง ๆ ที่พฤติกรรมนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้เป็นครูควรให้ความสนใจและจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะนี้ให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนให้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากความคิดริเริ่มเป็นลักษณะหนึ่งของความคิดสร้างสรรค์ เฟรเอเบล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2522 : 99) กล่าวถึงครูกับความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า "ครูควรส่งเสริมพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กให้เจริญขึ้นด้วยการกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์อย่างเสรีโดยใช้การเล่นและกิจกรรมเป็นเครื่องมือ"

พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นมากในห้องเรียนระดับอนุบาลเป็นอันกับรองลงมาจากประเภทครูบรรยาย คือ ครูใช้คำสั่งและครูถามคำถามตามลำดับ คำสั่งที่ครูใช้

ส่วนใหญ่เป็นการสั่งให้นักเรียนทำกิจกรรมเงียบ ๆ และการถามคำถามส่วนใหญ่เป็นคำถามที่จำกัดคำตอบทำให้การโต้ตอบระหว่างครูกับนักเรียนเป็นลักษณะโต้ตอบแบบทางเดียวที่ครูมีต่อนักเรียน จากผลการวิจัยพบว่าทั้งโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดและโรงเรียนอนุบาลเอกชนมีพฤติกรรมต่อไปนี้เกิดขึ้นน้อย คือ ครูยอมรับความรู้สึกของนักเรียน ครูยกย่องชมเชยนักเรียน ครูยอมรับความคิดเห็นและ/หรือนำความคิดเห็นของนักเรียนไปใช้ ทั้ง ๆ ที่พฤติกรรมเหล่านี้เป็นตัวเสริมแรงที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้พัฒนาการของนักเรียน

สกินเนอร์ (Skinner. 1957 : 132) กล่าวว่า นักเรียนมีใจเรียนจากการพูดตามสิ่งที่ครูบอกเท่านั้น สิ่งสำคัญที่มีผลต่อการเรียนคือแรงจูงใจหรือการกระตุ้นพฤติกรรม (Positive Reinforcement) และจากการศึกษาของ พิไลลักษณ์ จำเมือง (พิไลลักษณ์ จำเมือง 2525 : 142 - 161) ซึ่งได้ศึกษาพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กับโรงเรียนเทศบาล ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้คือ พฤติกรรมของครูที่เกิดมากอีกประเภทหนึ่งคือพฤติกรรมครูใช้คำสั่งทั้งทางตรงและทางอ้อมควยวาจา และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในระดับปานกลางคือ พฤติกรรมครู คำนิ ชู วิจารณ์ ลงโทษ นักเรียนทั้งควยท่าทางและวาจา พฤติกรรมที่เกิดขึ้นน้อยที่สุดในโรงเรียนทั้งสองประเภท คือ นักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อครู และนักเรียนแสดงพฤติกรรมร้องไห้ ร้องขอขออนุญาต กล่าวโทษทั้งตนเองและผู้อื่น แสดงให้เห็นว่าครูกับนักเรียนไม่มีความสนิทสนมใกล้ชิดกันนัก นักเรียนมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามครู ซึ่งอาจจะเป็นไปควยความเต็มใจหรือไม่เต็มใจหรืออาจเกรงถูกลงโทษก็ได้

นอกเหนือจากพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนที่คณะผู้วิจัยได้พบเห็น แล้วคณะผู้วิจัยหลายท่านยังได้สังเกตเห็นว่า ครูใช้พฤติกรรมการบรรยายมากที่สุดและใช้เวลานานมีสื่อการเรียนประกอบน้อย ชอบใช้อิทธิพลทางตรง เช่น คำสั่ง ซึ่งมักจะเป็นการห้ามนักเรียนไม่ให้ทำอะไรของห้องเสียไป บางครั้งก็ตำหนิหรือลงโทษเมื่อนักเรียนไม่เชื่อฟัง แต่ธรรมชาติของเด็กวัยนี้อยู่นิ่งไม่ได้นาน เมื่อครูปล่อยหรือการเรียนการสอนไม่น่าสนใจ เด็กก็จะแอบเล่นกันทะเลาะกันเจียบ ๆ หยิบของเล่นเพื่อนมาเล่น แต่เด็กที่ถูกกระทำไม่กล้าโต้ตอบ เพราะอาจจะเกรงครูตำหนิหรือลงโทษ และจากการสังเกตการเรียนการสอนในห้องเรียนของคณะผู้วิจัย พบว่าการตอบสนองครูส่วนใหญ่ เป็นการตอบสนองพฤติกรรมที่ครูริเริ่มก่อนทั้งสิ้น เช่น นักเรียนพูดตามครู อ่านตามครู ทำตามคำสั่งครูโดยไม่มีข้อขัดแย้ง และครูก็มี ความพอใจในการตอบสนองประเภทนี้ แสดงให้เห็นว่าในสภาพการเรียนการสอน ครูยังคงเป็นผู้ที่มีบทบาทมากที่สุด เป็นศูนย์กลางของห้องเรียน ครูมักชอบใช้คำสั่งห้าม เช่น ห้ามส่งเสียงดัง ห้ามเล่น ห้ามคุย ให้อ่านหนังสือ สั่งให้ตัดลอกงานตำหนิ หรือขู่ว่าจะลงโทษถ้าทำไม่ดี ไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมอื่นมากนัก แม้แต่การเล่นอิสระก็มีครูคอยควบคุม และห้ามปรามไม่ให้เด็กเล่นเสียงดัง ยิ่งไปกว่านั้นคณะผู้วิจัยยังได้พบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เกิดขึ้นในลักษณะใกล้เคียงกัน ได้แก่ การพูดทำพนัน พูดโอ้อวด เอาของเพื่อนมาทำหรือใช้โดยเพื่อนไม่อนุญาต ก้าวก่ายสิทธิผู้อื่น ว่ากล่าวข่มขู่ ก่อแค้น ขาดความรับผิดชอบ ไม่รู้จักการเก็บของเล่นเมื่อเลิกเล่น มีลักษณะขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ขาดความเป็นเพื่อนที่ดี (พิมพ์พันธุ์ จันทรพิชญ์ 2525 : 156 - 157) และยังพบว่าเด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ขาดพฤติกรรม แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งไม่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสังคมของเด็ก

ระดับปฐมวัยของอิริคสัน และของ กิเซล (สุชา จันทน์เอม 2516 : 178) แม้ว่าพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้น เช่น การทำตนเป็นผู้นำ บางส่วนจะเกิดจากธรรมชาติของเด็กวัยนี้ (สุชา จันทน์เอม 2516 : 189) แต่ก็ยังเป็นพฤติกรรมที่ไม่ควรจะให้เด็กประพฤติปฏิบัติจนเป็นนิสัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการก้าวก่ายสิทธิของผู้อื่น ในการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า เด็กแสดงพฤติกรรมนี้ในลักษณะเหมือนกับเป็นไปตามธรรมชาติคือ ผู้ก้าวก่ายและผู้ถูกก้าวก่ายไม่มีปฏิกิริยาใด ๆ ทั้งสิ้น เช่น หยิบของเพื่อนมาดู หยิบสมุดเพื่อนมาเขียน หรือวาดรูปให้ หยิบยางลบ ดินสอของเพื่อนมาใช้โดยไม่ได้ขอยืม พฤติกรรมเหล่านี้เด็กทำโดยไม่ได้รับการร้องขอใด ๆ ทั้งสิ้น เป็นการสร้างสมลักษณะนิสัยที่ไม่ดี ไม่รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ซึ่งครูผู้สอนน่าจะหาวิธีการขจัดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เหล่านี้โดยฝึกให้เด็กรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง และเคารพสิทธิของผู้อื่นด้วย

สรุปได้ว่า พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกนั้นเป็นลักษณะพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ครูควรพิจารณาหาทางลดพฤติกรรมลง โดยการปรับปรุงวิธีการสอนให้เด็กได้มีส่วนร่วมมากขึ้นและอบรมสั่งสอนให้เด็กรู้จักสิทธิและหน้าที่ทั้งของตนเองและผู้อื่น ไม่แสดงอำนาจเหนือคนอื่นในทางที่ผิด และถ้าเด็กทำผิดครูควรใช้วิธีการชี้แจงให้เด็กยอมรับความผิดที่ตนกระทำไม่ควรตำหนิหรือลงโทษอย่างรุนแรงเกินไป จะเป็นการทำลายจิตใจเด็ก เมื่อเด็กได้รับบอช ๆ อาจเป็นผลให้เด็กแสดงพฤติกรรมในทางลบมากขึ้นก็ได้

จากการศึกษาพฤติกรรมของครูของบุคคลต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่าเท่าที่ผ่านมามีครูยังมีพฤติกรรมที่ใช้ตนเองเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนการสอนยังเป็นแบบที่ครูกำหนดหรือบังคับให้ทำ ยังไม่ได้ส่งเสริมกระบวนการคิด การแสดงออกและการทำงานร่วมกัน ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่จัด

การศึกษาปฐมวัย ควรจะเร่งพัฒนาคุณภาพบุคลากรของตนให้สามารถจัดประสบการณ์ต่าง ๆ และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น เราจะเห็นได้ว่าครูหรือผู้ดูแลเด็กมีความสำคัญต่อเด็กมาก ต้องมีการปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกับเด็กอยู่ตลอดเวลา มีอิทธิพลในการสร้างเสริมและพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก ครูจึงควรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก เช่น มีบุคลิกภาพที่ดี ให้ความรัก ความยุติธรรมแก่เด็กเสมอหน้า ให้เด็กได้เล่นและทำกิจกรรมอย่างเป็นอิสระ และการที่ครูจะเป็นแบบอย่างที่ดีได้นั้น ครูควรจะมีความรู้ในด้านพัฒนาการของเด็กและการเตรียมความพร้อมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็ก

* สมมติฐานในการวิจัย

1. เด็กปฐมวัยที่อยู่ในชั้นเรียนเดียวกันและได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีวินัยในตนเองแตกต่างกัน
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเดียวกัน และอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางต่างกัน มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีวินัยในตนเองแตกต่างกัน
3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน และอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีวินัยในตนเองแตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาเรื่องความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน และอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน เป็นการศึกษาเชิงสำรวจซึ่งมีลำดับขั้นตอนในการดำเนินการศึกษา ดังนี้

* ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 3 ปีการศึกษา 2530 โรงเรียนอนุบาลลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำนวน 251 คน

สำหรับการคัดเลือกโรงเรียนที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีขั้นตอนในการคัดเลือก ดังนี้

1. เป็นโรงเรียนที่มีจำนวนห้องเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ไม่น้อยกว่า 5 ห้องเรียน
2. เป็นชั้นเรียนที่ครูคนเดิมสอนในระจันอนุบาลปีที่ 1 และอนุบาลปีที่ 2

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าคือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ปีการศึกษา 2530 โรงเรียนอนุบาลลพบุรี จำนวน 60 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple - Random Sampling) โดยผู้วิจัยดำเนินการเป็นลำดับดังนี้

ลำดับขั้นตอนในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. ผู้วิจัยสำรวจวิธีการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลลพบุรี จังหวัดลพบุรี จำนวน 251 คน

โดยใช้แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูซึ่งได้ปรับปรุงมาจากแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู
ของ กวินทร์ ธรรมนุต (กวินทร์ ธรรมนุติ 2523 . 58 . 60) จำนวน 45 ข้อ
ปรากฏผลดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนผู้ปกครองของกลุ่มประชากรที่ใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 3 แบบ

ชั้นเรียน	แบบของการอบรม เลี้ยงดู				รวม
		แบบใช้เหตุผล	แบบเข้มงวด	แบบรักทะนุถนอม	
อนุบาลปีที่ 2 ก		18	16	3	37
อนุบาลปีที่ 2 ข		16	17	2	35
อนุบาลปีที่ 2 ค		20	15	1	36
อนุบาลปีที่ 2 ง		16	15	3	36
อนุบาลปีที่ 2 จ		18	16	2	36
อนุบาลปีที่ 2 ฉ		17	16	3	36
อนุบาลปีที่ 2 ช		18	15	2	35
		122	111	18	251

จากตาราง 1 ปรากฏว่าจำนวนของผู้ปกครองของกลุ่มประชากรที่ใช้วิธีการ
อบรมเลี้ยงดู 2 แบบ คือ แบบใช้เหตุผลและแบบเข้มงวด ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบ
รักทะนุถนอมนั้น มีจำนวนน้อยมาก ดังนั้นในการศึกษารังนี้จึงศึกษาเฉพาะการอบรม
เลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและแบบเข้มงวด

2. นำแบบสังเกตพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปสังเกตพฤติกรรมของครูที่สอนประจำชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 7 คน คนละ 14 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที โดยหมุนเวียนการสังเกตให้ครูทุกคนได้รับการสังเกตพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางตลอดวัน เพื่อให้เห็นพฤติกรรมของครูที่แสดงออกต่อเด็กในสถานการณ์และเวลาต่างกัน เพื่อศึกษาว่าครูคนใดมีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลางหรือแบบเด็กเป็นศูนย์กลางโดยใช้เกณฑ์ว่า ถ้าครูปฏิบัติตามรายการพฤติกรรมในแบบสังเกตสูงกว่าร้อยละ 60 ถือว่าเป็นครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง และถ้าปฏิบัติตามรายการพฤติกรรมในแบบสังเกตต่ำกว่าร้อยละ 40 ถือว่าเป็นครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเกณฑ์ในการกำหนดพฤติกรรมครูได้มาจากคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบพิจารณาแบบสังเกตพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครู

3. นำคะแนนที่ได้จากการสังเกตครูทุกคนมาเรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำแล้วเลือกครูที่ได้คะแนนสูงสุดและต่ำสุดมาอย่างละ 1 คน ซึ่งผลจากการสังเกตพบว่าครูประจำชั้นอนุบาล 2 จ. เป็นครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง และครูประจำชั้นอนุบาล 2 ช. เป็นครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลาง

4. สุ่มนักเรียนจากห้องอนุบาล 2 จ. และห้องอนุบาล 2 ช. มาห้องเรียนละ 30 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล 15 คน และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด 15 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลมี 4 ฉบับ คือ

1. แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองซึ่งผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบสอบถามของ กวินทร์ ธรรมนุต์ (กวินทร์ ธรรมนุต์ 2522)

2. แบบสังเกตพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครู
 3. แบบวัดความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย
 4. แบบวัดวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย
- เครื่องมือทั้ง 4 ฉบับ ได้แสดงรายละเอียดในภาคผนวก

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง

1. ศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองจากเอกสาร ทฤษฎีทางจิตวิทยา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู เช่น งานวิจัยของ กวินทร์ ธรรมนุต (กวินทร์ ธรรมนุต 2522) ทิพวรรณ กิตติวิบูลย์ (ทิพวรรณ กิตติวิบูลย์ 2522) ถวิล รักชลธิ (ถวิล รักชลธิ 2523)

2. นำแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของ กวินทร์ ธรรมนุต มาศึกษา รายละเอียดและปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่าง โดยเปลี่ยนการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย เป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบรักทะนุถนอม เนื่องจากผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ได้รับการศึกษาระดับปานกลางขึ้นไป และมีฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลางจนถึงระดับสูง จึงเป็นกลุ่มที่ให้ความสนใจและเอาใจใส่ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในปกครองดี

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยทดลองใช้กับผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลเทพบุรี จำนวน 60 คน แล้วนำคะแนนที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร α - Coefficient (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2528 : 171 - 172) หาค่าความเชื่อมั่นดังนี้

การอบรมเลียงคูแบบใช้เหตุผลมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .775 การอบรมเลียงคูแบบเข้มงวดมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .849 และการอบรมเลียงคูแบบรักษะนุถนอมมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .751 นำค่าความเชื่อมั่นของการอบรมเลียงคูทั้ง 3 แบบมาหาค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .793

ลักษณะแบบสอบถามการอบรมเลียงคู

แบบสอบถามการอบรมเลียงคูมีจำนวน 45 ข้อ เป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนนดังนี้ ถ้ากาที่ช่องมากที่สุดให้ 5 คะแนน กาที่ช่องมากให้ 4 คะแนน กาที่ช่องปานกลางให้ 3 คะแนน กาที่ช่องน้อยให้ 2 คะแนน กาที่ช่องน้อยที่สุดให้ 1 คะแนน แบบสอบถามวิธีการอบรมเลียงคูเด็กนี้มีคะแนนรวมในแต่ละคำถามระหว่าง 15 ถึง 75 คะแนน ถ้าคะแนนคำถามใดสูงที่สุด แสดงว่าผู้ปกครองใช้วิธีการอบรมเลียงคูแบบนั้น

การสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครู

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครู เช่น งานวิจัยของ บัวบูชา ชื่อตรง (บัวบูชา ชื่อตรง 2521) ห่องพรรณ เอกอาวุธ (ห่องพรรณ เอกอาวุธ 2525) พิไลลักษณ์ จำเมือง (พิไลลักษณ์ จำเมือง 2525) หิมพันธุ์ จันทรเพ็ญ (หิมพันธุ์ จันทรเพ็ญ 2525) เป็นต้น

2. ศึกษาแบบวิเคราะห์พฤติกรรมทางวาจาของ แฟลนเดอร์ (Flanders' Interaction Analysis Categories) ซึ่งได้แบ่งพฤติกรรมครูออกเป็น 7 ประเภท ประกอบด้วยอิทธิพลทางตรง 3 ประเภท ซึ่งได้แก่ครูบรรยาย ครูสั่งการ และครูวิจารณ์หรือใช้อำนาจ และอิทธิพลทางอ้อม 4 ประเภท ซึ่งได้แก่ครูยอมรับความรู้สึกของนักเรียน ครูชมเชยสนับสนุนให้กำลังใจ ครูยอมรับหรือนำความคิดเห็นของนักเรียนมาใช้ ครูถามเพื่อให้นักเรียนตอบและศึกษาแบบวิเคราะห์พฤติกรรมทางวาจาของ วิทอลล์ (Withall) ซึ่งแบ่งพฤติกรรมครูออกเป็น 7 ประเภท เช่นเดียวกัน โดยกำหนดให้เป็นตัวแทนของพฤติกรรมของครูทั้งหมดภายในห้องเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2528 : 212 - 213)

3. ศึกษาทฤษฎีความต้องการของ มาสโลว์ (Maslow) และทฤษฎีพัฒนาการของ อีริกสัน (Erikson) เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสังเกตในสอดคล้องกับหลักจิตวิทยาการศึกษา

4. สังเกตพฤติกรรมทั้งทางวาจาและท่าทางของครูที่สอนเด็กปฐมวัยซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 4 คน โดยบันทึกพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ครูแสดงออกในห้องเรียนรวม 12 ครั้ง ครั้งละ 20 - 30 นาที

5. นำผลการศึกษาในข้อ 1 ข้อ 2 ข้อ 3 และการวิเคราะห์พฤติกรรมของครูในข้อ 4 มากำหนดเป็นรายละเอียดของแบบสังเกตพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางโดยยึดการจัดพฤติกรรมตามประเภทของ แฟลนเดอร์ 3 ด้านดังนี้ การถามคำถาม การยอมรับความรู้สึกและพฤติกรรมของนักเรียน การชมเชยและให้กำลังใจนักเรียน และผู้วิจัยสร้างพฤติกรรมครูขึ้นเพิ่มเติมอีก 1 ด้าน คือ ด้านการกระตุ้นให้นักเรียนแสดงออกอย่างอิสระ

6. นำพฤติกรรมทั้ง 4 ประเภทในข้อ 5 มาสร้างเป็นรายการสำหรับสังเกตพฤติกรรมของครู ซึ่งแบบสังเกตดังกล่าวคือพฤติกรรมของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง

การหาคุณภาพของแบบสังเกต

1. นำแบบสังเกตพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครูที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ที่มีประสบการณ์ทางการสอนเด็กปฐมวัย และผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบและพิจารณา ได้แก่

อาจารย์ราศี ทองสวัสดิ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลสามเสน
ผศ.ดร.อารี รังสินันท์	อาจารย์ภาคการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
ดร.เยาวพา เดชะคุปต์	อาจารย์ภาคหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
อาจารย์วิไล อิ่มสมบูรณ์	อาจารย์โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
อาจารย์พัชรี ผลโยธิน	อาจารย์โรงเรียนอนุบาลสามเสน

จากการตรวจสอบและพิจารณาข้อบกพร่องเกี่ยวกับความชัดเจนและความครอบคลุมของแบบสังเกต ปรากฏผลการพิจารณาว่าควรปรับปรุงในเรื่องต่อไปนี้

1.1 ปรับการใช้ภาษาในรายการสังเกตให้ถูกต้องและเข้าใจง่าย

1.2 เพิ่มตัวอย่างในรายการสังเกต เพื่อให้ครอบคลุมพฤติกรรมที่ครูแสดงออกในพื้นที่เรียน

1.3 ปรับปรุงรูปแบบของรายการสังเกต โดยเพิ่มเส้นบรรทัดในแต่ละข้อเพื่อให้ผู้สังเกตได้รับความสะดวกในการกาเครื่องหมายให้ตรงกับพฤติกรรมที่ครูแสดงออก

2. นำแบบสังเกตที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้โดยนำไปสังเกตพฤติกรรมของครูที่สอนประจำชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 4 คน โดยใช้ผู้สังเกต 2 คน แล้วนำคะแนนที่ได้จากการสังเกตไปหาค่าความเที่ยงตรง ได้ค่าความเที่ยงตรงของการสังเกต .82 ซึ่งถือว่าแบบสังเกตพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครูมีคุณภาพสามารถนำไปใช้ได้ (Flanders, 1970 : 141)

การสร้างแบบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง

1. ศึกษาทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย เช่น ทฤษฎีพัฒนาการของอีริกสัน (Erikson's theory of Development) ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Theory of of Need Gratification) และงานวิจัยของ สัมพันธ์ บุญเกิด (สัมพันธ์ บุญเกิด 2523) สุมาลี วงศ์ปลุกแก้ว (สุมาลี วงศ์ปลุกแก้ว 2526) สุธะเกียรติ ลิ้มเจริญ (สุทธะเกียรติ ลิ้มเจริญ 2526)

2. วิเคราะห์พฤติกรรมการมีความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย โดยวิธีการ/Critical Incident technique โดยให้ผู้มีประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย จำนวน 26 คน เขียนลักษณะของเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง

3. นำผลการศึกษาและการวิเคราะห์ในข้อ 1 และข้อ 2 นำมาสร้าง นิยามศัพท์เฉพาะของความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย แล้วนำพฤติกรรมมาจัดกลุ่ม ซึ่งมีลักษณะต่าง ๆ 4 ลักษณะ คือ

3.1 การกล้าแสดงออก ได้แก่ การกล้าแสดงความสามารถของ ตนเอง การกล้าซักถามข้อสงสัย การกระทำกิจกรรมโดยไม่ลังเล

3.2 การพึ่งตนเอง ได้แก่ การแก้ปัญหาด้วยตนเอง

3.3 การเป็นตัวของตัวเอง ได้แก่ การมีเหตุผลไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ โดยไม่มีเหตุผล

3.4 การมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การมีมนุษยสัมพันธ์กับคนอื่น การรู้จักช่วยเหลือและร่วมมือกับหมู่คณะ การยอมรับ สถานการณ์ใหม่

4. สร้างแบบวัดความเชื่อมั่นในตนเองโดยยึดพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ได้จัดไว้ เป็นเกณฑ์ และเป็นแนวทางในการเขียนแบบวัดความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก

การหาคุณภาพของแบบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง

1. นำแบบวัดความเชื่อมั่นในตนเองที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ซึ่งประกอบด้วยนักการศึกษา 2 ท่าน ครูที่ทำการสอนในระดับปฐมวัย 3 ท่าน ตรวจสอบรายละเอียดของเนื้อหาและภาษาที่ใช้ให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ปรากฏผล การพิจารณาว่าต้องปรับปรุงในเรื่องต่อไปนี้

1.1 ปรับภาษาให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย

1.2 เปลี่ยนสถานการณ์บางข้อให้เหมาะสมกับสภาพที่เด็กปฐมวัยเคย

พบเห็น

2. นำแบบวัดความเชื่อมั่นในตนเองที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจมาแก้ไขปรับปรุงตามแล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 50 คน

3. คำนวณหาค่าอำนาจจำแนกและค่าความยากง่ายของแบบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง โดยนำแบบวัดจากการทดลองใช้มาตรวจให้คะแนน ทำการวิเคราะห์เป็นรายข้อเพื่อหาความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) โดยใช้เทคนิค 50 % (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2528 : 179 - 181) คัดเลือกข้อที่มีค่าความยากง่ายระหว่าง 20 % ถึง 80 % และค่าอำนาจจำแนก .20 ขึ้นไป ปรากฏว่าได้แบบวัดที่อยู่ในเกณฑ์ใช้ได้ 10 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่ายระหว่าง 54 % - 72 % และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .30 - .70

4. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดโดยใช้สูตร KR - 20 ของคูเคอร์ - ริชาร์ดสัน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2528 : 168) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเท่ากับ .89

5. จัดทำเป็นแบบวัดความเชื่อมั่นในตนเองฉบับสมบูรณ์ 10 ข้อ

6. นำแบบวัดที่หาคุณภาพแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยการสัมภาษณ์เด็ก

รายบุคคล

การสร้างแบบวัดวินัยในตนเอง

1. ศึกษาทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย เช่น งานวิจัยของ กรุณา กิจขยัน (กรุณา กิจขยัน 2517) ภัทรา นิคมานนท์ (ภัทรา นิคมานนท์ 2515) และทฤษฎี พัฒนาการทางจริยธรรม (ดวงเดือน พันธมนาวิน 2523)

2. วิเคราะห์พฤติกรรมการณ์มีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยโดยวิธีการ Critical Incident technique โดยให้ผู้มีประสบการณ์ในการสอน ระดับปฐมวัย จำนวน 26 คน เขียนลักษณะของเด็กที่มีวินัยในตนเอง

3. นำผลการศึกษาและการวิเคราะห์ในข้อ 1 และข้อ 2 มาสร้าง นิยามศัพท์เฉพาะของวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยแล้วนำพฤติกรรมมาจัดกลุ่มซึ่งมี ลักษณะต่าง ๆ 4 ลักษณะ คือ

3.1 การตั้งใจทำงาน หมายถึง การทำงานที่ได้รับมอบหมาย ให้เสร็จสิ้น ได้แก่ การไม่เล่นในเวลาทำงาน

3.2 เคารพสิทธิของผู้อื่น หมายถึง การรู้ถึงสิทธิของตนเอง ไม่หยิบของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต

3.3 การตรงต่อเวลา หมายถึง การปฏิบัติตามกิจกรรมต่าง ๆ ตาม เวลาที่กำหนด ได้แก่ การเข้าแถว

3.4 การปฏิบัติตามระเบียบของห้องเรียน หมายถึง การปฏิบัติตามกฎที่ตกลงกันไว้ในห้องเรียน ได้แก่ การเก็บของเล่นหลังจากเล่นเสร็จทุกครั้ง การทิ้งขยะลงถังขยะ

4. สร้างแบบวัดวินัยในตนเองโดยยึดพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ได้จัดไว้เป็นเกณฑ์

การหาคุณภาพของแบบวัดวินัยในตนเอง

1. นำแบบวัดวินัยในตนเองที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ซึ่ง ประกอบด้วยนักการศึกษาปฐมวัย 2 ท่าน คือ

รองศาสตราจารย์ วราภรณ์ รักวิจัย อาจารย์โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

อาจารย์เน่งน้อย แจ่งศิริกุล อาจารย์โรงเรียนอนุบาลสมุทรสงคราม

ครูที่ทำการสอนระดับปฐมวัย 3 ท่าน คือ

อาจารย์กัญญา เกตุกล้า อาจารย์โรงเรียนอนุบาลสามเสน
 อาจารย์สุนีย์ เพ็ญชัย อาจารย์โรงเรียนอนุบาลละอออุทิศ
 อาจารย์นันทนา จันทรเรือง อาจารย์โรงเรียนอนุบาลละอออุทิศ

ตรวจสอบรายละเอียดของเนื้อหาและภาษาที่ใช้ให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ปรากฏผลการพิจารณาว่าต้องปรับปรุงในเรื่องต่อไปนี้

- 1.1 ปรับการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย
- 1.2 จัดลำดับข้อความให้เหมาะสมตามเวลาที่เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้น
2. นำแบบวัดวินัยในตนเองที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจมาแก้ไขปรับปรุงแล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 50 คน
3. คำนวณหาค่าอ่านจากจำแนกและค่าความยากง่ายของแบบวัดวินัยในตนเอง โดยนำแบบวัดจากการทดลองใช้มาตรวจให้คะแนน ทำการวิเคราะห์เป็นรายข้อเพื่อหาความยากง่าย (P) และค่าอ่านจากจำแนก (r) โดยใช้เทคนิค 50 % (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2528 : 179 - 181) คัดเลือกข้อที่มีค่าความยากง่ายระหว่าง 20 % ถึง 80 % และค่าอ่านจากจำแนก .20 ขึ้นไป ปรากฏว่าได้แบบวัดที่อยู่ในเกณฑ์ใช้ได้ 10 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่ายระหว่าง 42 % - 76 % และมีค่าอ่านจากจำแนกอยู่ระหว่าง .38 - .61
4. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดโดยใช้สูตร KR - 20 ของคูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2528 : 168) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเท่ากับ .87
5. จัดทำเป็นแบบวัดวินัยในตนเองฉบับสมบูรณ์ 10 ข้อ
6. นำแบบวัดที่หาคุณภาพแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยการสัมภาษณ์เด็ก

เป็นรายบุคคล

การรวบรวมข้อมูล

1. การฝึกการสังเกตพฤติกรรมของครูก่อนเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้ชี้แจงและทำความเข้าใจเกี่ยวกับขอบข่ายการสังเกตพฤติกรรมครู ตลอดจนความสำคัญของการสังเกต แก่ผู้ช่วยวิจัย และได้ร่วมกันศึกษาข้อความแต่ละรายการของแบบสังเกตพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางจนเข้าใจแจ่มแจ้งทดลองตีความหมายของพฤติกรรมที่ครูแสดงออก จนแน่ใจว่าเข้าใจถูกต้องตรงกัน จึงนำแบบสังเกตไปทดลองใช้กับครูที่สอนระดับปฐมวัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน เพื่อฝึกฝนการสังเกตของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ในด้านความเข้าใจข้อความ ความไว ความเที่ยงตรง และความเชื่อมั่นในการสังเกต นอกจากนั้นได้บันทึกเสียงพฤติกรรมที่เป็นคำพูดไว้ด้วย เพื่อนำมาทดลองฝึกบันทึกข้อมูลจากเครื่องบันทึกเสียงอีกครั้งหนึ่ง เมื่อเห็นว่ามีทักษะพอสมควรแล้วจึงได้ทำการทดลองใช้แบบสังเกตเพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสังเกต โดยสังเกตครูที่ทำการสอนประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลลพบุรี จังหวัดลพบุรี จำนวน 3 คน ขณะที่ทำการสังเกต ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ต่างก็แปลความพฤติกรรมและจดบันทึกโดยมิได้ปรึกษากัน แล้วนำคะแนนของพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครูทั้ง 3 คน ไปคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของการสังเกตตามสูตรของ Scott's Coefficient

(ลำน สายยศ และอังคณา สายยศ 2528 : 185) ดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าความเชื่อมั่นของการสังเกตพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครู

ครูคนที่	ผู้วิจัย	ผู้ช่วยวิจัย	ร้อยละ ของผู้วิจัย	ร้อยละ ของผู้ช่วย	ร้อยละของ ความแตกต่าง	ค่าความเชื่อมั่น
1	16	16	40.00	38.10	1.90	
2	14	16	35.00	38.00	3.10	
3	10	16	25.00	23.80	1.20	
รวม	40	42	100	100	6.20	.91

แฟลนเดอร์ส (Flanders. 1970 : 141) กล่าวว่า ค่าความเชื่อมั่นที่ได้จากสูตร Scott's Coefficient จะมีค่าแปรผันอยู่ระหว่าง 0.00 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.85 ขึ้นไป จึงจำเป็นที่ยอมรับ ส่วน โอเบอร์ (สมชาติ เทศแฮม 2522 : 26 อ้างอิงมาจาก Ober. 1971 : 85) มีความเห็นว่าการสังเกตซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปนั้นมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.70 ขึ้นไป และในการฝึกการสังเกตได้ค่าความเชื่อมั่นเพียง 0.60 ก็ถือว่า มีทักษะเพียงพอแล้ว ดังนั้นค่าความเชื่อมั่นของการสังเกตที่ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้จากการสังเกตพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครู คือ .91 แสดงว่า การสังเกตของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยมีความแม่นยำและเที่ยงตรงเพียงพอที่จะนำแบบสังเกตไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้

2. ผู้วิจัยนำหนังสือราชการจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลถึงผู้อำนวยการการประถมศึกษา

จังหวัดลพบุรี และผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลลพบุรี เพื่อขออนุญาตในการสังเกต
พฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครูที่สอนประจำชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาล
ลพบุรี จังหวัดลพบุรี

3. การดำเนินการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเข้าไปสังเกต
พฤติกรรมของครูในชั้นเรียนอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 7 คน คนละ 14 ครั้ง ครั้งละ
30 นาที การรวบรวมข้อมูลและบันทึกพฤติกรรมครูตามที่สังเกตพบ กระทำโดยตรวจ
สอบตามรายการพฤติกรรมในแบบสังเกตว่าครูแสดงพฤติกรรมตามรายการนั้น ๆ หรือไม่
ถ้าแสดงก็ทำเครื่องหมาย ✓ ที่ช่องปฏิบัติ พร้อมกันนั้นก็เขียนบันทึกย่อเกี่ยวกับ
พฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครูไว้ด้วย โดยใช้เวลาในการรวบรวมข้อมูลตั้งแต่
วันที่ 11 มกราคม 2531 ถึงวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2531

4. หลังจากการสังเกตพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครูแล้ว นำ
คะแนนพฤติกรรมครูที่ได้จากการสังเกตมาเรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำ แล้วจึงเลือกครู
ที่ได้คะแนนสูงสุด 1 คน และครูที่ได้คะแนนต่ำสุด 1 คน ครูที่ได้คะแนนสูงสุดคือครูที่
มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง ครูที่ได้คะแนนต่ำสุดคือครูที่
มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลาง ดังตาราง 3 หลังจากนั้นจึงทำ
การวัดความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองของนักเรียนในแต่ละห้องของครูทั้ง 2 คน
โดยการสัมภาษณ์เด็กเป็นรายบุคคล ใช้เวลาในการทดสอบระหว่างวันที่ 1 มีนาคม
2531 ถึงวันที่ 4 มีนาคม 2531

ตาราง 3 คะแนนการสังเกตพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครูเรียงลำดับ
จากมากไปหาน้อย

ครูผู้สอนประจำชั้นอนุบาลปีที่ 2	ลำดับที่	คะแนนรวม	ร้อยละ
คนที่ 5	1	237	80.61
คนที่ 2	2	129	43.88
คนที่ 6	2	129	43.88
คนที่ 3	4	122	41.50
คนที่ 4	5	144	33.78
คนที่ 1	6	90	30.61
คนที่ 7	7	51	17.35

5. นำคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การจัดกระทำข้อมูล

- นำแบบวัดความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองมาตรวจให้คะแนน
ถ้าตอบถูกต้องตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ให้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดให้ 0 คะแนน
- หาค่าสถิติพื้นฐาน คือค่าคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยใน
ตนเองโดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-way Analysis
of Variance)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง และแบบวัดวินัยในตนเอง โดยใช้สูตร KR - 20 จากสูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2528 : 168)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum P_q^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ r_{tt} แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง และแบบวัดวินัยในตนเอง

n แทน จำนวนข้อสอบ

P แทน สัดส่วนของผู้ทำได้ในข้อหนึ่ง ๆ $\frac{\text{จำนวนคนที่ทำได้}}{\text{จำนวนคนทั้งหมด}}$

q แทน สัดส่วนของผู้ทำผิดในข้อหนึ่ง ๆ คือ

S_t^2 แทน ความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

2. หาค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเอง (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2528 : 180)

$$r = \frac{R_u - R_L}{\frac{N}{2}}$$

เมื่อ r แทน ค่าอำนาจจำแนก

R_u แทน จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกในกลุ่มเก่ง

R_L แทน จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกในกลุ่มอ่อน

N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

3. ทดสอบความแปรปรวนแบบสองทาง (นิภา ศรีไพโรจน์ 2528 :

222)

Source of Variation	df	SS	MS	F
พฤติกรรมทางวาจาและ ท่าทางของครู	$r - 1$	SSR	$MSR = \frac{SSR}{r-1}$	$F = \frac{MSR}{MSE}$
การอบรมเลี้ยงดู	$c - 1$	SSC	$MSC = \frac{SSC}{c-1}$	$F = \frac{MSC}{MSE}$
ปฏิสัมพันธ์ Error	$(r-1)(c-1)$ $rc(n-1)$	$SS(RC)$ SSE	$MS(RC) = \frac{SS(RC)}{(r-1)(c-1)}$ $MSE = \frac{SSE}{rc(n-1)}$	$F = \frac{MS(R)}{MSE}$
Total	$rcn-1$	SST		

4. การเปรียบเทียบพหุคูณโดยวิธี นิวแมน - คูลล์ (Newman - keuls)

(ลวัน สายยศ และอังคณา สายยศ 2528 : 113)

$$W = q(\alpha; r, df) \sqrt{\frac{MS_E}{\tilde{n}}}$$

5. การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวิธีการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2528 : 171)

$$a = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ a คือค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

n คือจำนวนข้อของเครื่องมือวัด

S_i^2 คือคะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ

S_t^2 คือคะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือวัดนั้นทั้งหมด

6. หาดัชนีความสอดคล้องของการสังเกต จากสูตร Scott's Coefficient (วิเชียร เกตุสิงห์ 2526 : 125)

$$\eta = \frac{Po - Pe}{1 - Pe}$$

เมื่อ Po แทน ความแตกต่างระหว่าง 1.00 กับผลรวมของสัดส่วนของความแตกต่างระหว่างผู้สังเกต 2 คน

Pe แทน ผลบวกของกำลังสองของค่าสัดส่วนของความถี่จากลักษณะที่สังเกตได้สูงสุด กับค่าที่สูงรองลงมา โดยจะเลือกเอาจากผลของการสังเกตคนหนึ่งก็ได้

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอเป็นลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ผลการศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

1.1 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน และอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน

1.2 วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

1.3 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและแบบเข้มงวดที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ผลการศึกษาวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

2.1 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน และอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน

2.2 วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

2.3 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและแบบเข้มงวดและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
S^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนน
SS	แทน	ผลบวกกำลังสอง
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสอง
df	แทน	ขั้นแห่งความอิสระ
F	แทน	อัตราส่วนค่าวิกฤติที่พิจารณาจากค่าตาราง
*	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ผลการศึกษาคำเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

ดังรายละเอียดในตาราง 4 ถึงตาราง 9

ตาราง 4 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน

ความเชื่อมั่นในตนเอง พฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครู	N	$\bar{X}$	SD
พฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครู แบบเด็กเป็นศูนย์กลาง	15	8.07	1.03
พฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครู แบบครูเป็นศูนย์กลาง	15	7.40	1.2

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 4 แสดงว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบเด็กเป็นศูนย์กลางมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลาง

ตาราง 5 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน

ความเชื่อมั่นในตนเอง พฤติกรรมทางวาจาและท่าทาง	N	$\bar{X}$	SD
พฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครูแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง	15	7.80	1.61
พฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครูแบบครูเป็นศูนย์กลาง	15	5.00	1.73

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 5 แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดที่อยู่ใน ชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบเด็กเป็นศูนย์กลางมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลาง

ตาราง 6 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย
ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และแบบเข้มงวดที่อยู่ในชั้นเรียนของครู
ที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบเด็กเป็นศูนย์กลางและแบบครูเป็นศูนย์กลาง

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
การอบรมเลี้ยงดู (ก)	1	26.667	26.667	13.462**
พฤติกรรมของครู (ข)	1	45.067	45.067	22.750**
ปฏิสัมพันธ์ (ก x ข)	1	17.067	17.067	8.615**
ความคลาดเคลื่อน	56	110.933	1.981	

$$F_{.01} : (1, 56) = 7.08$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 6 แสดงว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันมีความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเด็กปฐมวัยที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกันมีความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังพบว่าทั้งการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองและพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครูมีผลร่วมกันต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เพื่อศึกษาว่า การอบรมเลี้ยงดูและพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครูที่แตกต่างกัน 4 กลุ่ม คู่ใดมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญจึงทำการทดสอบอัตราส่วนค่า F ต่อไป

ตาราง 7 เปรียบเทียบความแตกต่างของความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน 2 แบบ คือ แบบใช้เหตุผลและแบบเข้มงวด ที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของแบบครูเป็นศูนย์กลาง และแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง

ความเชื่อมั่นในตนเอง พฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครู	SS	df	MS	F
แบบครูเป็นศูนย์กลาง	43.1	1		** 21.807
แบบเด็กเป็นศูนย์กลาง	0.526	1		0.265
ภายในหมู่ (W cell)	110.933	56	1.981	

$$F .01 ; (1,28) = 7.64$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 7 แสดงว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลางมีความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบเด็กเป็นศูนย์กลางมีความเชื่อมั่นในตนเองไม่แตกต่างกัน

จากสมมติฐานข้อ 1 ที่ตั้งไว้ว่า เด็กปฐมวัยที่อยู่ในชั้นเรียนเดียวกันและได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันมีความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกัน ปรากฏว่าผลการศึกษาสอดคล้องกับสมมติฐานเฉพาะเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลางเท่านั้น

ตาราง 8 เปรียบเทียบความแตกต่างของความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่
ได้รับการอบรมเลี้ยงดู 2 แบบ คือ แบบใช้เหตุผล และแบบเข้มงวด ที่อยู่ในชั้นเรียน
ของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน 2 แบบ คือ แบบครูเป็นศูนย์กลาง
และแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง

ความเชื่อมั่นในตนเอง วิธีการอบรมเลี้ยงดู	SS	df	MS	F
การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล	3.326	1	3.326	1.678
การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด	58.8	1	58.8	29.681
ภายในหมู่ (W cell)	110.933	56	1.981	

$$F .01 ; (1,28) = 7.64$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 8 แสดงว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรม
เลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน
2 แบบ คือ แบบครูเป็นศูนย์กลางและแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง มีความเชื่อมั่นในตนเอง
ไม่แตกต่างกัน และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดที่อยู่ในชั้นเรียนของ
ครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน 2 แบบ มีความเชื่อมั่นในตนเอง
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 จากสมมติฐานข้อ 2 ที่ตั้งไว้ว่าเด็กปฐมวัยที่
ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเดียวกันและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทาง

แตกต่างกันมีความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกัน ปรากฏว่าผลการศึกษาสอดคล้องกับสมมติฐานเฉพาะเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด และอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกันเท่านั้น

ตาราง 9 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคู่ของความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู 2 แบบ คือ แบบใช้เหตุผล และแบบเข้มงวดที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลางและแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง

		กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 4	r	$q_{.99}(r, 56)$ $\sqrt{MS_w \sqrt{n}}$
อบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด อยู่ในชั้นเรียนแบบครูเป็น ศูนย์กลาง (1)	5.0	-	2.4	3.80	3.07	4	1.669
อบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล อยู่ในชั้นเรียนแบบครูเป็น ศูนย์กลาง (2)	7.40	-	-	0.40	0.67	3	1.553
อบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด อยู่ในชั้นเรียนแบบเด็กเป็น ศูนย์กลาง (3)	7.80	-	-	-	0.27	2	1.365
อบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล อยู่ในชั้นเรียนแบบเด็กเป็น ศูนย์กลาง (4)	8.07	-	-	-	-		

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 9 สรุปได้ว่า

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดและแบบใช้เหตุผลในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลางมีความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลาง และแบบเด็กเป็นศูนย์กลางมีความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลาง และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบเด็กเป็นศูนย์กลางมีความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 3 ที่ตั้งไว้ว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน และอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกันมีความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกัน

ไม่พบความแตกต่างของความเชื่อมั่นในตนเองระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและแบบเข้มงวดที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง มีความเชื่อมั่นในตนเองไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ผลการศึกษาวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ดังรายละเอียด
ในตาราง 10 ถึงตาราง 15

ตาราง 10 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรม
เลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทาง
แตกต่างกัน

วินัยในตนเอง	N	$\bar{X}$	SD
พฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครู			
พฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครูแบบเด็กเป็น ศูนย์กลาง	15	8.47	1.13
พฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครูแบบครูเป็น ศูนย์กลาง	15	7.47	1.51

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 10 แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรม
เลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบเด็ก
เป็นศูนย์กลางมีวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลที่
อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลาง

ตาราง 11 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรม
เลี้ยงดูแบบเข้มงวดและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทาง
แตกต่างกัน

วินัยในตนเอง	N	$\bar{X}$	SD
พฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครู			
พฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครูแบบเด็กเป็น ศูนย์กลาง	15	8.07	1.16
พฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครูแบบครูเป็น ศูนย์กลาง	15	5.40	1.92

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 11 แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรม
เลี้ยงดูแบบเข้มงวดที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบเด็กเป็น
ศูนย์กลาง มีวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดที่อยู่
ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลาง

ตาราง 12 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และแบบเข้มงวดที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบเด็กเป็นศูนย์กลางและแบบครูเป็นศูนย์กลาง

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
การอบรมเลี้ยงดู (1)	1	22.817	22.817	10.74 ^{**}
พฤติกรรมของครู (2)	1	50.417	50.417	23.52 ^{**}
ปฏิสัมพันธ์ (ก x ข)	1	10.417	10.417	4.86 [*]
ความคลาดเคลื่อน	56	120	2.143	

$$F_{.01} : (1, 56) = 7.08$$

$$F_{.05} : (1, 56) = 4.00$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 12 แสดงว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันมีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเด็กปฐมวัยที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน มีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 นอกจากนั้นยังพบว่าทั้งการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองและพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครูที่มีผลร่วมกันต่อวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เพื่อศึกษาว่าการอบรมเลี้ยงดูและพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครูที่แตกต่างกัน 4 กลุ่ม คูใดมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ จึงทำการทดสอบความแตกต่างของอัตราส่วนค่า F ต่อไป

ตาราง 13 เปรียบเทียบความแตกต่างของวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน 2 แบบ คือ แบบใช้เหตุผล และแบบเข้มงวด ที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลาง และแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง

วินัยในตนเอง พฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครู	SS	df	MS	F
แบบครูเป็นศูนย์กลาง	32.036	1	32.036	13.276**
แบบเด็กเป็นศูนย์กลาง	1.20	1	1.20	0.559
ภายในหมู่ (W cell)	120	56	2.143	

$$F_{.01; (1,28)} = 7.64$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 13 แสดงว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลาง มีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบเด็กเป็นศูนย์กลางมีวินัยในตนเองไม่แตกต่างกัน จากสมมติฐานข้อ 1 ที่ตั้งไว้ว่า เด็กปฐมวัยที่อยู่ในชั้นเรียนเดียวกันและได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันมีความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกัน ปรากฏว่าผลการศึกษาสอดคล้องกับสมมติฐานเฉพาะเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน และอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลางเท่านั้น

ตาราง 14 เปรียบเทียบความแตกต่างของวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการ
อบรมเลี้ยงดู 2 แบบ คือ แบบใช้เหตุผล และแบบเข้มงวด ที่อยู่ในชั้นเรียนของ
ครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน 2 แบบ คือ แบบครูเป็นศูนย์กลาง
และแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง

วินัยในตนเอง วิธีการอบรมเลี้ยงดู	SS	df	MS	F
การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล	7.499	1	7.499	3.499
การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด	53.33	1	53.33	22.101
ภายในหมู่ (W cell)	120	56	2.143	**

$$F .01 ; (1,28) = 7.64$$

$$F .05 ; (1,28) = 4.20$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 14 แสดงว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรม
 เลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน
 2 แบบ คือ แบบครูเป็นศูนย์กลาง และแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง มีวินัยในตนเองไม่
 แตกต่างกัน และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดที่อยู่ในชั้นเรียนของครู
 ที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน 2 แบบ มีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่าง
 มีนัยสำคัญที่ระดับ .01 จากสมมติฐานข้อ 2 ที่ตั้งไว้ว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรม
 เลี้ยงดูแบบเดียวกัน และอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทาง
 แตกต่างกัน มีความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกัน ปรากฏว่าผลการศึกษาสอดคล้อง
 กับสมมติฐานเฉพาะเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดและอยู่ในชั้นเรียน
 ของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกันเท่านั้น

ตาราง 15 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคู่ของความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู 2 แบบ คือ แบบใช้เหตุผล และแบบเข้มงวดที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลาง และแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง

	$\bar{X}$	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 4	r	$q_{.99}(r, 56)\sqrt{MS_w\sqrt{n}}$
		5.40	7.47	8.07	8.47		
อบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดอยู่ในชั้นเรียนแบบครูเป็นศูนย์กลาง (1)	5.40	—	2.07	2.67	3.07	4	1.738
อบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลอยู่ในชั้นเรียนแบบครูเป็นศูนย์กลาง (2)	7.47	—	—	0.60	1.0	3	1.617
อบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดอยู่ในชั้นเรียนแบบครูเป็นศูนย์กลาง (3)	8.07	—	—	—	0.40	2	1.421
อบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลอยู่ในชั้นเรียนแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง (4)	8.47	—	—	—	—		

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดและแบบใช้เหตุผลที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลางมีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลางและแบบเด็กเป็นศูนย์กลางมีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลางและเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบเด็กเป็นศูนย์กลางมีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 3 ที่ตั้งไว้ว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกันมีวินัยในตนเองแตกต่างกัน

ไม่พบความแตกต่างของวินัยในตนเองระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและแบบเข้มงวดที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบเด็กเป็นศูนย์กลางมีวินัยในตนเองไม่แตกต่างกัน

๑๖

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน และอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน ซึ่งจะเป็นแนวทางให้ผู้ปกครอง ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กร่วมกันจัดสภาพแวดล้อม และประสบการณ์ที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาบุคลิกภาพของตนเองให้เหมาะสมต่อไป

✓ ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบระดับความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่อยู่ในชั้นเรียนเดียวกัน และได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและแบบเข้มงวด
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่อยู่ในชั้นเรียนของครูซึ่งมีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลางและแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับความเชื่อมั่นในตนเอง วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน และอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน และอยู่ในชั้นเรียนเดียวกัน มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีวินัยในตนเองแตกต่างกัน
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเดียวกันและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกันมีความเชื่อมั่นในตนเองมีวินัยในตนเองแตกต่างกัน

3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน และอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางต่างกัน มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีวินัยในตนเองแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยที่กำลังเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 3 ปีการศึกษา 2530 โรงเรียนอนุบาลลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี มีจำนวนทั้งสิ้น 251 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ เด็กปฐมวัยที่กำลังเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 3 ปีการศึกษา 2530 โรงเรียนอนุบาลลพบุรี จังหวัดลพบุรี จำนวน 60 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย

1. แบบสอบถามวิธีการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง
2. แบบสังเกตพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครู
3. แบบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง
4. แบบวัดวินัยในตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความเชื่อมั่นในตนเอง วินัยในตนเอง ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 2 แบบ และอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางทั้ง 2 แบบ
2. วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเอง
3. เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยของความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 2 แบบ และอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางทั้ง 2 แบบ โดยใช้วิธีของนิวแมน - คูลส์ (Newman - Keuls) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2528 : 113)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและแบบเข้มงวดที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลาง มีความเชื่อมั่นในตนเองมีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและแบบเข้มงวดที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบเด็กเป็นศูนย์กลางมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีวินัยในตนเองไม่แตกต่างกัน
3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลาง และแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีวินัยในตนเองไม่แตกต่างกัน
4. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลางและแบบเด็กเป็นศูนย์กลางมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลาง และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลาง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีวินัยในตนเองไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. เปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบเดียวกัน

1.1 จากผลการศึกษาค้นพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันซึ่งมี 2 แบบ คือ แบบใช้เหตุผลและแบบเข้มงวด และอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลาง มีความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล มีความเชื่อมั่นในตนเองและมีวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การที่พ่อแม่ยอมรับเด็กเปิดโอกาสเด็กได้แสดงความคิดเห็น ช่วยเหลือเมื่อเด็กมีปัญหา และใช้การอธิบายอย่างเหมาะสมกับเด็ก ส่งผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพทั้งสองด้านนี้ของเด็ก ดังที่ละม้ายมาศ สรทัตต์ (ละม้ายมาศ สรทัตต์ 2510 : 1) กล่าวว่าบุคลิกภาพโดยรวมของบุคคลนั้น

ส่วนใหญ่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูทางบ้านและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลได้รับตั้งแต่วัยทารกและวัยเด็ก แม้เมื่อเจริญวัยขึ้นบุคคลนั้นจะมีประสบการณ์เพิ่มขึ้นอีกมาก แต่ประสบการณ์เหล่านั้นไม่มีอิทธิพลลึกซึ้งไปถึงประสบการณ์เดิมที่เป็นรากฐานที่สะสมมาตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ไมเออร์ (Maier, 1969 : 175 - 176) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูว่า การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่มีอิทธิพลสำคัญยิ่งต่อชีวิตของเด็ก พ่อแม่จะเป็นตัวแทนของสังคมที่ดีในการช่วยเหลือเด็กให้เรียนรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ แต่เมื่อเด็กเติบโตขึ้น และเริ่มเข้าโรงเรียนสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กเปลี่ยนแปลงไปเด็กจะมีปฏิสัมพันธ์กับครูตลอดจนเพื่อนเด็กด้วยกัน วิธีการที่ครูอบรมสั่งสอนจึงมีผลต่อพัฒนาการต่าง ๆ ของเด็ก เมื่อเด็กมาจากครอบครัวที่อบรมเลี้ยงดูต่างกัน เด็กมีพื้นฐานของความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองแตกต่างกัน จึงเป็นหน้าที่ของครูที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองมีโอกาสดำเนินการพัฒนาให้เพิ่มมากขึ้น โดยการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้เด็กมีโอกาสดำเนินการแสดงความสามารถหรือกระทำกิจกรรมโดยอิสระโดยเฉพาะเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดนั้น เด็กต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ผู้ปกครองเห็นว่าดีและเหมาะสมเด็กขาดโอกาสที่จะได้แสดงความคิดเห็น เมื่อเด็กมาโรงเรียนและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่ไม่เปิดโอกาสให้แสดงออกเช่นเดียวกัน จึงทำให้เด็กไม่เกิดการพัฒนาศักยภาพที่เหมาะสม

ฟีเลลา (Fillella, 1975 : 19) กล่าวว่า ห้องเรียนที่มีครูเป็นศูนย์กลางนั้นเป็นกระบวนการที่ตรงกันข้ามกับลักษณะการเรียนรู้ เพราะการเรียนรู้คือการให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ บรีค (Brick, 1967 : 787 - 788) ที่ได้แสดงความคิดเห็นว่า การจัดการศึกษาที่เน้นควรให้

นักเรียนได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง เพื่อให้ นักเรียนเรียนรู้วิธีปรับตัวให้เข้ากับสังคมและมีโอกาสพัฒนาตนเองได้เต็มที่ แต่การที่ครูมีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลางนั้น ครูจะเป็นแหล่งความรู้ทั้งหมด มีอำนาจควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนให้เป็นไปตามกรอบที่ครูต้องการ ปฏิบัติกิจกรรมทุกอย่างตามคำสั่งครูและจากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า ครูใช้คำชมเชยสำหรับเด็กยังมีอยู่น้อย ซึ่งตามหลักจิตวิทยาถือว่า การชมเชยจะทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้น ดังที่ เสรี

เกียรติบรรลือ (เสรี เกียรติบรรลือ 2522 : 34) กล่าวว่า การชมเชยเด็กในเรื่องความสำเร็จในการทำงานหรือทำกิจกรรมจะทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ดังเช่นจากการศึกษาของ นำทรัพย์ จันทน์หอม (นำทรัพย์ จันทน์หอม 2515 : 60) พบว่า ถ้านักเรียนรู้สึกพอใจและสบายใจในการกระทำของครูหรือพฤติกรรมที่ครูแสดงออกต่อตนเองและเพื่อนแล้ว พฤติกรรมนั้นของครูจะช่วยสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้แก่เด็ก แสดงว่าการที่ครูใช้วิธีตำหนิหรือวิจารณ์เด็กนั้น ไม่ได้ก่อให้เกิดผลดีต่อพฤติกรรมของเด็ก จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า

*ครูเป็นบุคคลสำคัญรองลงมาจากพ่อแม่ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเด็กในอันที่จะเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองให้เกิดขึ้นกับเด็ก ถึงแม้ว่าเด็กจะมาจากครอบครัวที่แตกต่างกันมีพื้นฐานของการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน แต่ถ้าครูทำหน้าที่เป็นผู้ประสานความแตกต่างนั้นโดยเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนได้แสดงออกทั้งความคิดเห็นและการกระทำตลอดจนช่วยกระตุ้นให้เด็กที่มีข้อเสียเปรียบมีโอกาสพัฒนาตนเองให้เท่าเทียมกับเพื่อน ๆ แล้ว บุคลิกภาพที่ไม่เหมาะสมคือ การขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และการขาดวินัยในตนเองซึ่งเป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่หรือผู้ปกครองก็ไม่น่าจะเป็นตัวจำกัดการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กได้ ถ้าเด็กได้รับการสร้างเสริมสิ่งเหล่านี้จากครูซึ่งสามารถจัดกิจกรรมและประสบการณ์เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ตามธรรมชาติและความสนใจ

1.2 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน 2 แบบ คือแบบใช้ เหตุผลและแบบเข้มงวด และอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทาง แบบเด็กเป็นศูนย์กลาง มีความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองไม่แตกต่างกัน ผล การศึกษาในข้อนี้สรุปได้ว่าการที่เด็กปฐมวัยทั้ง 2 กลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน มีความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองไม่แตกต่างกันนั้น เกิดจากพฤติกรรมของครู เพราะครูที่มีลักษณะแบบเด็กเป็นศูนย์กลางนั้นเป็นพฤติกรรมที่เด็กพึงพอใจและประทับใจ ในทางบวก ดังเช่น จากการศึกษาของ วิรัตน์ เลานวิวัฒน์ (วิรัตน์ เลานวิวัฒน์ 2527 : 68 - 84) พบว่า พฤติกรรมครูที่นักเรียนประทับใจในทางบวก คือ มี จิตวิทยาดีให้การเสริมแรงและกำลังใจแก่เด็ก และให้โอกาสเด็กในการแก้ไขข้อบกพร่อง ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ ทิศนา ขัมมณี (ทิศนา ขัมมณี 2527 : 883 - 912) และ สาโรช บัวศรี (สาโรช บัวศรี 2513 : 27 - 29) ที่กล่าวว่า ครูนั้นต้อง ศึกษาเด็กให้เข้าใจอย่างลึกซึ้ง รู้จักให้กำลังใจและลงโทษได้อย่างเหมาะสม มีความเป็นกันเอง พยายามสร้างลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก เพราะหน้าที่ของครูมิใช่ เป็นเพียงผู้สอนหนังสือแต่เป็นผู้สอนคน ซึ่งจะต้องมีความเกี่ยวข้องกับความรู้สึก เจตคติ และพฤติกรรมของผู้เรียนโดยตรง ครูจึงต้องมีความเข้าใจในตัวเด็ก ถึงแม้ว่าเด็กจะมีพื้นฐานในเรื่องของความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองแตกต่างกันซึ่งเป็นผลมา จากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง แต่ครูสามารถช่วยเหลือให้เด็กทั้ง 2 กลุ่ม มีโอกาสได้รับการส่งเสริมและพัฒนาบุคลิกภาพโดยเท่าเทียมกัน จึงทำให้เด็กปฐมวัย ที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมแบบเด็กเป็นศูนย์กลางสามารถปรับตัวและเกิดการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายในตัวเด็กเองได้สำหรับในเรื่องนี้ ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา 2506 : 66 - 70) ได้กล่าวว่า เมื่อใด ก็ตามที่นักเรียนเกิดความรู้สึกว่าครูยอมรับในตัวเขาและเชื่อว่าเขามีความสามารถเมื่อนั้น นักเรียนย่อมพร้อมมากขึ้นที่จะให้ความร่วมมือกับครูและยอมรับคำแนะนำตักเตือน

จากแนวคิดและผลการวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมของครูมีผลอย่างมากต่อการเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียน ไม่ว่าครูจะใช้พฤติกรรมทางวาจาหรือท่าทางย่อมส่งผลต่อตัวเด็กทั้งสิ้น โดยเฉพาะเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นวัยที่กำลังมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพในด้านความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเอง การที่ครูแสดงพฤติกรรมที่ยอมรับเด็กให้โอกาสเด็กในการแสดงความคิดเห็นและแสดงให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าครูเป็นเพื่อนเด็กพร้อมที่จะช่วยเหลือ เมื่อเด็กมีปัญหาทำให้เด็กปฐมวัยที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบเด็กเป็นศูนย์กลางเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และวินัยในตนเองกล้าที่จะแสดงออกและเลิกพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของตนเองลงพร้อมกับเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่จะช่วยส่งเสริมให้ตนเองมีความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองมากขึ้น จึงทำให้บุคลิกภาพทั้ง 2 ด้านของเด็ก ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันและอยู่ในชั้นเรียนเดียวกัน ไม่แตกต่างกัน

2. เปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเดียวกัน และอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน

2.1 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบเด็กเป็นศูนย์กลางมีความเชื่อมั่นในตนเอง และวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลางอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลจากการวิจัยข้อนี้ อาจกล่าวได้ว่าบุคลิกภาพทั้ง 2 ด้านนี้ของเด็ก เป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ หรือผู้ปกครองที่มีความเข้าใจจิตวิทยาสำหรับเด็กเป็นอย่างดี เพราะบุคลิกภาพ และพัฒนาการของมนุษย์ขึ้นอยู่กับ การอบรมเลี้ยงดูมาตั้งแต่วัยเด็ก เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้วยความรักความอบอุ่น จะมีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถปรับตัว

และสร้างสัมพันธ์ภาพกับคนอื่น ๆ ได้ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลนี้ สเตนท์และ
 มิตเชลล์ (อีจธรา สุซารมณ และคณะ 2528 : 11 อ้างอิงมาจาก Staines
 and Mitchell. 1978) เรียกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบพัฒนาทางจิตใจ ซึ่ง
 มีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพในด้านความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก สำหรับในเรื่องนี้
 วราภรณ์ รักวิจัย (2528 : 14 - 17) ได้กล่าวถึงผลของการอบรมเลี้ยงดูแบบ
 ใช้เหตุผลว่าจะส่งเสริมให้เด็กมีคุณลักษณะดังนี้คือ เป็นตัวของตัวเอง มีเหตุผล
 มีความรับผิดชอบ สามารถปรับตัวได้ดีและกล้าแสดงออกอย่างมั่นใจ มีความเชื่อมั่น
 ในตนเองสูง ซึ่งสอดคล้องกับ มุสเสน (Mussen. 1969 : 513 - 514)
 ได้ศึกษาการฝึกวินัยให้แก่เด็กพบว่า การฝึกวินัยโดยการให้ความรักจะส่งเสริมพัฒนาการ
 ในด้านความรับผิดชอบ

อย่างไรก็ตาม แม้เด็กจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้องและมีการส่งเสริม
 ความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองจากครอบครัวแล้ว แต่เมื่อมาอยู่ในชั้นเรียน
 ของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางที่แตกต่างกัน ก็มีผลทำให้ความเชื่อมั่น
 ในตนเองและวินัยในตนเองของเด็กทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกัน โดยเด็กปฐมวัยที่อยู่ใน
 ชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมแบบเด็กเป็นศูนย์กลางมีความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยใน
 ตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมแบบครูเป็นศูนย์กลาง
 ถึงแม้ว่าจะไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ก็ชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมของครูนั้นมีความสำคัญต่อ
 พฤติกรรมของเด็กปฐมวัยมาก ในการที่จะช่วยส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เพิ่ม
 มากขึ้น แม้พื้นฐานที่เด็กได้รับจากครอบครัวจะมีความใกล้เคียงกันแต่เมื่อมาอยู่กับครู
 ที่มีพฤติกรรมต่างกัน ก็มีผลทำให้พฤติกรรมของเด็กแตกต่างกันด้วยซึ่งในเรื่องนี้
 แฮนเดอร์สัน (Handerson. 1967 : 5) พบว่า การที่ครูมีพฤติกรรมแบบ
 ยึดเด็กเป็นศูนย์กลางจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและเปลี่ยนแปลงเจตคติ

และพฤติกรรมไปในทางที่ดี และสอดคล้องกับการศึกษาของ เนลสัน (Nelson. 1966 : 417 - 425) พบว่า การใช้อิทธิพลทางอ้อมของครูได้แก่การยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน การชมเชยนักเรียนมีผลทำให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และกล้าแสดงออกดีกว่าการใช้อิทธิพลทางตรงซึ่งได้แก่การตำหนิลงโทษ หรือขู่ วิจารณ์

2.2 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง มีความเชื่อมั่นในตนเองและมีวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลการศึกษาในข้อนี้แสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า พฤติกรรมของครูส่งผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก โดยเฉพาะเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด เด็กกลุ่มนี้ค่อนข้างค้อยในเรืองการมีความเชื่อมั่นในตนเอง เนื่องจากเด็กต้องปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่พ่อแม่ ผู้ปกครองกำหนดไว้ เด็กไม่ได้รับอิสระในการตัดสินใจเท่าที่ควร ดังที่ แรดเก้ (Radke. 1964 : 11 - 12) ได้ศึกษาพบว่า วิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่เข้มงวดจะทำให้เด็กมีความกังวลสูง อารมณ์ไม่มั่นคง ไม่เป็นตัวของตัวเอง ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับที่ฮอฟแมน (Hofman. 1970 : 286) ที่ได้ประมวลผลการวิจัยเกี่ยวกับการฝึกวินัยในตนเองของครอบครัว ซึ่งพบว่า พ่อแม่ที่ฝึกวินัยเด็กโดยการใช้เหตุผลจะทำให้เด็กมีวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กที่ได้รับการฝึกโดยวิธีการรวมอำนาจ และ วราภรณ์ รักวิจัย (วราภรณ์ รักวิจัย 2528 : 14 - 17) ได้กล่าวถึงผลของการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ที่มีต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กว่า ถ้าเด็กถูกเลี้ยงดูแบบเข้มงวด เด็กจะเป็นคนที่ไม่มีความมั่นใจในตนเอง ไม่กล้าตัดสินใจด้วยตนเอง ขาดความริเริ่มสร้างสรรค์ ชอบพึ่งพาคนอื่น ดังนั้นจึงต้องเป็นหน้าที่ที่สำคัญของครูที่จะ

ช่วยสร้างเสริมบุคลิกภาพที่เหมาะสมให้กับเด็ก โดยการพยายามจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออก ให้เวลาเด็กในการปรับตัวให้กำลังใจและชมเชยเมื่อเด็กแสดงความสามารถ จะเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองมากขึ้น แต่ถ้าครูไม่เห็นความสำคัญของบทบาทของตนเอง และใช้พฤติกรรมแบบครูเป็นศูนย์กลาง กำหนดกิจกรรมทุกอย่างด้วยตนเอง โดยเด็กไม่มีส่วนร่วม โอกาสที่เด็กจะได้รับการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองย่อมน้อยลงสำหรับผลของการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พิมพ์พันธุ์ จันทรเพ็ญ (พิมพ์พันธุ์ จันทรเพ็ญ 2528 : 45) ที่พบว่า ครูที่สอนระดับปฐมวัยที่มีพฤติกรรมแบบครูเป็นศูนย์กลางมักชอบใช้คำสั่งห้าม เช่น ห้ามส่งเสียงดัง ห้ามเล่น ห้ามคุย คำหิ ซึ่งตรงกันข้ามกับในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบเด็กเป็นศูนย์กลางที่ได้เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเอง มีโอกาสในการตัดสินใจเลือกกิจกรรม และได้รับการชมเชยให้กำลังใจจากครูเสมอ จึงทำให้เด็กปฐมวัยกลุ่มนี้สามารถพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองให้เกิดขึ้น แม้ว่าพ่อแม่และผู้ปกครองจะเข้มงวด แต่เมื่อเด็กอยู่ในโรงเรียนนั้น ครูเป็นบุคคลที่สำคัญยิ่ง มีอิทธิพลมากกว่าบุคคลอื่น เนื่องจากครูเป็นผู้เกี่ยวข้องโดยตรงกับนักเรียน แนะนำให้นักเรียนมีความประพฤติและเจตคติไปในทางที่ดี บุคคลจะเกิดการเรียนรู้จากสิ่งใดก็ได้โดยรับลักษณะและกฎเกณฑ์ของสังคมมาเป็นลักษณะของตนหรือบางครั้งเกิดจากการเรียนรู้โดยบังเอิญ หรือเกิดจากการเลียนแบบจากพ่อแม่ครู หรือจากเพื่อนทำให้เกิดเป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงซ้ำ ๆ จนกลายเป็นนิสัยประจำตัว หรือในบางครั้งสถานการณ์บางอย่างกระตุ้นให้เด็กแสดงความเป็นวินัยในตนเองซ้ำ ๆ กัน จนกลายเป็นนิสัยประจำตัวไปได้อีก ถ้าเด็กแสดงพฤติกรรมดังกล่าวแล้วได้รับแรงเสริมทางบวก เช่น การชมเชย การยอมรับพฤติกรรมนั้นก็จะทำให้คุณลักษณะนั้นก่อตัวเป็นบุคลิกภาพได้ ดังที่ทอมสันและคนอื่น ๆ (Thomson and others. 1959 : 349) กล่าวว่า โรงเรียน

มีหน้าที่ในการปลูกฝังคุณธรรมแก่เด็ก โดยจัดหลักสูตรและกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียน และสังคมเห็นว่าดีให้เด็กได้เรียน ตลอดจนกิจกรรมที่ฝึกฝนในด้านความซื่อสัตย์ ความอดทน วินัยในตนเอง และมารยาทต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ ไรท์ (Wright. 1957 : 24 - 30) สังคมมีส่วนในการหล่อหลอมคนให้มีลักษณะต่าง ๆ กันตามแต่ว่าอยู่ในสังคมใด ซึ่งสถาบันทางสังคมที่มีส่วนเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะต่าง ๆ ของบุคคลก็คือ โรงเรียน สิ่งแวดล้อม และกลุ่มเพื่อน ๆ นอกจากนี้การที่ครูมีพฤติกรรมยอมรับความคิดเห็นและนำความคิดเห็นของนักเรียนไปใช้ รวมทั้งการชมเชยให้กำลังใจนักเรียนหรือกระตุ้นให้นักเรียนแสดงออกอย่างอิสระนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าพฤติกรรมเหล่านี้มีความสำคัญมากเพราะเป็นแรงเสริมทางสังคมและเป็นอิทธิพลทางอ้อมซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกอบอุ่น ซึ่งมีส่วนช่วยให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง มีอิสระต่อตนเองซึ่ง โรเจอร์ (Roger) ได้ให้ความเห็นว่า ภาวะที่ส่งเสริมให้บุคคลมีความคิดสร้างสรรค์ สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ ได้แก่ภาวะที่บุคคลรู้สึกปลอดภัย ซึ่งเกิดจากความรู้สึกว่าตนเองมีค่าและได้รับการยอมรับรวมทั้งภาวะที่มีเสรีภาพในการแสดงออกโดยไม่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2528 : 76)

3. เปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน

3.1 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด ที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบเด็กเป็นศูนย์กลางและเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลางมีความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองไม่แตกต่างกัน จากผล

การศึกษาชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมของครูนั้นมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กปฐมวัย ในกรณีนี้เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดซึ่งเด็กค่อนข้างค้อยในเรื่องของการมีความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเอง เนื่องจากเด็กต้องปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่พ่อแม่ ผู้ปกครองกำหนดไว้ เด็กไม่ได้รับอิสระในการตัดสินใจเท่าที่ควร ดังที่ ฮอฟแมน (Hoffman. 1970 : 286) ได้ประมวลผลการวิจัยเกี่ยวกับการฝึกวินัยในตนเองของครอบครัวซึ่งพบว่า พ่อแม่ที่ฝึกวินัยเด็กโดยการใช้เหตุผลจะทำให้เด็กมีวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กที่ได้รับการฝึกโดยวิธีการรวมอำนาจ และ วราภรณ์ รักวิจัย (วราภรณ์ รักวิจัย 2528 : 14 - 17) ได้กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กว่า ถ้าเด็กถูกเลี้ยงดูแบบเข้มงวด เด็กจะเป็นคนที่ไม่มีความมั่นใจในตนเอง ไม่กล้าตัดสินใจด้วยตนเอง ขาดความริเริ่มสร้างสรรค์ชอบพึ่งพาคนอื่น ดังนั้นจึงต้องเป็นหน้าที่ที่สำคัญของครูที่จะช่วยให้เด็กได้แสดงออก ให้เวลาเด็กในการปรับตัว ให้กำลังใจและชมเชยเมื่อเด็กแสดงความสามารถ จะเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองมากขึ้น ครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง ได้เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเอง มีโอกาสในการตัดสินใจเลือกกิจกรรมและได้รับการชมเชยให้กำลังใจจากครูเสมอ จึงทำให้เด็กปฐมวัยกลุ่มนี้สามารถพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองให้เกิดขึ้น แม้ว่า พ่อแม่และผู้ปกครองจะเข้มงวด แต่เมื่อเด็กอยู่ในโรงเรียนนั้น ครูเป็นบุคคลที่สำคัญยิ่ง มีอิทธิพลมากกว่าบุคคลอื่น เนื่องจากครูเป็นผู้เกี่ยวข้องโดยตรงกับนักเรียนแนะนำให้นักเรียนมีความประพฤติ คุณธรรมและเจตคติไปในทางที่ดี หน้าที่ของครูคือจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้กับเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กกระทำ

กิจกรรมหรือมีส่วนร่วมมากที่สุด (ธารง บัวศรี 2510 : 141) จากที่กล่าวแล้วทั้งหมดแสดงให้เห็นว่าครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการช่วยให้เด็กได้พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองให้เพิ่มขึ้นจนทัดเทียมกับเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลซึ่งเด็กมีโอกาสดำเนินการพัฒนาบุคลิกภาพทั้ง 2 ด้านนี้ของเด็กมากกว่า จากผลการศึกษานี้เป็นที่น่าสังเกตว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลางนั้นควรจะมี ความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด เนื่องจากเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีพื้นฐานจากครอบครัวที่เข้าใจเด็กและเปิดโอกาสให้มากกว่าแต่เนื่องจากครูอาจไม่เห็นความสำคัญของบทบาทตนเองและใช้พฤติกรรมแบบครูเป็นศูนย์กลางกำหนดกิจกรรมทุกอย่างด้วยตนเองโดยเด็กไม่มีส่วนร่วมโอกาสที่เด็กจะได้รับการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองย่อม น้อยลง

3.2 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง มีความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลางอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 จากผลการศึกษาในข้อนี้แสดงให้เห็นผลในทางตรงกันข้ามของข้อ 3.1 กล่าวคือ ถ้าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่เหมาะสม และอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง เท่ากับว่าเด็กได้รับโอกาสในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง และวินัยในตนเองอย่างต่อเนื่อง ทั้งจากที่บ้าน และทางโรงเรียน ซึ่งตรงกันข้ามกับเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดเด็กถูกจำกัดโอกาสในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง และวินัยในตนเองจากที่บ้าน เมื่อมาถึงโรงเรียนเด็กอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครู

เป็นศูนย์กลาง จึงทำให้โอกาสในการพัฒนาบุคลิกภาพทั้ง 2 ด้านนี้ของเด็กลดลงอีก เพราะเด็กไม่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมทั้งจาก พ่อแม่และครู จึงทำให้เด็กปฐมวัยกลุ่มนี้ขาดทั้งความเชื่อมั่นในตนเองและชาวนิย ในตนเอง

จากการอภิปรายผลในตารางต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วแสดงให้เห็นว่าทั้งการ อบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองและพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครูต่างก็มีผลให้เกิด ความเปลี่ยนแปลงทางด้านความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ทั้งสิ้นถ้าเราพิจารณาถึงองค์ประกอบทั้ง 2 ตัว และนำมาทดสอบนัยสำคัญทางสถิติทั้ง ตาราง 6 และตาราง 12 ก็พบว่าทั้งการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองและพฤติกรรม ทางวาจาและท่าทางของครูมีปฏิสัมพันธ์กัน และส่งผลต่อการพัฒนาความเชื่อมั่นใน ตนเองและวินัยในตนเองร่วมกัน จากการอภิปรายผลจะเห็นได้ว่า ถ้าเด็กปฐมวัย ที่มาจากครอบครัวที่มีเหตุผล ได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างเหมาะสม เมื่อมาอยู่ใน ชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง ก็ย่อมทำให้ เด็กพัฒนาบุคลิกภาพทั้ง 2 ด้านนี้ ไปในทางบวกมากขึ้น แต่ถ้าเด็กปฐมวัยมาจาก ครอบครัวที่อบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด เด็กขาดโอกาสในการพัฒนาความเชื่อมั่นใน ตนเอง และวินัยในตนเอง ครูก็ยังมีส่วนช่วยและมีความสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพ 2 ด้านนี้ของเด็กให้เกิดขึ้นได้ ซึ่งจะพัฒนาไปได้มากหรือน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับ ลักษณะและพฤติกรรมของครู ในทำนองเดียวกัน ครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและ ท่าทางแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเป็นลักษณะพฤติกรรมที่ดีและเหมาะสม จะช่วย ให้เด็กปฐมวัยพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง และวินัยในตนเองให้เกิดขึ้นได้ดีหรือมาก น้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับพื้นฐานที่เด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูมาจากครอบครัวด้วยเช่นกัน กล่าวโดยสรุปได้ว่า ทั้งวิธีการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองและพฤติกรรมทางวาจา และท่าทางของครูส่งผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กปฐมวัยโดยหักเหร่วมกันเพราะ เป็นบุคคลที่ใกล้ชิดเด็กเช่นกัน ต้องมีการปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกับเด็กอยู่ตลอดเวลาจึงมีอิทธิพล

ในการสร้างเสริมและพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก ดังนั้น พ่อแม่ ผู้ปกครองและครูจึงควรร่วมกันจัดสภาพแวดล้อมและประสบการณ์ที่ดีและเหมาะสมแก่เด็ก เช่นการให้ความรัก ความอบอุ่น การเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็นรวมทั้งการเปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ อย่างอิสระ ยอมรับพฤติกรรมและความสามารถของเด็กและให้การชมเชยแก่เด็ก สิ่งเหล่านี้จะช่วยทำให้เด็กปฐมวัยเกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีความอบอุ่นใจ ปรับตัวได้ดีและสามารถสร้างเสริมความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองให้เกิดขึ้นได้

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ในการจัดการอบรมครูที่จะทำการสอนระดับปฐมวัยนั้น นอกจากจะให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่จะสอนแล้ว ควรจะเน้นให้ครูมีความรู้ความเข้าใจจิตวิทยาเด็กตลอดจนพฤติกรรมของครูที่ควรจะต้องแสดงออกต่อเด็ก เช่น การใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้เด็กคิด การชมเชยและให้กำลังใจนักเรียนและการเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงออกอย่างอิสระ เป็นต้น ซึ่งจากผลการวิจัยต่าง ๆ ชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมเหล่านี้ของครูจะทำให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ดังนั้นในการอบรมจึงควรเน้นให้ครูเข้าใจในเรื่องปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กมากกว่าการเน้นเนื้อหาวิชา

2. ควรมีการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ซึ่งจะช่วยให้เด็กปฐมวัยเกิดบุคลิกภาพที่ดี เช่น ความเชื่อมั่นในตนเอง วินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ เป็นต้น

3. ควรปรับปรุงการนิเทศ และการติดตามผลการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยโดยเฉพาะการนิเทศภายใน ซึ่งจะช่วยให้ครูทราบผลข้อบกพร่องและข้อควรแก้ไขของตนเองเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนแก่เด็กปฐมวัย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาในระยะสั้น อาจทำให้ผลของพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครูที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลไม่เด่นชัดนัก ควรมีการศึกษาระยะยาว เพื่อติดตามผลเมื่อเด็กเรียนอยู่ในชั้นที่สูงขึ้นว่าการที่เด็กอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลางนั้น ส่งผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กปฐมวัยอย่างไร

2. ควรมีการศึกษาถึงพื้นฐานเดิมจากที่บ้านว่าเด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง วินัยในตนเองอยู่ในระดับใด และเมื่อมาอยู่ในชั้นเรียนของครูนั้นเด็กได้รับการพัฒนาให้มากขึ้นหรือน้อยลงเพียงใด

3. การวัดความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยควรใช้วิธีสังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เด็กแสดงออกทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน จะทำให้เห็นพฤติกรรมที่แท้จริงของเด็กมากกว่าการใช้แบบวัด

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กวินทร์ ธรรมนุช การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางการคิดโดยยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง
ของเด็กที่มีความแตกต่างกันในด้านการอบรมเลี้ยงดูและการยอมรับของกลุ่มเพื่อน
ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2522, 69 หน้า
อิตสำเนา

ก่อ สวัสดิทานิชย์ นาฏเจเลีย สุมาวงศ์ และเชื้อ สาริमान จิตวิทยา ตำราครูชุดมัธยม
ของคุรุสภา วิชาครูตอน 3 คุรุสภา 2505, 270 หน้า

กาญจนา หาลิตะพันธ์ "วินัยในตนเอง" ชุดทางวิชาการ โรงพิมพ์คุรุสภา 2510,
306 หน้า

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน การศึกษาสภาพการอบรมในศูนย์เด็กปฐมวัย
ศรีเคหา 2528, 160 หน้า

_____ เด็กก่อนวัยเรียนกับการเรียนรู้ : ทฤษฎีและหลักสำคัญบางประการ เจริญผล
2522, 28 หน้า

_____ บทความรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาก่อนวัยเรียนในประเทศไทย
ม.ป.ท. 2524, ไม่มีเลขหน้า

จรรยา สุวรรณทัต ดวงเดือน พันธุมนาวัน และเพ็ญแข ประจันปัจฉนิก พฤติกรรมศาสตร์
เล่ม 1 พื้นฐานความเข้าใจทางจิตวิทยา ไทยวัฒนาพานิช 2521, 80 หน้า

จักรสิน พิเศษสาทร ทฤษฎีและปรัชญาการศึกษาชาวตะวันตก ดวงกมล 2521, 329 หน้า

ธีรวัฒน์ นิจนตร สภาพเชิงจิต - สังคมในโรงเรียนกับสุขภาพจิตของนักเรียนวัยรุ่นในเขต
กรุงเทพมหานคร ปริญญาณิพนธ์ กศ.ค. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
2526, 306 หน้า อิตสำเนา

ชุตินา ลวสุตานันท์ การศึกษาสมรรถภาพครูอนุบาล วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2525, 167 หน้า อิตสำเนา

ชูศรี วงศ์รัตนะ แบบแผนการทดลองและสถิติ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2528, 305 หน้า

ชูศรี หลักเพชร ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความเชื่อมั่นในตนเอง
และคุณธรรมแห่งพลเมืองดี ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2517, 101 หน้า อักสำเนา

ชูศรี เอมละออง พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและพฤติกรรมทางสังคม
ของนักเรียนระดับปฐมวัย : เปรียบเทียบระหว่างหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับ
ปฐมวัยในภาคใต้ วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2525,
119 หน้า อักสำเนา

ณัฏฐา แก้วสุวรรณ พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและพฤติกรรมทางสังคม
ของนักเรียนระดับปฐมวัย : เปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนอนุบาลและศูนย์เด็ก
ปฐมวัยในกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2525,
205 หน้า อักสำเนา

ดวงเดือน พันธุมนาวัน จิตวิทยาการปลูกฝังวินัยแห่งตน สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523, 21 หน้า

ดวงเดือน ศาสตร์ภัทร "การลงโทษเด็กเป็นการเพิ่มหรือลดปัญหา" ในวารสาร
จิตวิทยา หน้า 61 - 69 2515

เดโช สวานนท์ จิตวิทยาสำหรับครูและผู้ปกครอง พิมพ์ครั้งที่ 3 โอเคียนส์ไตร์
2510, 335 หน้า

_____ "ทางสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง" รวมข้อเขียนและบทความทางจิตวิทยา
2516, 422 หน้า

ถวิล รักชลธี การศึกษาพัฒนาการทางค่านิยมส่วนบุคคลและสังคมของเด็กก่อน
วัยเรียน เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2526. 78 หน้า

ทบวงมหาวิทยาลัย แนวทางปฏิบัติการฝึกหัดครูไทย โครงการพัฒนาการศึกษาอาชีวศึกษา

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2529, 152 หน้า

ทวี ทอแก้ว และอบรม สันนิบาต จิตวิทยาการศึกษา โอเคียนส์โตร 2517,
172 หน้า

ทัศนีย์ ผลเนื่องมา "การจัดห้องเรียนและบรรยากาศในห้องเรียน" ในโครงการอบรม

เสริมสมรรถภาพครูประถมศึกษา ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, 2524, ไม่มีเลขหน้า

ทิพวรรณ กิตติวิบูลย์ การอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียน

ในกรุงเทพมหานคร ปรินทิเนียนท์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร 2522, 256 หน้า

ทัศนยา แคมมณี "บทบาทของครูต่อการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย" ในเอกสาร

การสอนชุดวิชาการศึกษากับชีวิตและชุมชน เล่มที่ 2, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ยูไนเต็มนคร 2527 โรงพิมพ์ยูไนเต็มนคร, 2527

ธำรง บัวศรี "แนวคิดทางการศึกษาของ จอห์น คิวอี้" ใน ชุมนุมทางวิชาการครั้งที่หนึ่ง

1 - 5 สิงหาคม 2510 หน้า 141 : สหกรณ์ชายส่ง, 2510

นวลศิริ เปาโรหิตย์ และคณะ จิตวิทยาพัฒนาการ ครูสภา 2520, 288 หน้า

นันททรัพย์ จันทรหอม ความมุ่งหวังของนักเรียนต่อครูในเรื่องการลงโทษ และการให้

รางวัล ปรินทิเนียนท์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร 2505, 90 หน้า

นิภา ศรีไพโรจน์ หลักการวิจัยเบื้องต้น ศึกษาพร 2527, 258 หน้า

บัญญัติ กุศลสถาพร "ประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา" การวางแผนการศึกษาอันดับ 4

กรุงเทพมหานคร กองวางแผนการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

2515, 244 หน้า

บัวบูชา ช่อตรง การวิเคราะห์พฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้การพูดในการเรียนการสอน

วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2512, 64 หน้า อักสวาเนา

บุญชม ไชยโกษี "การส่งเสริมการศึกษาระหว่างประจำการของครูประถมศึกษา"

วารสารวิทยาลัยวิชาการศึกษามหาสารคาม มหาสารคาม วิทยาลัยครูมหาสารคาม

2511, 62 หน้า

บุญเยี่ยม จิตรคอน คู่มือครูเด็กวัยก่อนเกณฑ์บังคับ สามเจริญพานิช 2520, 52 หน้า

เบญจา แสงมะลิ "ศูนย์เด็กในฝัน" ที่ระลึกเกษียณ กระทรวงศึกษาธิการ เนติศึกษา

2518, ไม่มีเลขหน้า

✓ เบญจา แสงมะลิ สมใจ พิชัยชัยเมธา และละออ ชูติกร วิชาอนุบาลและเด็กเล็ก

คุรุสภา 2516, 148 หน้า

✓ ประณต คำฉิม จิตวิทยาพัฒนาการเด็ก ภาคจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2529, 295 หน้า อัดสำเนา

ประณต เล็กสวาสดี ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักและแบบ

ควบคุมความเอื้อเฟื้อและวินัยทางสังคม ปริญญาทิพย์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา

ประสานมิตร 2517, 117 หน้า อัดสำเนา

✓ ประสพ รัตนกร "ความต้องการของเด็ก" คุรุปริทัศน์ หน้า 89 กรมการฝึกหัดครู

กระทรวงศึกษาธิการ 2522

ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา เอกสารประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาทั่วไป ฉบับที่ 1 - 2

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2513, 86 หน้า

ผ่องพรรณ เอกอาวุธ พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและพฤติกรรมทางสังคม

ของนักเรียนระดับปฐมวัย : เปรียบเทียบระหว่างหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย

ในภาคเหนือ วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 238 หน้า อัดสำเนา

ผ่องพรรณ เอกอาวุธ และคณะ การจัดการศึกษาก่อนวัยเรียน : ปัญหาที่ต้องการคำตอบ

เอกสารประกอบการสัมมนา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2524, 88 หน้า

มุสดี กุฏอินทร์ และคนอื่น ๆ "แนวคิดในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัย"

ในเอกสารการสอนชุดวิชาการสร้างเสริมลักษณะนิสัยระดับปฐมวัยศึกษา หน่วย 1 - 7

หน้า 38 - 83 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2526

พรณี ช.เจนจิต จิตวิทยาการเรียนการสอน อมรินทร์การพิมพ์ กรุงเทพฯ

2528, 314 หน้า

พิมพ์พันธุ์ จันทรเทียร พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและพฤติกรรมทางสังคม

ของนักเรียนระดับปฐมวัย : เปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดกับ

โรงเรียนอนุบาลเอกชน วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2525,

210 หน้า อัดสำเนา

พิไลลักษณ์ จำเมือง พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและพฤติกรรมทางสังคม

ของนักเรียนระดับปฐมวัย : เปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงาน

ประถมศึกษาแห่งชาติกับโรงเรียนเทศบาล วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2525, 234 หน้า อัดสำเนา

หึงใจ สินธวานนท์ ประคินันท์ อุปรนัยและลัดดาวัลย์ กัทธสุวรรณ์ "การจัดการสอน

แบบจุลภาค" ครูปริทัศน์ 1 : 8 - 15 สิงหาคม 2519

ภรณ์ กุรุรัตน์ เด็กก่อนวัยเรียน โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด 2524,

220 หน้า

ลัย ส่ายยศ และอังคณา ส่ายยศ หลักการวิจัยทางการศึกษา ศึกษาพร จำกัด

2528, 314 หน้า

ละม้ายมาศ ศรศักดิ์ และจรรยา สุวรรณทัต อิทธิพลของสังคมต่อการพัฒนาการของเด็ก

ที่ตำบลนาป่า อ.เมือง จ.ชลบุรี รายงานการวิจัยฉบับที่ 9 ของสถาบันระหว่างชาติ

สำหรับการศึกษาค้นคว้าเรื่องเด็ก ครูสภา 2510, 184 หน้า

ลัดดา สุวรรณรัตน์ แรงจูงใจในการเข้าศึกษาวิชาชีพเฉพาะและความมั่นใจที่จะออก

ไปประกอบอาชีพในโรงเรียนประเภทช่างอุตสาหกรรม วิทยานิพนธ์ คศ.ม.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2512, 117 หน้า อัดสำเนา

วราภรณ์ ชัยโอกาส การสังเกตและวิเคราะห์กระบวนการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์
แบบสืบสวนสอบสวนและการสร้างโครงงานการสอน ปริญญาพนธ์ กศ.ม.

วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2519, 191 หน้า อักสำเนา

วราภรณ์ รักวิจัย การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย กรุงเทพฯ ฯ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2528, 98 หน้า

วันเพ็ญ อายุการ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่แสดงออกกับบุคลิกภาพ
เก็บตัวหรือแสดงตัว กับการยอมรับตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
วัยรุ่น ปริญญาพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2512,
163 หน้า อักสำเนา

วิเชียร เกตุสิงห์ สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย ไทยวัฒนาพานิช 2526, 187 หน้า

วิรัตน์ เลานหิวัฒน์ การศึกษาพฤติกรรมของครูที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียน
สังกัดกรุงเทพมหานครประทับใจในทางบวกและทางลบ โดยใช้ครีติเคิล อินซิคเนท์
เทคนิค วิทยานิพนธ์ คม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2527, 137 หน้า

ศุภนิษฐ์ วัฒนธาดา คู่มือจิตวิทยาการศึกษาทฤษฎีและปฏิบัติ อยุธยา เทียนวัฒนา
2518, 170 หน้า

สนั่น สุมิตร วินัยเป็นปัจจัยสำคัญที่จะก่อให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยและความเจริญ
รุ่งเรืองของชาติ กรมวิสามัญศึกษา 2505, 60 หน้า

สมชาติ เทศแยม พฤติกรรมการสอนด้านการใช้อุปกรณ์การสอนและด้านทักษะทั่วไป
ของครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
ปริญญาพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2522,
47 หน้า อักสำเนา

สมพงษ์ ศิริพัฒน์ ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการอบรมเลี้ยงดูความเชื่อมั่นในตนเองและ
ความรู้สึกรับผิดชอบ ปริญญาพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2517, 58 หน้า อักสำเนา

สมพร พลอยงาม การทดลองสอนความเชื่อมั่นในตนเองแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการ
ทางสติปัญญาต่างกัน โดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์ ปริญญาพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2518, 82 หน้า อักสำเนา

สมาน กว้เนต การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีต่อการปรับตัวของเด็ก ปริญญาพนธ์

กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2520, 64 หน้า อักสำเนา

สวนา พรพัฒน์กุล ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของเด็กไทย รายงานการวิจัยฉบับที่ 22

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

2520, 79 หน้า

สอิ่ง คำเนินสวัสดิ์ ผลของการชมเชยและการติเตียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ของการทำงาน

ของนักเรียนต่างบุคลิกภาพ วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2513,

83 หน้า

สัมพันธ์ บุญเกิด ความเชื่อเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก

ก่อนวัยเรียน ในจังหวัดภาคเหนือ ปริญญาพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทร

วิโรฒ ประสานมิตร 2523, 91 หน้า อักสำเนา

สาโรช บัวศรี ความคิดบางประการในวิชาการศึกษา มปท. 2508, 50 หน้า

สิปปนนท์ เกตุทัต และนิศยา กัสสรศิริ แนวโน้มการจัดการศึกษาแก่เด็กก่อนวัยเรียน

ม.ป.ท. 2524, 14 หน้า

สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย เอกสารประกอบการสอนชุด การพัฒนาพฤติกรรมเด็ก

เล่ม 2 กราฟิคอาร์ต 2524, 281 หน้า

เอกสารประกอบการสอนชุดพฤติกรรมการสอนปฐมวัยศึกษา กราฟิคอาร์ต

2524, 261 หน้า

สุชา จันทน์เอม "เด็กกับการสร้างระเบียบวินัย" วารสารแนะแนว ปีที่ 2

(กรกฎาคม - กันยายน 2511) หน้า 49 - 53

จิตวิทยาเด็ก กรุงเทพฯ ฯ ประสานมิตร 2516, 217 หน้า

สุมน อมรวิวัฒน์ และองค์การ อินทรมพรรย "การปลูกฝังค่านิยมเด็กปฐมวัย"

เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมการสอนปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 11 - 15

หน้า 129 - 160 กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2524

สุมาลี วงศ์ปลุกแก้ว ความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในชั้นเรียน ความรับผิดชอบ

และความเชื่อมั่นในตนเอง ปรินฎยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร 2526, 88 หน้า อักสำเนา

สุรเกียรติ์ ลิ้มเจริญ ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นในตนเอง ความวิตกกังวลกับ

ระเบียบวินัยในชั้นเรียน ปรินฎยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร 2523, 91 หน้า อักสำเนา

สุรศักดิ์ หลาบมาลา "การวิจัยติดตามผลการศึกษาก่อนระดับประถมศึกษา" สารพัฒนา

หลักสูตร มิถุนายน 2529 (ฉบับที่ 51) ป.สัมพันธ์พานิชย์ 80 หน้า

เสรี เกียรติบรรลือ ช่องว่างระหว่างวัย สำนักพิมพ์ไทยอนุเคราะห์ไทย 2522, 78 หน้า

อศุทธ์ วิเชียรเจริญ "ปัญหาการศึกษาและวิชาการของไทยใน ร.ศ. 200" วารสารศูนย์

ศึกษา 17 : 7 - 8 กรกฎาคม 2514

• อรพินท์ ภานุรัตน์ พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและพฤติกรรมทางสังคม

ของนักเรียนระดับปฐมวัย : เปรียบเทียบระหว่างหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย

ในภาคกลาง วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2525, 196 หน้า

อักสำเนา

อัจฉรา สุชารมณ์ และคณะ การอบรมเลี้ยงดูกับพัฒนาการทางสติปัญญาตามเหตุผล

ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 รายงานการวิจัย ฉบับที่ 31 สถาบันวิจัย

พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2528, 87 หน้า

อารี รังสินธุ์ การสังเกตและการฝึกงานพฤติกรรมเด็ก หน่วยศึกษานิเทศก์

กรมการฝึกหัดครู 2524, 184 หน้า

อุดม ส่วางค์กุล ลักษณะความเป็นผู้นำ ความเคร่งครัด และความเชื่อมั่นในตนเอง

ของวัยรุ่นไทย วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร 2519, 72 หน้า อัดสำเนา

เอื้อพร โอนพรัตน์วิบูล การเตรียมครูและการปฏิบัติงานของครูระดับประถมศึกษาใน

ประเทศไทยตามความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนในสาขาประถมศึกษา

วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2526, 139 หน้า อัดสำเนา

Ausubel, David P. Educational Psychology. New York, Holt, Rinehart and Winston, 1968. 538 p.

Baker, K.R. and Pane, X.F. Understanding and Guiding Young Children. New Jersey, Englewood Cliffs, Prentice-Hall, 1967. 338 p.

Baruch D. New Ways in Discipline. New York, McGraw-Hill, 1968. 650 p.

Bernard, Harold W. Psychology of Learning and Teaching. New York, McGraw-Hill, 1972. 500 p.

Brecknridge, Marian E. Child Development. Philadelphia, Saundress, 1965. 485 p.

Bryant, Brenda Kay. "Student-Teacher Relationship as Related to Internal-External Locus of Control," Dissertation Abstracts International. 32(8) : 4854 - B, February 1972.

Crow, Lester D. and Alice Crow. Child Development and Adjustment. New York, Macmillan, 1962, 514 p.

_____. Understanding Our Behavior. New York, Knopf, 1956. 356 p.

Doyle, Marion Wede. "Citizenship Begins in the Home" Journal of the Association for Childhood Education International. 37(8) : 361, April, 1961.

Dugger, Jame A. "A Study of Measurable Personal Factors of Leaders and Non - Leaders Among University Woman" Dissertation Abstract. 30 : 1817 - A, 1969.

Brick, Michael E. "Learning Center: The Key to Personalized Instruction" In Audio - Visual Instruction. V.12, p. 787 - 788, October, 1967.

English, H.B. and Eva Champney English. A Comprehensive Dictionary of Psychology and Psychoanalytical Terms. New York, Longmans, Green, 1958. 594 p.

Flanders, Ned A. Analyzing Teaching Behavior. Massachusetts, Reading, Addison - Wesley, 1970. 448 p.

Frost, Joe L. The Young Child and The Educative Process. New York, Holt Rinehart and Winston, 1976. 390 p.

Gazda, George m., and Others. Human Relations Development, a manual for Education. 2nd. ed., Boston, Allyn and Bacon, 1977. 232 p.

Hoffman, Martin L. "Childrearing Practices and Moral Development : Generalizations from Empirical Research," in Child Development. V. 34, p. 295 - 318, Chicago, The University of Chicago Press, 1963.

_____. "Identification and conscience development," in Child Development. V. 42 p. 1071 - 1082 Chicago, The University of Chicago Press, 1971.

Filella, J. "Methods of Teaching : Way of Training Non-Learners into Learners" in Adult Education. V.40, p.19, November 1975.

- Mabel Louise Culkin, Teaching the Youngest. New York, Macmillan, 1949. 122 p.
- Maier, Henry W. Three Theories of Child Development. New York, Harper and Row 1965. 292 p.
- Marak, G.E. "The Education of Leadership Structure," Sociometry. 27, p. 174 - 182, 1964.
- Medinnus, G.R. and R.C. Johnson. Child and Adolescent Psychology. New York, John Wiley and Sons, 1969. 787 p.
- Munsinger H. Fundamentals of Child Development. 2nd.ed. New York, Holt, Rinehart and Winston, 1975. 604 p.
- Mussen, Paul. The Psychological Development of the Child. 3rd. ed., Englewood Cliffs Prentice - Hall, 1979. 127 p.
- Mussen, Paul H., John J. Conger and Jerome Kagan. Child Development and Personality. 3rd.ed., New York, Harper & Row, 1969. 795 p.
- Nelson, Lois N. "Teacher Leadership : An Empirical Approach to Analyzing Teacher Behavior in the Classroom" in The Journal of Teacher Education V.7 p. 417 - 425, April 1966.
- Ober, Richard L. Systematic Observation of Teaching. New Jersey, Prentice - Hall, 1971. 236 p.
- Ohles, John F. Introduction to teaching. New York, Random House. 1970. 355 p.
- Painter, J.J. "An Investigation of the Relationship Between Self - Confidence, Personality and Related Behavior Among Males", Dissertation Science 29 : 7608, 1968.
- Peck, R.H. and Havighurst, R.J. The Psychology of Character Development. New York, John - Wiley, 1970. 435 p.
- Sears, R.R., E.E. Maccoby and H. Levin. Patterns of Child Rearing. New York, Peterson Row. 1957. 549 p.
- Sheviakov, George V., and Fritz Redl. Discipline for Today's Children and Youth. Washington D.C., Association for Supervision and Curriculum Development, 1965. 64 p.
- Skinner, B.F. Verbal behavior. New York, Appleton - Century - Crofts, 1957. 478 p.

- Smart and Smart. Children development and Relationship. New York, McMillan., 1972, 582 p.
- Smith, Henry C. Personality Adjustment. New York, McGraw Hill, 1961. 616 p.
- Stegeman, William H. and Wills Clarice Dechent. Living in the Kindergarten, A Hand Book for Kindergarten Teachers. Chicago. Follett, 1965. 374 p.
- Symonds, P.M. The Psychology of Parent-Child Relationships. New York, Appleton-Century-Grofts, 1955. 228 p.
- Thompson, George C. et.al Educational Psychology. New York, Appleton-Century-Grofts, 1959. 533 p.
- Vincent, Elizabeth Lee. Human Psychological Development. New York, Ronald, 1961. 522 p.
- Watson, Robert I. and Lindgren, Henry C. Psychology of Child. 3 rd. ed. New York, John wiley, 1937. 491 p.
- Wiggins, Jerry S. and others. The Psychology of Personality. Massachusetts, Reading, Addison-Wesley, 1971. 705 p.
- Withall J. and Lewis W.W. "Social Interaction in the Classroom," in Social Interaction in Educational Settings. p. 35 - 36, Englewood Cliffs, Prentice - Hall, 1971.
- Wright, D. The Psychology of Moral Behavior. Middleses England, Penquin Books, 1975. 736 p.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามวิธีการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง

เรียน ผู้ปกครองนักเรียน

เนื่องจากดิฉันกำลังทำวิจัยเพื่อประกอบการศึกษาชั้นปริญญาโท สาขาการศึกษาปฐมวัย จึงใคร่ขอทราบแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูบุตรของท่าน ซึ่งผลจากการตอบแบบสอบถามตามสภาพที่เป็นจริง จะเป็นประโยชน์ในการวิจัยเพื่อศึกษาหาแนวทางที่เหมาะสมในการอบรมเลี้ยงดู เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังให้เด็กมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมในการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีต่อไป

การวิจัยครั้งนี้จะสำเร็จลงได้ เมื่อได้รับความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถามและผลการวิจัยจะนำเสนอในรูปแบบข้อเท็จจริงโดยส่วนรวมต่อไป

ขอขอบคุณในความร่วมมือของท่าน

แจ่มจันทร์ เกียรติกุล

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรของท่าน (หรือเด็กที่อยู่ในความปกครอง) ตามสภาพที่เป็นจริง โดยมีคำตอบให้ท่านเลือก 5

ตัวเลือกคือ

มากที่สุด หมายถึง การกระทำที่ท่านมีต่อเด็กอย่างสม่ำเสมอทุกครั้ง

มาก หมายถึง การกระทำที่ท่านมีต่อเด็กเป็นส่วนมาก (ทำมากกว่าไม่ทำ)

ปานกลาง หมายถึง การกระทำที่ท่านมีต่อเด็กโดยบางครั้งทำบางครั้งไม่ทำเท่า ๆ กัน

น้อย หมายถึง การกระทำที่ท่านมีต่อเด็กนาน ๆ ครั้ง

น้อยที่สุด หมายถึง การกระทำที่ท่านไม่เคยกระทำต่อเด็กเลย

2. แบบสอบถามมีทั้งหมด 45 ข้อ ขอให้ท่านตอบทุกข้อ ถ้าขาดไปข้อใดข้อหนึ่ง จะทำให้ข้ออื่นเป็นโมฆะไปด้วย

ผู้วิจัยจะรักษาข้อมูลทั้งหมดนี้ไว้เป็นความลับ และไม่มีผลต่อการเรียนของบุตรของท่าน

ตัวอย่าง

ให้ท่านเลือกกาเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านที่สุด

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ข้อ 0 ท่านรักลูกของท่านมาก					
ข้อ 00 ลูกของท่านเป็นเด็กไม่คึก					
ข้อ 000 ลูกของท่านทำการบ้านทุกวัน					

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. เมื่อลูกขอความช่วยเหลือ ท่านจะร่วมมือในงานนั้น เป็นอย่างดี					
2. ท่านคอยกำชับลูกไม่ให้ทำของเล่นหรือสิ่งของ เสียหาย					
3. ท่านไม่เคยให้ลูกไปไหนโดยไม่มีผู้ใหญ่ควบคุม					
4. ท่านให้ความเป็นกันเองแก่ลูกเสมอ					
5. ท่านเชื่อว่าเด็กจะเรียนได้ดี ถ้าพ่อแม่เอาใจใส่ ในการเรียนของเด็ก					
6. แม้ท่านมีงานยุ่งมาก แต่ท่านก็ต้องดูแลลูกให้ได้ รับความสะดวกสบายที่สุด					
7. เมื่อลูกทำอะไรถูกใจท่าน ท่านจะชมเชยลูกเสมอ					
8. ท่านคอยควบคุมให้ลูกทำการบ้านและอ่านหนังสือทุกวัน					
9. ท่านคิดว่าเมื่อเด็กอายุ 4 - 5 ขวบ ควรยอมให้ ทำความผิดโดยไม่ถูกลงโทษเพราะเด็กยังเล็ก เกินไป					
10. เมื่อลูกติดอยากจะทำอะไร ท่านจะคอยให้กำลังใจ					
11. สิ่งของเครื่องใช้ของลูก ท่านจะเป็นคนซื้อให้ตามที่ ท่านเห็นว่าดี					
12. เวลาลูกเจ็บป่วย ท่านต้องเฝ้าดูแลตลอดเวลา					
13. ท่านให้ลูกมีส่วนช่วยในการทำงานในบ้าน เช่น รดน้ำต้นไม้ เลี้ยงสัตว์					
14. เวลาสั่งสอนลูกท่านมักอ้างเอาคำโบราณมาสอน					
15. ทุกครั้งที่ท่านไปธุระนอกบ้าน ท่านต้องเอาลูกไปด้วย					

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
16. แม้ว่าลูกของท่านจะเป็นเด็ก ท่านก็ยอมรับทั้ง ความคิดเห็นของลูก					
17. ท่านชอบให้ลูกตัดสินใจที่ตนเองชอบ					
18. ท่านดูแลทุกเรื่องของลูกด้วยตนเอง เช่น เลือเสื้อผ้า การกิน การนอน					
19. ท่านแสดงให้ลูกเห็นว่าท่านรักลูกมาก เช่น การกอด การอุ้ม บอกให้เด็กทราบ					
20. เมื่อท่านเขียนตีลูกแล้ว มาคิดทีหลังว่าที่ทำไปนั้น รุนแรงเกินไปและไม่มีเหตุผล					
21. ท่านมีความรู้สึกว่าคุณแม่จะต้องเอาใจใส่ลูก อย่างเต็มที่ในทุกเรื่อง					
22. เมื่อท่านให้รางวัลแก่ลูก ท่านบอกลูกทุกครั้งว่า ลูกทำความดีอะไร					
23. ท่านชอบที่จะให้ลูกคบเพื่อนที่ท่านเห็นว่าดี					
24. เมื่อลูกหกล้มได้รับบาดเจ็บ ท่านจะรีบเข้าไป ปลอบโยนลูกอย่างรวดเร็ว					
25. ท่านจะอธิบายถึงเหตุผลในการที่จะลงโทษลูก ทุกครั้ง					
26. ลูกของท่านต้องมีคนคอยดูแลอย่างใกล้ชิด					
27. ท่านไม่ชอบให้ลูกทำอะไรด้วยตนเอง เพราะ ลูกยังเด็กเกินไป					
28. ในโอกาสที่จะไปเที่ยวที่อื่น ท่านให้ลูก ๆ เลือกสถานที่ใดว่าจะไปที่ไหน					

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
29. ถ้าสิ่งใดที่ท่านไม่ชอบ ท่านจะห้ามปรามไม่ให้ลูกทำสิ่งนั้นด้วย					
30. ท่านสอคล้องดูแลความประพฤติของลูกอย่างใกล้ชิด					
31. เมื่อลูกทำให้ท่านโมโห ท่านจะลงโทษก็คือเมื่อท่านหายโมโหแล้ว (เมื่อลูกทำความผิด)					
32. เมื่อลูกร้องให้ท่านจะตีหรือชู้ให้หยุดร้องทันที					
33. ท่านรู้จักเพื่อน ๆ ของลูกทุกคนโดยละเอียดว่าเป็นลูกใคร อยู่ที่ไหน					
34. ท่านเลือกซื้อเครื่องแต่งกายของลูก ๆ จากแบบหรือสีที่ลูกชอบ					
35. ท่านชอบที่จะให้ลูกอยู่ในโอวาทของท่านทุกอย่าง					
36. ท่านใช้เวลาส่วนใหญ่ในแต่ละวันในการดูแลลูกและครอบครัว					
37. เมื่อลูกทำการบ้านหรือทำงานอื่นได้ไม่ดี ท่านให้กำลังใจไม่คิดว่า					
38. ท่านตำหนิลูกเสมอเมื่อลูกทำอะไรไม่เป็นที่พอใจ					
39. ท่านไม่แน่ใจว่าลูกของท่านจะดูแลรักษาตัวเองได้เมื่ออยู่ไกลสายตาของท่าน					
40. ท่านอบรมเกี่ยวกับกิริยามารยาทของลูกเสมอ					

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
41. ท่านจะห้ามลูก เมื่อจะออกไปเล่นนอกบ้าน					
42. ท่านไม่ยอมให้ลูกทำหน้าที่เล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น เก็บสิ่งของที่ลูกทำเลอะเทอะ เพราะ เห็นว่าไม่ใช่หน้าที่ของลูก					
43. ท่านชอบให้ลูกเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของ โรงเรียน เช่น เล่นละคร กีฬา					
44. เสื้อผ้าที่ลูกสวมใส่ในแต่ละวัน ท่านต้องเป็น คนเลือกให้ใส่					
45. ถ้าลูกร้องอยากได้อะไร ท่านจะรีบหาให้ทันที					

ภาคผนวก ข

แบบสังเกตพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครู

แบบสังเกตพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครู

ชื่อผู้สังเกต ชั้น วันที่ ... เดือน พ.ศ.

การสังเกตครั้งที่ กิจกรรม เวลา น.

ผู้สังเกต

รายการพฤติกรรม	ช่วงการสังเกตช่วงละ 3 นาที							
	1	2	3	4	5	6	7	8
<u>ด้านการถามคำถาม</u>								
1. ครูถามคำถามที่เป็นความต้องการของนักเรียน เช่น ใครอยากร้องเพลงบ้าง "ใครจะออกมาแสดงให้เพื่อนดู"								
2. ครูถามคำถามที่มีหลายคำตอบ หรือคำถามที่ ต้องการให้นักเรียนมีความคิดริเริ่ม เช่น "อะไรบ้างที่มีคุณลักษณะเป็นวงกลม"								
3. ครูถามคำถามที่ต้องการเหตุผลจากนักเรียนโดย ใช้ข้อความขึ้นต้นว่า "เพราะอะไร" เช่น เพราะอะไรนักเรียน								
4. ครูถามคำถามที่กระตุ้นให้นักเรียนแก้ปัญหา โดย ใช้ข้อความขึ้นต้นว่า "จะทำอย่างไร" เช่น นักเรียนจะทำอย่างไร								
<u>ด้านการยอมรับความรู้สึก ความคิดเห็นและพฤติกรรม ของนักเรียน</u>								
1. ครูยอมรับความรู้สึกและพฤติกรรมของนักเรียน ทางวาจา เช่น "ครูเข้าใจ" "เล่าให้ครูฟังสิ"								

รายการพฤติกรรม	ช่วงการสังเกตช่วงละ 3 นาที							
	1	2	3	4	5	6	7	8
2. ครูยอมรับความรู้สึกและพฤติกรรมของนักเรียน ทางท่าทาง เช่น ยิ้ม พยักหน้า								
3. ครูเห็นด้วยกับความคิดเห็นของนักเรียนทางวาจา และท่าทาง เช่น ครูพูดซ้ำความคิดของนักเรียน ครูเรียบเรียงคำพูดใหม่ของนักเรียนโดยมีความ หมายคงเดิม ครูพยักหน้ายอมรับ ครูเขียนหรือ วาดรูปที่นักเรียนตอบตกลงบนกระดาน								
4. ครูชี้แจงข้อบกพร่องของผลงาน และให้โอกาส นักเรียนทำใหม่								
5. เมื่อนักเรียนทำผิดครูชี้แจงด้วยเหตุผล								
<u>ด้านการชมเชยและให้กำลังใจนักเรียน</u>								
1. ครูพูดชมเมื่อนักเรียนพูดหรือตอบคำถาม เช่น ดีมาก ถูกต้อง ใช้อย่างดี								
2. ครูพูดชมเชยเมื่อนักเรียนถาม เช่น เก่ง ดีมาก								
3. ครูพูดชมเชยเมื่อนักเรียนทำกิจกรรมถูกต้อง เช่น ดี เก่ง หนูทำถูกแล้ว								
4. ครูชมเชยด้วยท่าทางเมื่อนักเรียนพูดหรือตอบ คำถาม เช่น ยิ้ม พยักหน้า ประทับมือ								
5. ครูชมเชยด้วยท่าทางเมื่อนักเรียนถาม เช่น ยิ้ม พยักหน้า								
6. ครูชมเชยด้วยท่าทางเมื่อนักเรียนทำกิจกรรม ถูกต้อง เช่น ประทับมือ โอบกอด								

รายการพฤติกรรม	ช่วงการสังเกตช่วงละ 3 นาที							
	1	2	3	4	5	6	7	8
<u>ด้านการกระตุ้นให้นักเรียนแสดงออกอย่างอิสระ</u>								
1. ครูกระตุ้นให้นักเรียนเล่นเกมหรือทำกิจกรรมโดยอิสระ								
2. ครูกระตุ้นให้นักเรียนช่วยกันตัดสินใจเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน								
3. ครูกระตุ้นให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็น								
4. ครูให้นักเรียนร่วมกันกำหนดกิจกรรมขึ้นโดยมีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษา								
5. ครูให้นักเรียนชี้แจงเหตุผลที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง								
6. ครูชักชวนสนับสนุนให้นักเรียนเสนอตัวออกมาทำกิจกรรม								

ภาคผนวก ค

แบบวัดความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

แบบวัดวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

ชื่อ ชั้น อายุ

การกล้าแสดงออก กล้ายอมรับผิด การกระทำกิจกรรมโดยไม่ลังเล

- การพึ่งตนเอง การแก้ปัญหาควดยตนเอง

- การเป็นตัวของตัวเอง การมีเหตุผล การตัดสินใจ

6. ถ้าคุณป้าชวนนักเรียนไปดูหนัง นักเรียนจะไปหรือไม่
ก. ไป ข. ไม่ไป
7. ขณะที่กำลังระบายสีอยู่ คุณครูมายืนดูภาพของนักเรียน นักเรียนจะทำอย่างไร
ก. หยุดระบายสี ข. ทำต่อไป

8. ถ้าในห้องของนักเรียนมีเพื่อนมาเข้าใหม่ และเพื่อนใหม่มาพูดคุยกับนักเรียน นักเรียนจะอย่างไร
 ก. ไม่คุยด้วย
 ข. คุยกับเพื่อนใหม่
9. ถ้านักเรียนเล่าเรื่องที่นักเรียนเคยพบให้เพื่อน ๆ ฟังแล้วเพื่อนไม่เชื่อ นักเรียนจะอย่างไร
 ก. โกรธ
 ข. ชี้แจงให้เพื่อนเข้าใจ
10. เวลาเล่นเกมตำรวจจับผู้ร้าย เพื่อนเล่นเป็นตำรวจหลายครั้งแล้ว แต่นักเรียนยังไม่ได้เล่นเป็นตำรวจ นักเรียนจะอย่างไร
 ก. ขอเพื่อนเล่นเป็นตำรวจ
 ข. เลิกเล่น

7. ในตอนกลางวันหลังจากรับประทานอาหารแล้ว นักเรียนต้องแปร่งฟัน แต่เพื่อน ๆ เล่นน้ำกันอย่างสนุก นักเรียนอยากจะเล่นกับเพื่อน ๆ แต่คุณครูบอกว่าเหลือเวลาอีก 2 นาที ต้องกลับเข้าห้องเรียน นักเรียนจะทําอย่างไร

ก. รีบแปรงฟัน ข. เล่นน้ำกับเพื่อน ๆ

การปฏิบัติตนตามระเบียบของห้องเรียน

8. นักเรียนกำลังเล่นหม้อข้าวหม้อแกงอยู่ในหมู่บ้าน ครูบอกว่าหมดเวลาเล่นให้ไปตีมนม
นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. เก็บของเล่นให้เรียบร้อย ข. วิ่งไปเข้าแถวรับนม

9. ในตอนเย็นนักเรียนเล่นที่สนามรอพ่อมารับ นักเรียนกินเงาะแล้วอยากจะมีทิ้งเปลือก
แต่ถึงขยะอยู่ในห้องเรียน นักเรียนจะทำอย่างไร .

ก. เดินไปที่ถังที่ถังขยะ ข. ไม่เก็บ

10. นักเรียนและเพื่อนหลายคนเล่นไม้บล็อกกันอยู่ คุณครูบอกว่าให้ไปล้างมือเตรียมตัว
รับประทานอาหาร เพื่อนหลายคนไปล้างมือ เหลือนักเรียนกับเพื่อนอีก 1 คน
นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ชวนเพื่อนไปล้างมือ ข. ชวนเพื่อนเก็บไม้บล็อก

การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู
ต่างกันและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน

บทคัดย่อ

ของ

แจ่มจันทร์ เกียรติกุล

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

กันยายน ๒๕๓๑

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความเชื่อมั่นในตนเอง และวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู 2 แบบ คือ แบบใช้เหตุผล และแบบเข้มงวดและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทาง 2 แบบ คือ แบบครูเป็นศูนย์กลาง และแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ปีการศึกษา 2530 โรงเรียนอนุบาลลพบุรี จังหวัดลพบุรี จำนวน 60 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสอบถามวิธีการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง แบบสังเกตพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางของครู แบบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง แบบวัดวินัยในตนเอง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two - way Analysis of Variance) และการเปรียบเทียบพหุคูณโดยใช้วิธีของ นิวแมน - คูลส์ (Newman - Keuls)

ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และแบบเข้มงวดที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลางมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีวินัยในตนเองแตกต่างกัน
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และแบบเข้มงวดที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบเด็กเป็นศูนย์กลางมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีวินัยในตนเองไม่แตกต่างกัน
3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลาง และแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีวินัยในตนเองไม่แตกต่างกัน

4. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด และอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลาง และแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีวินัยในตนเองแตกต่างกัน

5. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลาง และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ที่อยู่ในชั้นเรียนแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีวินัยในตนเองแตกต่างกัน

6. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลาง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีวินัยในตนเองไม่แตกต่างกัน

A STUDY OF SELF - CONFIDENCE AND SELF - DISCIPLINE OF
PRE - SCHOOL CHILDREN RECEIVED DIFFERENT REARING
AND LEARNING FROM TEACHERS WITH DIFFERENT
VERBAL AND NON - VERBAL BEHAVIOR

AN ABSTRACT

BY

CHAMCHAN KIATTIKUL

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University

September 1988

The purpose of this research was to study self-confidence and self-discipline of pre-school children age 5-6 who received different types of child rearing practices with reasons and strictness, The children were in the classroom of two different teachers whose teaching behaviors signified teacher centered and child centered types.

The samples of this study were 60 pre-school children randomly selected from Lopburi Kindergarten School, in Lopburi Province in the academic year of 1987. The instruments for collecting the data were Questionnaire on Child-Rearing Practices, Verbal and Non-Verbal Teachers' Behavior Checklist, Self-Confidence Test and Self-Discipline Test. The data were analyzed with Two way Analysis of Variance and Newman-Keuls test Method.

The study indicated that:

1. Self-confidence and self-discipline of pre-school children receiving difference rearing practices and studying in the classroom of the teacher whose verbal and non-verbal behaviors signified teacher centered type were significantly different.

2. There were no significant difference in self-confidence and self-discipline in pre-school children receiving different rearing practices and studying in the classroom of the teacher whose verbal and non-verbal behaviors signified child-centered type.

3. There were no significant difference in self-confidence and self-discipline of pre-school children receiving rearing practice with reasons and studying in the classroom of teachers whose verbal and non-verbal behaviors signified teacher-centered and child-centered types.

4. Self-confidence and self-discipline of pre-school children receiving rearing practice with strictness and studying in the classroom of the teacher whose verbal and non-verbal behaviors signified teacher-centered and child-centered types were significantly different.

5. Self-confidence and self-discipline of pre-school children receiving rearing practice with strictness and studying in the classroom of the teacher whose verbal and non-verbal behaviors signified teacher-centered type and pre-school children receiving rearing practice with reasons and studying in the classroom of

the teacher whose verbal and non-verbal behaviors signified child-centered type were significantly different.

6. There was no significant difference in self-confidence and self-discipline of pre-school children receiving rearing practice with strictness and studying in the classroom of the teacher whose verbal and non-verbal behaviors signified child-centered type and pre-school children receiving rearing practice with reasons and studying in the classroom of the teacher whose verbal and non-verbal behaviors signified teacher centered type.